

Emilia Lemmetyinen

RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN KOULUTUS JA TYÖLLISTYMINEN

Maisterintutkielma

Jyväskylän yliopisto

Taiteiden ja kulttuurin
tutkimuksen laitos

Kulttuuriympäristön
tutkimuksen maisterikoulutus

Museologia

Kevät 2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistinen tiedekunta	Laitos Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Emilia Lemmetyinen	
Työn nimi Rakennuskonservaattoreiden koulutus ja työllistyminen	
Oppiaine Museologia	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2016	Sivumäärä 91
Tiivistelmä <p>Tämä maisterintutkielma käsittelee suomalaista rakennuskonservointia ja erityisesti rakennuskonservaattoreiden työllistymistä ja jatkokoulutusta. Tutkielman tavoitteena on selvittää, kuinka rakennuskonservoinnin koulutusta on maassamme järjestetty, millaisiin työsuhteisiin ja -tehtäviin rakennuskonservaattorit ovat työllistyneet sekä millaiseen jatkokoulutukseen he ovat hakeutuneet.</p> <p>Tutkielmassa selvitetään ensin konservointialan historiaa ja kehitystä Suomessa sekä rakennuskonservoinnin koulutuksen järjestämisen vaiheita. Tässä osassa tutkimusaineistona on käytetty olemassa olevaa kirjallista aineistoa. Rakennuskonservaattorin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittumista rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämisen tehtäviin on selvitetty kahdella kyselyllä, joiden vastaukset muodostavat tutkielman empiirisen aineiston. Aineiston ensimmäinen osa on kerätty keväällä 2015 toteutetulla kyselyllä ja toinen vuoden 2016 huhtikuussa toteutetulla kyselyllä. Molemmat kyselyt on toteutettu vastaajan täyttämänä lomakekyselynä ja suunnattu Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneille rakennuskonservaattoreille.</p> <p>Toteutettujen kyselyjen tuottamasta aineistosta selviää, että suurimmalla osalla rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutuneista ei ole ollut alan työkokemusta tai rakennuskonservointiin liittyvää koulutusta ennen konservoinnin opintoja. Valmistumisen jälkeen 38 % on kuitenkin hakeutunut alaa tukevaan jatkokoulutukseen. Jatkokouluttautumalla konservointialaa tukevasti rakennuskonservaattorit ovat pyrkineet parantamaan työllisyyttään ja monipuolistamaan osaamistaan. Tutkielma vahvistaa alalla vallassa olevan käsityksen siitä, että rakennuskonservaattorin työt ovat pääasiassa erilaisia määräaikaista projekteja. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella vain 28 % rakennuskonservaattoreista on ollut koulutusta vastaavassa työssä lähes koko valmistumisensa jälkeisen ajan. Työn projektiluonteisuudesta johtuen useilla rakennuskonservaattoreilla on ollut myös työttömyysjaksoja ja muun alan työsuhteita valmistumisensa jälkeen.</p>	
Asiasanat museologia, konservointi, rakennuskonservointi, koulutus, työllistyminen, jatkokoulutus, kyselytutkimus, verkkokysely	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston digitaalinen julkaisuarkisto (JYX)	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
1.1	TUTKIMUSAIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
1.2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO	5
1.2.1	<i>Kyselyiden rakenne</i>	7
1.2.2	<i>Kerätty aineisto</i>	8
1.2.3	<i>Aineiston analysointi</i>	10
1.3	MUSEOLOGINEN VIITEKEHYS	11
1.4	AIHEEN AIEMPI TUTKIMUS	12
2	MITÄ RAKENNUSKONSERVOINTI ON?	15
2.1	KULTTUURIPERINTÖ.....	15
2.2	KULTTUURIYMPÄRISTÖ.....	16
2.3	KONSERVOINTI	18
2.4	RAKENNUSKONSERVOINTI.....	20
2.5	RESTAUROINTI.....	22
2.6	ALALLA TOIMIJAT	23
3	RAKENNUSKONSERVOINTIALAN KEHITYS	25
3.1	ALAN EUROOPPALAINEN KEHITYS.....	25
3.2	ALAN KEHITTYMINEN SUOMESSA.....	30
4	KONSERVOINNIN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN	39
4.1	PERUSKOULUTUKSEN KÄYNNISTYMINEN.....	39
4.2	KOULUTUS SIIRTYY AMMATTIKORKEAKOULUUN VANTAALLA	42
4.3	RAKENNUSKONSERVOINNIN AMMATTIKORKEAKOULUASTEINEN KOULUTUS	43
4.4	RAKENNUSKONSERVOINNIN KOULUTUKSEN LAKKAUTTAMINEN	50
5	RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN TYÖLLISTYMINEN	55
5.1	TYÖSUHTEET, TYÖNANTAJAT JA TYÖTEHTÄVÄT	56
5.2	TYÖLLISTYMINEN RAKENNUSKONSERVAATTORIN KOULUTUSTA VASTAAVAAN TYÖHÖN.....	60
5.3	RAKENNUSKONSERVAATTORI MUSEOSSA	62

6	RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN JATKOKOULUTUS	66
6.1	POHJAKOULUTUS JA ENNEN KONSERVOINNIN OPINTOJA HANKITTU TYÖKOKEMUS.....	66
6.2	JATKOKOULUTTAUTUNEET TILASTOLLISESTI.....	70
6.3	MIKSI JATKOKOULUTUKSEEN?	75
7	LOPPUPÄÄTELMÄT	77
	TAULUKKO- JA KAAVIOLUETTELO	82
	LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	83
	LIITE 1: RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN KOULUTUS JA TYÖLLISTYMINEN -KYSELY (2015)	
	LIITE 2: RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN JATKOKOULUTUS -KYSELY (2016)	

1 JOHDANTO

Tämä maisterintutkielma käsittelee suomalaista rakennuskonservointia ja erityisesti rakennuskonservaattoreiden työllistymistä ja jatkokoulutusta. Konservointi on humanististen ja luonnontieteellisten tieteiden välimaastoon sijoittuva poikkitieteellinen ala, jonka tarkoituksena on edistää kulttuuriperinnön säilymistä.¹

Tutkielmaa pohjustaa keväällä 2015 tehty kandidaatintutkielma, jossa selvitettiin konservointialan kehittymistä Suomessa sekä rakennuskonservointikoulutuksen järjestämisen historiaa ja nykytilaa. Aihetta on pyritty käsittelemään mahdollisen objektiivisesti, mutta saamani rakennuskonservaattorin koulutus on varmasti vaikuttanut muun muassa kysymyksenasetteluun, aiheen rajaukseen ja yleisesti aiheen käsittelyyn. Olen valmistunut konservaattoriksi Seinäjoen ammattikorkeakoulusta keväällä 2011. Rakennuskonservaattorin töitä olen valmistumiseni jälkeen tehnyt satunnaisesti, pääasiassa kesäisin yliopisto-opintojeni ohessa.

1.1 Tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset

Ei liene liioiteltua väittää, että jokainen rakennuskonservaattori on joutunut vastaamaan kysymykseen: mitä on rakennuskonservointi? Minulle kysymys esitettiin viimeksi tänä keväänä, kertoessani uudelle tuttavuudelle tutkielmani aiheen. Kysymyksen vastaus on hioutunut kerta kerralta yksinkertaistemmaksi ja tiivistetyimmäksi. Vuosien vastaamisen jälkeen on hieman kyllästynyt toistamaan itseään. Kysyjinä ovat aluksi omat ystävät, sukulaiset ja tuttavat, mutta tarvitseeko oma ammatti selittää myöhemmin myös työmarkkinoilla? Tiedetäänkö rakennusalalla ja erityisesti korjausrakentamisen piirissä mitä rakennuskonservointi on ja mitä alan ammattilainen voi korjausprosessissa tarjota? Osataanko museossa

¹ Kecskeméti 2008, 13.

kaivata rakennuskonservaattoria? Rakennuskonservattoreiden parissa tiedetään, että alalle kokoaikaisesti työllistyminen on haastavaa ja ammatti kehnosti ainakin rakennusalalla tunnettu, mutta mistä tämä oikeastaan johtuu?

Rakennuskonservointikoulutus alkoi opistoasteisena 1980-luvulla Vantaan käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa yhdessä muiden konservoinnin erikoistumisalojen kanssa. Vantaalla koulutettiin 1980-luvun aikana yksi opiskelijaryhmä rakennuspintojen konservaattoreita, yksi ryhmä puurakenteiden konservaattoreita sekä yksi ryhmä puurakennuskonservattoreita. Rakennuskonservointia ei valittu yhdeksi koulutettavaksi erikoistumisalaksi käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen liittyessä Vantaan ammattikorkeakoulukokeiluun vuonna 1990.

Koulutustarpeen selvityksen jälkeen rakennuskonservoinnin koulutus aloitettiin Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuonna 1995. Vuosituhannen alusta lähtien opiskelijoita otettiin sisään joka vuosi, kunnes maamme ainoa rakennuskonservattoreiden koulutus päätettiin lakkauttaa vuonna 2012. Viimeinen opiskelijaryhmä aloitti opintonsa syksyllä 2012 ja he saavat suorittaa tutkintonsa valmiiksi. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman lähiopetus lakkasi keväällä 2015 ja opiskelijoiden viimeiset opintovuodet on varattu työharjoittelujen ja opinnäytetyön suorittamiselle. Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservointikoulutuksen lakkauttamista on kritisoitu muun muassa Pohjoismaisen konservaattoriliiton toimesta, mutta koulutuksen käynnistymisestä toisessa oppilaitoksessa ei ole suunnitelmaa. Koen tilanteen huolestuttavaksi erityisesti siksi, että näen koulutuksen lakkauttamisen huonontavan jo ennestään vähän tunnetun alan tilannetta.

Tutkielman tavoitteena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka rakennuskonservoinnin koulutusta on maassamme järjestetty?
2. Millaisiin työsuhteisiin ja -tehtäviin Seinäjoelta valmistuneet rakennuskonservattorit ovat työllistyneet?
3. Millaiseen jatkokoulutukseen rakennuskonservattorit ovat hakeutuneet ja kuinka jatkokoulutus on vaikuttanut heidän työllistymiseensä?

Tutkielmassa selvitetään ensin konservointialan historiaa ja kehitystä Suomessa sekä rakennuskonservoinnin koulutuksen järjestämisen vaiheita. Koulutuksen historiassa keskitytään erityisesti siihen, millaisia syitä koulutuksen kulloisenkin vaiheen aloittamiseen tai lopettamiseen on ollut. Tutkielmassa otetaan selvää siitä, mitkä seikat ja tahot näihin päätöksiin ovat vaikuttaneet. Keväällä 2015 ja 2016 toteutettujen kyselyiden avulla selvitetään Seinäjoelta valmistuneiden konservaattoreiden sijoittumista rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämisen tehtäviin. Kiinnostavaa on erityisesti se, millaisiin työtehtäviin ja -suhteisiin rakennuskonservaattorit ovat työllistyneet ja millainen vaikutus jatkokoulutuksella on työllistymiseen.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineisto

Tutkimusaineistona on käytetty sekä olemassa olevaa kirjallista aineistoa että tutkielmaa tehdessä tuotettua kyselyaineistoa. Tutkielman alku keskittyy rakennuskonservoinnin koulutuksen järjestämiseen vaikuttaneiden tekijöiden tutkimiseen ja tällöin tutkimusongelmana on ilmiöön vaikuttavien taustojen selvittäminen. Tutkielman tämä osa on selvityksen omaista tapaustutkimusta ja tutkimusaineistona käytetään alan kirjallisuutta ja aiemmin tehtyä tutkimusta sekä Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osaston julkaisemaa lehteä.

Rakennuskonservaattorin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittumista rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämisen tehtäviin selvitetään kahdella kyselyllä, joiden vastaukset muodostavat tutkielman empiirisen aineiston. Aineiston ensimmäinen osa on kerätty keväällä 2015 toteutetulla kyselyllä ja toinen vuoden 2016 huhtikuussa toteutetulla kyselyllä. Molemmat kyselyt toteutettiin vastaajan täyttämänä lomakekyselynä ja suunnattiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneille rakennuskonservaattoreille. Lomakekysely on eräänlainen haastattelun muoto, jonka avulla tuotetaan tietoa esimerkiksi jonkin valitun joukon asenteista, mielipiteistä, käsityksistä tai kokemuksista.² Kysely valittiin tämän tutkielman tiedonkeruun

² Aaltola & Valli 2001, 101.

menetelmäksi, sillä sen avulla oli mahdollista tavoittaa suuri joukko vastaajia suhteellisen helposti. Kyselyiden pyrkimyksenä oli tavoittaa niin monta rakennuskonservaattoria kuin mahdollista. Kyselyissä ei siis pyritty johonkin tiettyyn otantaan vaan ennemmin kokonaistutkimukseen.

Keväällä 2015 toteutetun kyselyn tavoitteena oli selvittää millaisiin tehtäviin ja työympäristöihin rakennuskonservaattorit ovat työllistyneet. Kyselyssä oli neljä osa-aluetta, jotka käsittelivät vastaajan koulutusta, työllistymistä ja työnkuvaa sekä museotyöskentelyä. Kysely toteutettiin sekä paperisena lomakekyselynä rakennuskonservoinnin koulutusohjelman 20-vuotisjuhlassa Seinäjoella³ että sähköisenä kyselynä verkossa. Sähköinen kysely tehtiin paperilomaketta vastaavaksi, jotta saatuja vastauksia voitiin käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Sähköistä verkkokyselyä levitettiin Seinäjoelta valmistuneille konservaattoreille sähköpostitse oppilaitoksen toimesta sekä Museoposti-sähköpostilistan kautta ja muutamassa rakennuskonservaattoreiden Facebook-ryhmässä. Sähköinen kysely oli avoinna kahden viikon ajan 23.3.–3.4.2015. Kyselylomake on tutkielman liitteenä (LIITE 1).

Vuoden 2016 keväällä toteutettu rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutusta käsittelevä kysely toteutettiin sekin sähköisenä verkkokyselynä, joka oli vastaajille avoinna 24.3.–10.4.2016. Jatkokoulutusta käsittelevään kyselyyn toivottiin vastauksia sekä jatkokouluttaneilta että heiltä, jotka eivät ole opiskelleet rakennuskonservaattoriksi valmistuttuaan. Tavoitteena oli selvittää millaisia tietoja, taitoja tai pätevyyyksiä rakennuskonservaattorit ovat jatkokoulutuksen avulla tavoitelleet ja kuinka koulutus on vaikuttanut työllistymiseen. Kyselyä levitettiin sekä Museoposti- ja Konservattorit-sähköpostilistojen avulla että Facebookissa. Kyselylomake on tutkielman liitteenä (LIITE 2).

³ 20-vuotisjuhla järjestettiin ammattikorkeakoulun Frami-toimipisteessä 20.3.2015.

1.2.1 Kyselyiden rakenne

Vastaajaa koskevat taustakysymykset, perustiedot, pyrittiin kyselyissä karsimaan minimiin, jottei vastaajan tunnistettavuus olisi mahdollista. Kyselyiden alussa vastaajalta kysyttiin sukupuoli, valmistumisvuosi sekä muut suoritetut tutkinnot. Tutkimukseen osallistuvat saivat kyselyn mukana saatekirjeen, jossa kerrottiin, mitä varten kysely toteutetaan ja vakuutettiin kerättyä tietoa käsiteltävän luottamuksellisesti. Lomakekyselyiden yhteydessä ei ole tapana tehdä erillistä tutkimussopimusta, vaan saatekirjeen perusteella vastaaminen tulkitaan luvaksi aineiston käyttöön kirjeessä kuvatulla tavalla.⁴

Toteutetut kyselyt sisälsivät lomakyselyiden yleisimpiä kysymystyyppejä; avoimia kysymyksiä, valintakysymyksiä sekä poissulkevia kysymyksiä. Avoimiin kysymyksiin vastaaja vastasi kirjallisesti esimerkiksi muutamalla lauseella. Valintakysymyksissä vastaajalle annettiin useita valmiita vastausvaihtoehtoja, josta valittiin yksi tai useampi. Poissulkevissa kysymyksissä oli kaksi vastausvaihtoehtoa, joista vastaaja valitsi toisen. Valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävissä kysymyksissä tärkeää on, että jokaiselle vastaajalle löytyy sopiva vastausvaihtoehto. Tästä syystä vastausvaihtoehtoihin lisätään yleensä Muu, mikä? -vaihtoehto, johon vastaaja kirjoittaa oman vastauksensa.⁵ Molempien kyselyiden kaikissa valintakysymyksissä myös Muu, mikä? -vaihtoehto oli mukana.

Avoimilla kysymyksillä tavoiteltiin vuoden 2015 kyselyssä erityisesti tarkentavia vastauksia edellä esitettyihin monivalintakysymyksiin. Kyselyn viimeisenä kysymyksenä vastaajilta kysyttiin heidän käsitystään rakennuskonservointikoulutuksen lakkauttamisen vaikutuksista. Tällä avoimella kysymyksellä haluttiin kartoittaa muiden rakennuskonservaattoreiden ajatuksia koulutusohjelman tilanteesta sekä rakennuskonservoinnin asemasta kulttuuriympäristön suojelussa. Vuoden 2016 kysely rakentui pääasiassa avoimista kysymyksistä. Kyselyn tavoitteena oli selvittää rakennuskonservaattoreiden näkemyksiä ja kokemuksia hankkimastaan jatkokoulutuksesta, mihin avoimet kysymykset sopivat parhaiten.

⁴ Ronkainen & Karjalainen 2008, 41.

⁵ Ronkainen & Karjalainen 2008, 34 sekä Aaltola & Valli 2001, 110.

Kyselyiden toimivuutta, kysymysten ymmärrettävyyttä ja ohjeiden riittävyttä kartoitettiin testaamalla kyselyitä muutamalla ihmisellä ennen niiden levittämistä. Joitain kysymyksenasetteluja, sanavalintoja ja vastausohjeita muokattiin saadun palautteen pohjalta. Kyselyn avulla kerättyjen tietojen analysoinnin kannalta oleellisia termejä ovat kyselyn validiteetti ja reliabiteetti. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että kyselyllä saadaan kerättyä sellaista tietoa kuin suunniteltiin ja reliabiteetilla sitä, että kaikki kyselyyn osallistujat ymmärtävät kunkin kysymyksen samalla tavalla.⁶ Sähköiset kyselyt rakennettiin niin, että vastaaja ei voinut jättää tiettyihin kysymyksiin vastaamatta, mikä paransi kyselyn validiteettia. Sen sijaan reliabiteetin arvioiminen on hieman vaikeampaa, sillä ei voida olla täysin varmoja, onko vastaaja ymmärtänyt kysymyksen samoin kuin kyselyn laatija.

1.2.2 Kerätty aineisto

Keväällä 2015 toteutettuun kyselyyn saatiin 53 vastausta. Saaduista vastauksista ei ole suoraan nähtävissä, mistä lähteestä vastaaja on saanut tiedon kyselystä. Vastausajankohdan perusteella on kuitenkin pääteltävissä, että suuri joukko vastaajista tavoitettiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun jakaman viestin ja Museoposti-sähköpostilistan kautta. Vastauksista kolmetoista tuli paperisen kyselyn kautta ja neljäkymmentä sähköisen verkkokyselyn kautta. Lisäksi paperiseen kyselyyn saatiin kahdeksan vastausta henkilöiltä, jotka kyselyn toteuttamisen aikaan yhä opiskelivat rakennuskonservoinnin koulutusohjelmassa sekä yhden opinnot keskeyttäneen opiskelijan vastaus. Koska saatujen vastauksen perusteella haluttiin kartoittaa tutkinnon suorittaneiden työllistymistä ja jatkokouluttautumista, eivät nämä yhdeksän vastausta ole analyysissä mukana. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta vuoteen 2015 mennessä valmistuneesta 139 konservaattorista 53 vastaajaa on 38 %. Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä, ottaen huomioon, että osa valmistuneista on siirtynyt muiden alojen töihin, eivätkä seuraa konservointialaa koskevaa tiedotusta.

⁶ Ronkainen & Karjalainen 2008, 36.

Vuoden 2016 kyselyllä tavoitettiin selvästi pienempi joukko konservaattoreita; vastauksia saatiin 28 kappaletta. Kyselyn toteuttamishetkellä Seinäjoen ammatti-
korkeakoulusta oli valmistunut 147 konservaattoria ja tästä potentiaalisten
vastaajien joukosta 28 on 19 %. Saadut vastaukset olivat kuitenkin laadullisesti
hyviä. Vastaajat olivat jaksaneet kirjoittaa perusteellisia vastauksia, vaikka kysely
rakentui lähinnä avoimista kysymyksistä, mikä voidaan sähköisessä kyselyissä
kokea raskaana. Koska kevään 2016 kyselyn tavoitteena oli kartoittaa rakennus-
konservaattoreiden näkemyksiä jatkokoulutustarpeesta ja jatkokoulutuksen
hyödyistä, ei suuri vastaajamäärä ollut kyselyn onnistumisen kannalta välttämä-
töntä. Kyselyyn saatiin vastauksia sekä alaa tukevan jatkokoulutuksen hankki-
neilta että muulle alalle kouluttautuneilta ja lisäksi heiltä, jotka eivät olleet opiskel-
leet rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen. Saadut vastaukset muo-
dostavat aineiston, jonka pohjalta rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutusta
voidaan tarkastella laadullisen tutkimuksen keinoin.

Kyselyyn vuonna 2015 vastanneista 77 % oli naisia ja 23 % miehiä ja vuonna
2016 vastanneista 82 % naisia ja 18 % miehiä. Sukupuolijakaumat vastaavat
koulutusohjelmasta valmistuneiden miesten ja naisten määrällistä suhdetta.
Vuoden 2015 vastaajista kuuden prosentin opinnot olivat olleet niin kutsuttua
monimuotototeutusta eli aikuiskoulutusta ja muiden päiväopetuksena toteutetta-
vaa nuorisoasteen koulutusta. Vuonna 2016 kyselyyn vastanneista 14 % oli suo-
rittanut opintonsa aikuiskoulutuksena. Vuoden 2015 jakauma vastaa hyvin koulu-
tusohjelmasta valmistuneiden aikuis- ja nuorisoasteen opiskelijoiden määriä.
Vuoteen 2015 mennessä valmistuneista rakennuskonservaattoreista 7 % suoritti
opintonsa aikuiskoulutuksena. Nuorisoasteen koulutuksessakin on konservoin-
nin koulutusohjelmassa tyypillisesti ollut melko suuri ikäjakauma eli kaikki opis-
kelijat eivät suinkaan ole niin sanotusti nuorisoa.

1.2.3 Aineiston analysointi

Keväällä 2015 toteutetun, työllistymistä käsittelevän kyselyn vastauksia käytettiin aineistona tämän tutkielman pohjana toimivassa museologian kandidaatintutkielmassa. Aineisto analysoitiin maisterintutkielmaa tehdessä uudestaan hieman eri lähtökohdista. Vastauksia käsiteltiin pääasiassa määrällisinä ja niistä luotiin prosentuaalista tietoa rakennuskonservaattoreiden työllistymisestä.

Vuoden 2015 kyselyyn vastanneet rakennuskonservaattorit jakautuvat valmistumisvuoden perusteella melko tasaisesti vuosille 1998–2014. Vuonna 2004 koulutusohjelmasta valmistui vain yksi opiskelija, eikä hän vastannut kyselyyn. Vastanneita oli keskimäärin 3–4 valmistumisvuotta kohden. Vuonna 2010 ja 2014 valmistuneista vastasi kummastakin joukosta yhdeksän konservaattoria. Kyseisten ryhmien vastausaktiivisuus selittynee sillä, että vuonna 2010 valmistuneet ovat pääosin kanssani samalla vuosikurssilla opiskelleita ja mahdollisesti näin motivoituneempia vastaamaan ja vuonna 2014 valmistuneet vielä alalla uusia ja ehkä siksi muita kiinnostuneempia kyseisestä tutkimuksesta.

Vastanneet voidaan luokitella valmistumisvuoden mukaan yli kymmenen vuotta sitten valmistuneisiin (valmistumisvuosi 1998–2003), 5–10 vuotta sitten valmistuneisiin (2004–2009), 3–5 vuotta sitten valmistuneisiin (2010–2012) sekä alle vuodesta kaksi vuotta sitten valmistuneisiin (2013–2014). Näin saadaan neljä ryhmää, joiden vastaajamäärät ovat keskenään melko tasaiset. Vastaajamäärät on eritelty oheisessa taulukossa (TAULUKKO 1). Valmistumisvuoteen perustuvia ryhmiä käytetään työllistymisen tarkastelussa luvussa 5. Työllistymisen eri osa-alueita vertaillaan valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

	1998	2001	2002	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Yhteensä
Yli 10 vuotta sitten valmistuneet	3	3	1	4											11
5 – 10 vuotta sitten valmistuneet					4	3	2	3	2						14
3 – 5 vuotta sitten valmistuneet										9	4	4			17
6 kk – 2 vuotta sitten valmistuneet													2	9	11
	Vastanneita yhteensä:														53

Taulukko 1. Kyselyyn vuonna 2015 vastanneet valmistumisvuoden mukaan ryhmiteltynä.

Vuoden 2015 kyselyssä vastaajaa pyydettiin arvioimaan alalle työllistymisensä kuukausina ja vuosina. Saadut vastaukset on suhteutettu vastaajan valmistumisvuoteen ja luotu näin seuraavat työllistymisen määritelmät: työllistynyt alalle lähes kokoaikaisesti, ollut alan työssä puolet valmistumisen jälkeisestä ajasta, ollut alan työssä satunnaisesti, ei ole ollut alan työssä. Luotuja määritelmiä käytettiin vuoden 2016 kyselyssä siten, että vastaaja itse arvioi mikä neljästä luokasta kuvasi parhaiten hänen työllistymistään. Näin analyysissa säästettiin yhdeltä työläältä välivaiheelta. Vuoden 2015 kyselyssä pohja- ja jatkokoulutusta käsittelevissä kysymyksissä vastaaja ei myöskään itse määritellyt mikä tutkinto on alaa tukeva, vaan se tehtiin analyysivaiheen luokittelussa. Kevään 2016 kyselyssä vastaajaa pyydettiin itse määrittelemään, onko hänen hankkimansa jatkokoulutus ollut rakennuskonservoinnin koulutusta tukevaa.

Vuoden 2016 kysely tuotti osittain samaa aineistoa kuin vuosi aiemmin toteutettu kysely. Näiltä osin vuoden 2016 aineistoa käytettiin pääasiassa tarkistettaessa vuoden 2015 aineiston luotettavuutta. Kevään 2016 kyselyn tuottaman aineiston kiinnostavinta osuutta on rakennuskonservaattoreiden näkemykset jatkokoulutuksen tarpeesta ja hyödyistä. Jo kyselyyn vastattaessa vastaajat luokittuivat alaa tukevan pohjakoulutuksen saaneisiin, muulle alalle kouluttautuneisiin ja heihin, jotka eivät ole jatkokouluttautuneet. Vastaajien kertomia syitä jatkokoulutukseen hakeutumiseen tai hakeutumatta jättämiseen analysoitiin niin, että saatiin luotua yleistyksiä rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutustarpeista.

1.3 Museologinen viitekehys

Jyväskylän yliopistossa museologian katsotaan olevan ”*tiede, joka tarkastelee sitä, kuinka yksilö ja yhteisö hahmottaa ja hallitsee ajallista ja alueellista ympäristöään ottamalla haltuunsa menneisyyden ja nykyisyyden todistuskappaleita*”⁷. Määritelmässä ympäristö käsittää sekä aineellisen että aineettoman ympäristön ja haltuun ottamisella tarkoitetaan todellisuuden osien valikointia ja rajaamista ottamalla ne haltuun kulttuuriseksi todellisuudeksi.

⁷ Viikuna 2007a, 51.

Museologi Peter van Menschin mukaan museologian neljä perusparametria eli peruskäsitettä⁸, joiden ympärillä on luonnollisesti aika ja kulttuuri⁹, ovat:

1. objekti oheistietoineen eli konteksteineen
2. tehtävät eli funktiot, joita seuraavan kohdan laitokset suorittavat (tutkii, tallentaa, säilyttää ja asettaa saataville)
3. laitokset, jotka yhteiskunta on perustanut ja joita se ylläpitää
4. yhteiskunta

Tämä tutkielma käsittelee kaikkia neljää museologian perusparametria. Museologisena objektina tutkielmassa toimii rakennettu kulttuuriympäristö, jonka säilyttämisen ammattilainen rakennuskonservaattori on. Selvitettäessä rakennuskonservaattoreiden koulutuksen järjestämistä, työpaikkoja ja työtehtäviä, käsitellään museologian näkökulmasta sekä yhteiskuntaa että sen perustamia laitoksia tehtävineen. Rakennuskonservaattori voi toimia rakennetun kulttuuriympäristön säilyttäjänä ja tutkijana esimerkiksi museossa, mikä lienee museologisessa kontekstissa yleisin yhteiskunnan perustama ja ylläpitämä tutkimista, tallentamista, säilyttämistä ja saataville asettamista suorittava laitos. Konservaat-tori voi toimia myös itsenäisenä kulttuuriperinnön säilyttäjänä ja tutkijana. Tässä tutkielmassa yhteiskunnan perustamana laitoksena käsitellään lisäksi konser-vaattoreiden koulutusta järjestäviä oppilaitoksia, joiden tehtävänä on kouluttaa kulttuuriperinnön säilyttämisen ammattilaisia.

1.4 Aiheen aiempi tutkimus

Varsinaista rakennuskonservointiin keskittyvää tutkimusta ei Suomessa ole tehty. Konservointi ylipäättään on suhteellisen nuori tieteenala, eikä sen opetusta ja tutkimusta vielä ole maamme yliopistoissa. Akateemista väitöstutkimustakin konservoinnin alalta on tämän vuoksi niukasti. István Kecskeméti on vuonna

⁸ Mensch 1992, luku 11.

⁹ Viikuna 2007a, 51.

2008 julkaistussa museologian väitöstutkimuksessaan selvittänyt konservoinnin prosessia ja sen hallintaan tarvittavaa osaamista. Konservoinnin prosessia peilaan erityisesti paperikonservointiin¹⁰ ja muun muassa rakennuskonservoinnin historia ja teorian on tutkimuksesta rajattu pois.¹¹ Vuonna 2009 julkaistu kemian Suomen konservaattoriopiskelijoille opettaneen Ulla Knuutilan museologian artikkeliväitöskirja käsittelee konservoinnin materiaalitutkimuksen heritologisia funktioita. Väitöskirja painottuu luonnontieteellisen materiaalitutkimuksen alueeseen, eikä täten suoranaisesti kosketa omaa tutkimusaiheittani.

Lähinnä omaa aiheittani on Tuula Auerin Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitoksella tekemä väitöstutkimus, joka käsittelee konservaattoreiden ammattikunnan professionaalista kehitystä. Väitöskirja on julkaistu vuonna 2000, jonka jälkeen ala on edelleen kehittynyt. Muun muassa konservaattorin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetus aloitettiin kuusi vuotta väitöstutkimuksen jälkeen. Rakennuskonservoinnin ammattikorkeakouluasteisen koulutuksen osalta väitöstutkimus on melko suppea, sillä sen valmistuessa koulutus oli toiminut Seinäjoella vasta muutaman vuoden.

Tutkielmassani olen hyödyntänyt jonkin verran Jukka Jokilehdon teosta *a History of Architectural Conservation*. Vuonna 1999 ilmestynyt Jokilehdon arkistotutkimukseen perustuva kirja käsittelee arkkitehtonisen konservoinnin historiaa ja teoriaa. Tutkimuksen painopiste on eurooppalaisessa konservoinnissa, mutta esimerkkejä on myös muualta maailmasta.

Konservointialaa Suomessa on lisäksi tutkinut konservaattori Erika Tiainen. Hänen Jyväskylän yliopistossa keväällä 2015 valmistunut maisterintutkielma esittelee konservointialan tilannetta 2010-luvun Suomessa ja keskittyy erityisesti konservaattoreiden työllistymisen selvittämiseen. Tiainen on selvittänyt muun muassa konservoinnin ammattilaisten määrää sekä ammattikunnan työllistymistilannetta ja -menetelmiä. Hänen tutkielmansa on oman työni kannalta

¹⁰ Paperikonservoinnin kohteisiin kuuluvat monenlaiset muun muassa paperista, pahvista, papyruksesta, pergamentista tai nahasta valmistetut esineet ja taideteokset. Paperikonservaattori on paperimateriaalien ja informaatiota sisältävän aineiston säilyttämisen asiantuntija. (Metropolia ammattikorkeakoulu 2016. (Sähköinen aineisto)).

¹¹ Kecskeméti 2008, 14.

hyödyllinen, sillä voin sen avulla sijoittaa rakennuskonservattoreiden ammat-
tikuntaa koskevat seikat, kuten työllistymisen, laajempaan kontekstiin.

2 MITÄ RAKENNUSKONSERVOINTI ON?

Luvussa käydään läpi tutkielman aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä. Samalla pyritään selittämään, mitä rakennuskonservointi tässä tutkielmassa tarkoittaa ja millaisia muita toimijoita samalla alalla toimii. Tässä tutkielmassa konservoinnin ei katsota tarkoittavan vain muistiorganisaatioissa; museoissa, arkistoissa ja kirjastoissa tapahtuvaa teknistä konservointia, vaan laaja-alaisemmin kulttuuriperinnön säilyttämistä, sisältäen myös rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämisen.

2.1 Kulttuuriperintö

Museologian professori Janne Vilkuna on todennut kulttuurin olevan ihmisyhteisön kaikkien opittujen tietojen ja taitojen kokonaisuus. Tähän määritelmään hän ei katso kuuluvan arvostuksia, vaan lukee kulttuuriin kuuluvan kaiken ihmisen luoman.¹² Myös kulttuuriperintö on laaja käsite ja yleisesti sen katsotaan tarkoittavan ihmisen toiminnan seurauksena syntynyttä aineellista ja aineetonta perintöä. Euroopan neuvoston puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (Faro 2005) määrittää käsitteen seuraavasti:

”Kulttuuriperintö tarkoittaa niitä menneisyydestä perittyjä voimavaroja ja niiden omistajasta riippumatta, jotka ihmisten mielestä kuvastavat heidän jatkuvasti muuttuvia arvojaan, uskomuksiaan, tietojaan ja perinteitään. Tähän kuuluvat kaikki ihmisten ja paikkojen vuorovaikutuksesta aikojen kuluessa rakentuneen ympäristön osat.”¹³

¹² Vilkuna 2015. (Luento Jyväskylän yliopistossa 15.9.2015).

¹³ Euroopan neuvoston puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä 2005. (Sähköinen aineisto)

Keskeistä kulttuuriperinnön käsitteessä on se, että mikään objekti ei ole osa kulttuuriperintöä ennen kuin se ihmisen toimesta sellaiseksi käsitetään ja tulkitaan.¹⁴ Tällöin käsitteeseen liittyy myös arvottamista. Kulttuuriperintöä syntyy, kun ihminen valikoi, tulkitsee ja arvottaa ympäristönsä osia. Juuri tätä prosessia museologia tutkii – kuinka ja kenen toimesta kulttuuria valikoidaan kulttuuriperinnöksi?

Kulttuuriperinnön jako aineelliseen ja aineettomaan perintöön on keinotekoinen, sillä kaikki aineelliseksi kulttuuriperinnöksi katsomamme asiat sisältävät myös aineettoman, henkisen aspektin. Aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön rajapintoja ja määritelmiä käsittelevässä artikkelissaan Vilkuna huomauttaa, että esimerkiksi rakennukset, vaikkakin aineelliseksi kulttuuriperinnöksi luettuja, on arvotettu niihin kytkeytyvien aineettomien arvojen ja määrittelyjen kautta¹⁵. Muun muassa monet valtakunnallisesti merkittäviksi arvotetut rakennetut kulttuuriympäristöt (ja niihin kuuluvat rakennukset) ovatkin saavuttaneet asemansa juuri aineettomien kulttuuriperintöarvojen ansiosta.

2.2 Kulttuuriympäristö

Maamme museoalan ylimpänä viranomaisena toimii Museovirasto. Omien verkkosivujensa mukaan ”*Museovirasto on aineellisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön asiantuntija, palvelujen tuottaja, toimialansa kehittäjä ja viranomainen*”¹⁶. Museovirasto on myös rakennussuojelun ja restauroinnin asiantuntijaviranomainen. Kulttuuriympäristö määritellään viraston verkkosivustolla seuraavasti:

*”Kulttuuriympäristössä näkyy ihmisen toiminta ja suhde ympäristöönsä ennen ja nyt. Se muodostuu muinaisjäännöksistä, rakennetusta ympäristöstä, maisemasta ja perinnebiotoopeista.”*¹⁷

¹⁴ Vilkuna 2007b, 14–15.

¹⁵ Vilkuna 2015, 114. (Sähköinen aineisto).

¹⁶ Museovirasto 2015a. (Sähköinen aineisto).

¹⁷ Museovirasto 2015b. (Sähköinen aineisto).

Määritelmä on melko suppea ja keskittyy aineelliseen kulttuuriympäristöön. Sen keskipisteessä ovat sellaiset kulttuuriympäristön osat, joita voidaan viranomais-
taholta hallita, hoitaa ja suojella.

Museoviraston ja Ympäristöministeriön laatimalla kulttuuriympäristöä ja erityisesti rakennettua ympäristöä käsittelevällä Rakennusperintö.fi -sivustolla on julkaistu luettelo kulttuuriympäristön ja korjausrakentamisen käsitteistä. Luettelon tavoitteena on yhtenäistää käsitteistöä erityisesti viranomaistoiminnassa, mutta myös edesauttaa kulttuuriympäristökeskustelua. Käsitteiden määrittelyssä on tähdätty lyhyisiin, pelkistettyihin ja arvovapaisiin määritelmiin.¹⁸ Kulttuuriympäristön käsitettä on kuitenkin avattu hieman enemmän kuin Museoviraston virallisilla verkkosivuilla;

”Kulttuuriympäristö on yleiskäsite. Sillä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä ennen ja nyt; sille annetut merkitykset, tulkinnat ja sen erilaiset nimeämiset. Tarkemmin kulttuuriympäristöä voidaan kuvata käsitteillä kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristöön kuuluvat myös muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit.”¹⁹

Rakennusperintö.fi -sivuston mukaan rakennettu kulttuuriympäristö ja rakennusperintö muodostuvat yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihoista, puistoista sekä erilaisista rakenteista, joita ovat esimerkiksi kadut ja kanavat.²⁰ Tämäkin määrittely painottaa aineellista kulttuuri-
perintöä, mutta huomattavaa on, ettei määritelmässä tarkoiteta vain vanhaa, perinteistä rakennuskantaa. Määritelmän lopussa huomautetaan, että ”joskus käsitettä käytetään tarkoittaen erityisesti vanhoja rakennuksia”²¹.

¹⁸ Rakennusperintö.fi 2015. (Sähköinen aineisto).

¹⁹ Rakennusperintö.fi 2015. (Sähköinen aineisto).

²⁰ Rakennusperintö.fi 2015. (Sähköinen aineisto).

²¹ Rakennusperintö.fi 2015. (Sähköinen aineisto).

Vuonna 2009 Ympäristöministeriön rakennetun ympäristön osaston julkaisemassa kulttuuriympäristöohjelmia käsittelevässä oppaassa kulttuuriympäristö määritellään viranomaiselle tuttuun tapaan, mutta lisäksi todetaan: ”*arvokkaalla kulttuuriympäristöllä ajatellaan usein tarkoitettavan vain vanhaa rakennettua ympäristöä tai vakiintunutta viljelysmaisemaa, mutta ympäristömme nuoremmissakin kerrostumissa on paljon kulttuurillemme tärkeitä piirteitä*”²². Viisi vuotta myöhemmin julkaistussa kulttuuriympäristöstrategiassa kulttuuriympäristön katsotaan tarkoittavan ”*ihmisen toiminnasta tai ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntynyttä, erilaisia ja eri-ikäisiä elementtejä käsittävää kokonaisuutta*”²³. Lisäksi kulttuuriympäristön todetaan sisältävän myös aineettomia merkityksiä.

Edellä esitetyistä määritelmistä vuoden 2014 kulttuuriympäristöstrategiassa annettu kuvaus kulttuuriympäristöstä lienee lähimpänä sitä määritelmää, joka tässä tutkielmassa annetaan kulttuuriympäristön käsitteelle. Rakennuskonservoinnin näkökulmasta on tärkeää huomata, etteivät käsitteet kulttuuriympäristö, rakennettu ympäristö, kulttuuriperintö tai rakennusperintö kosketa vain vanhaa, niin sanottua perinteistä rakennuskantaa. Tässä tutkielmassa kulttuuriympäristöön katsotaan kuuluvaksi sekä luonnonympäristö että rakennettu ympäristö ja rakennetun ympäristön osalta olennaista on ajallinen ja tyyllinen kerroksellisuus. Lisäksi kulttuuriympäristöön kuuluvat myös aineettomaksi kulttuuriperinnöksi lasketut osa-alueet.

2.3 Konservointi

Konservointi on suhteellisen nuori poikkitieteellinen ala, joka sijoittuu humanististen ja luonnontieteellisten alojen välimaastoon. Konservoinnin tavoitteena on aktiivisesti edistää kulttuuriperinnön säilymistä.²⁴ Konservoinnin lähialoja ovat muun muassa kemia, fysiikka, historia ja taidehistoria, etnologia ja sekä museologia.²⁵ Konservointiin kuuluu yleensä ainakin kohteen tutkimus ja dokumentointi

²² Lahdenvesi-Korhonen 2009, 8.

²³ Opetus- ja kulttuuriministeriö & Ympäristöministeriö 2014, 8. (Sähköinen aineisto).

²⁴ Kecskeméti 2008, 13.

²⁵ Kecskeméti 2008, 13 & E.C.C.O Ammatillinen ohjeisto 2002. (Sähköinen aineisto).

sekä varsinaiset konservointitoimenpiteet. Lisäksi konservointiin kuuluu aina oleellisena kaikkien työvaiheiden dokumentointi.

Konservointialan yhdistysten kansainvälinen keskusjärjestö European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations – E.C.C.O. määrittelee ammatillisessa ohjeistossaan konservointi-sanana melko suppeasti tarkoittamaan kulttuuriperinnön vaurioitumista hidastavia suoranaisia toimenpiteitä.²⁶ Samaisessa ohjeistossa konservaattori määritellään kuitenkin seuraavasti:

”Konservaattori on ammattilainen, jolla on koulutus, tiedot, taidot, kokemus ja ymmärrys toimia kulttuuriperinnön säilyttämiseksi tulevaisuutta varten seuraavassa esitettyjen näkökohtien mukaisella tavalla.

Konservaattorin perustehtävä on säilyttää kulttuuriperintö nykyisiä ja tulevia sukupolvia varten. Konservaattori edistää kulttuuriperinnön havaitsemista, arvostamista ja ymmärtämistä sen ympäristöllisen kontekstin, merkityksen ja fyysisten ominaisuuksien suhteen.

Konservaattori ottaa vastuulleensa ja suorittaa strategista suunnittelua, diagnostista tutkimusta, konservointisuunnitelmien ja hoitoehdotusten laatimista, ennaltaehkäisevää konservointia, konservointikäsitteilyjä, havaintojen dokumentointia ja mahdollisen puuttumisen kohteisiin eri toimenpitein.”²⁷

E.C.C.O.:n määritelmän mukaan konservaattorin työ on siis prosessi ja konservaattorin tehtäviin kuuluu paljon muutakin kuin varsinaiset konservointikäsitteilyt, tekniset konservointityöt. Edellä esitetyn määritelmän mukaisesti tässä tutkielmassa konservaattorin katsotaan tarkoittavan henkilöä, jolla on alan koulutus, toisin sanoen konservaattorin tutkinnon suorittanut ammattilaista. Konservoinnilla tarkoitetaan konservaattorin työtä eli kulttuuriperinnön säilyttämistä muun muassa tutkimuksen, hoidon, dokumentoinnin ja teknisen konservoinnin keinoin.

²⁶ E.C.C.O Ammatillinen ohjeisto 2002. (Sähköinen aineisto).

²⁷ E.C.C.O Ammatillinen ohjeisto 2002. (Sähköinen aineisto).

Suomessa koulutetaan konservaattoreita vielä toistaiseksi kahdeksalle eri erikoistumisalalle, joita ovat rakennus-, esine-, huonekalu-, interiööri-, paperi- ja tekstiilikonservointi sekä maalaustaiteen- ja luonnontieteellisen aineiston konservointi. Luonnontieteellisen alan konservaattoreita koulutetaan oppisopimuskoulutuksella luonnontieteellisessä keskusmuseossa, rakennuskonservaattoreita nykyisten opiskelijoiden opinto-oikeuden loppuun saakka Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja muita erikoisaloja Metropolia ammattikorkeakoulussa pääkaupunkiseudulla.

2.4 Rakennuskonservointi

Seinäjoen ammattikorkeakoulun verkkosivuilla konservoinnin koulutuksen kerrotaan valmistavan *"kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan säilyttämiseen, hoitamiseen ja korjaamiseen"*²⁸. Sivuston mukaan konservاتورin tiedoissa ja taidoissa yhdistyvät sekä kädentaidot että tekniikan ja kulttuuri-alan osaaminen ja rakennuskonservattori määrittää perinteisten rakennustekniikoiden- ja materiaalien taitajaksi ja asiantuntijaksi. Koulutusohjelman uusimman opinto-oppaan mukaan rakennuskonservattorit ovat *"suunnittelijoita, ohjaajia ja asiantuntijoita vanhoja rakennuksia säilyttävissä projekteissa"*²⁹.

Rakennuskonservoinnin koulutukseen kerrotaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun verkkosivuilla kuuluvan puurakennusten, pintakäsittelyjen ja muurattujen rakenteiden konservointia³⁰. Opinto-oppaan mukaan rakennuskonservoinnin opintojen tavoitteena on *"perehdyttää opiskelija konservoinnin ammattialaan ja ideologiaan, perinteiseen rakentamiseen sekä konservoitaviin ja konservoinnissa käytettäviin materiaaleihin ja erilaisiin konservointitekniikkoihin"*³¹. Tärkeä osa opintoja kerrotaan olevan myös kohteen ja työn dokumentointi. Koulutuksen painopisteenä on sen alusta alkaen ollut puukonservointi, mikä näkyy myös koulutuksen osaamistavoitteiden kuvauksessa:

²⁸ Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016a. (Sähköinen aineisto).

²⁹ Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. (Sähköinen aineisto).

³⁰ Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016a. (Sähköinen aineisto).

³¹ Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. (Sähköinen aineisto).

”Tavoitteena on, että rakennuskonservaattori hallitsee puun käytön perinteisessä rakentamisessa sekä tuntee puun materiaalina ja sen konservointimenetelmät. Lisäksi hän hallitsee puurakennusten pintakäsittelymenetelmät materiaaleineen sekä niiden säilyttämiseen liittyvät ongelmat ja mahdollisuudet.”³²

Rakennuskonservointi kohdistuu siis nimensä mukaisesti rakennusperintöön. Rakennuskonservointi sijoittuu museoalan ja rakennusalan välimaastoon. Seinäjoen ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan rakennuskonservaattorin työn kohteena on *kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta, perinteinen rakentaminen ja vanhat rakennukset*³³. Tässä tutkielmassa rakennusperinnön käsite toimii kuitenkin synonyymina rakennetun kulttuuriympäristön käsitteelle ja kuten todettu, katsotaan sen muodostuvan ajallisesta ja tyyllillisestä kerroksellisuudesta.

Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman määritelmässä korostuu perinnerakentamisen tuntemus ja vaikka rakennuskonservaattorin kuvataan olevan alansa asiantuntija ja konservointityön suunnittelija ja ohjaaja, nähdään konservaattori myös vahvasti perinteisten työtapojen osaajana, käsityöläisenä. Tässä tutkielmassa rakennuskonservaattorin katsotaan olevan rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja säilyttämisen ammattilainen ja tunnistavan kulttuuriympäristön arvot myös modernissa rakennuskannassa. Rakennuskonservaattori käsittää kulttuuriympäristön laajuuden ja moninaisuuden, eikä hän työssään arvota vanhaa rakennettua ympäristöä modernin edelle. Rakennuskonservaattori huomioi myös kulttuuriympäristöön kuuluvan aineettoman kulttuuriperinnön ja pitää huolta sen säilymisestä.

³² Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. (Sähköinen aineisto).

³³ Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016a & Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. (Sähköinen aineisto).

2.5 Restaurointi

Konservoinnin kanssa usein rinnasteisena esiintyy restauroinnin käsite. Käsitteiden sekoittumista lisää eri kielissä sanoille annetut osin ristiriitaiset määritelmät.³⁴ Suomenkielessä sanalla restaurointi tarkoitetaan yleensä konservoinnin käsitteelle alisteista objektiin kohdistuvaa korjaavaa tai palauttavaa toimenpidettä. Restauroinnilla voidaan esimerkiksi palauttaa kohde tiettyyn historialliseen ulkoasuun.³⁵ E.C.C.O:n ammatillinen ohjeisto määrittelee käsitteen osana konservaattorin työtä seuraavasti:

”Restaurointi käsittää suoranaisia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat vahingoittuneeseen tai vaurioituneeseen kulttuuriperintökohteeseen ja joiden tarkoitus on edesauttaa kohteen havaitsemista, arvostamista ja ymmärtämistä, samalla huomioiden mahdollisimman pitkälle sen esteettisiä, historiallisia ja fyysisiä ominaisuuksia.”³⁶

Tässä tutkielmassa restauroinnin katsotaan olevan konservointiprosessin yksi mahdollinen osa. Raja konservoinnin ja restauroinnin välillä on häilyvä ja on ongelmallista yksiselitteisesti määrittää sitä, milloin jokin kohteeseen kohdistuva toimenpide on konservointia, milloin restaurointia. Yksinkertaisimmillaan konservointi on kohteen säilyttämistä ja sen vaurioitumisen pysäyttämistä. Kun kohteeseen kohdistetaan toimenpiteitä, joissa poistetaan, palautetaan tai lisätään osia, on siirrytty restaurointiin. Konservointitoimenpiteisiin kuuluvat vain ne välttämättömät toimenpiteet, joilla kohteen säilyminen taataan, kun taas restauroinnilla kohde saatetaan ymmärrettävämmäksi. Toisin sanoen restaurointi ei ole kohteen säilymisen kannalta välttämätöntä, vaikkakin se usein edesauttaa esimerkiksi rakennuksen käyttöä ja tekee sen säilymisestä näin todennäköisempää.

³⁴ Esimerkiksi saksankielisissä maissa konservaattorista käytetään termiä restaurator ja termi konservator tarkoittaa kuraattoria tai amanuenssia. Eurooppalainen konservaattorin nimike on selkeyden vuoksi conservator-restorer. (Kecskeméti 2008, 38).

³⁵ Kecskeméti 2008, 41.

³⁶ E.C.C.O. Ammatillinen ohjeisto 2002. (Sähköinen aineisto).

Konservointitoimenpiteisiin kuuluu dokumentoinnin, tutkimuksen ja vauriokartoituksen ohella kohteen vaurioitumisen estäminen ja alkaneiden vaurioiden pysäyttäminen. Rakennusten kohdalla restaurointia on esimerkiksi vaurioituneiden osien korvaaminen, pintakäsittelyiden täydentäminen ja uusiminen tai alkupeiräisten kadonneiden rakennusosien palauttaminen. Rakennusrestaurointi liittyy useimmiten rakennuksen käyttöön. Restauroinnilla rakennus halutaan saattaa siihen tilaan, että se palvelee toivottua käyttötarkoitusta ja on esteettisesti miellyttävä.

Konservointi ja restaurointi kulkevat erityisesti rakennusten osalta käsikkäin. Restaurointia ei tapahdu ilman konservointia, vaan ennen restaurointitoimenpiteitä on toteutettu tarvittava tutkimus, dokumentointi ja mahdolliset vaurioitumisen ehkäisy- ja pysäyttämistoimenpiteet. Sen sijaan konservointia voidaan tehdä ilman restaurointitoimia. Rakennus voidaan saattaa siihen tilaan, että sen säilyminen on turvattu, mutta jättää restaurointi tekemättä.

2.6 Alalla toimijat

Rakennetun kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön hoitoon, kunnostamiseen ja korjaamiseen osallistuu monien eri alojen ammattilaisia. Rakennusperintöön erikoistuneita konservaattoreita Suomessa ovat rakennuskonservaattoreiden lisäksi interiööriconservaattorit, joiden erikoisosaaminen on rakennusten pintakäsittelyissä. Konservointialaa käsittelevän väitöskirjansa osana Tuula Auer toteutti konservaattoreille suunnatun kyselyn, jolla kartoitettiin muun muassa sellaisia lähiammatteja, joihin rajanveto olisi tehtävä selkeämmäksi, jotta konservointi profiloituisi itsenäiseksi ammatiksi. Oman ammattialansa kanssa risteäviksi ammateiksi rakennus- ja interiööriconservaattorit nimesivät esimerkiksi korjausrakentajat, erikoismaalarit, arkkitehdit sekä insinöörit.³⁷

³⁷ Auer 2000, 242–243.

Maassamme koulutetaan lisäksi rakennusperintöön erikoistuneita restauroijia. Restaurointikoulutusta järjestetään muutamissa toisen asteen oppilaitoksissa³⁸ sekä Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu järjestää maamme ainoana oppilaitoksena ammattikorkeakoulutasoista restaurointikoulutusta. Oppilaitoksesta valmistuu rakennusinteriöörien eli pinta-käsittelyiden, huonekalujen ja esineiden restaurointiin erikoistuneita artenomeja.³⁹

Restauroinnin koulutusohjelma on toiminut Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa lukuvuodesta 2001–2002 lähtien. Lukuvuodesta 2002–2003 lukuvuoteen 2006–2007 koulutusohjelma oli jaettu kahteen pääainevaihtoehtoon, rakennusrestaurointiin ja huonekalurestaurointiin.⁴⁰ Tällöin rakennusrestauroinnin opinnoissa käsiteltiin myös rakennuskonservointikoulutukseen kuuluvia rakennuksen rakenteiden restaurointiperiaatteita sekä esimerkiksi hirsirakentamistekniikkaa. Lukuvuonna 2007–2008 Kymenlaakson ammattikorkeakoulun restauroinnin koulutusohjelma muutettiin nykyiseen interiöörirestaurointiin keskittyvään muotoon⁴¹. Nykyisellään koulutus vastaa pitkälti Metropolia ammattikorkeakoulun interiöörikonservaattoreiden koulutusta. Tässä tutkielmassa käsitelen vain rakennuskonservaattoreita ja heistäkin pääasiassa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita.

³⁸ Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos (artesaani, rakennusrestaurointi), Oulun seudun ammattiopisto

(artesaani, rakennusrestaurointi), Koulutuskeskus Sedu (artesaani, kunnostus- ja restaurointi).

³⁹ Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2016. (Sähköinen aineisto).

⁴⁰ Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2002–2004, 2005–2006 & 2006–2007. (Sähköinen aineisto).

⁴¹ Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2007–2008. (Sähköinen aineisto).

3 RAKENNUSKONSERVONTIALAN KEHITYS

3.1 Alan eurooppalainen kehitys

Seuraavaksi hahmotellaan konservointialan historiaa Euroopassa, sillä eurooppalainen kehitys luo raamit, jotka auttavat ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa suomalaista rakennuskonservointialaa.

Konservoinnin professionalisaatiota käsittelevässä väitöskirjassaan Tuula Auer tarkastelee konservaattoreiden ammattikunnan historiaa ja erottaa eurooppalaisessa kehityksessä viisi vaihetta. Liittäen ammattikuvan kehityksen konservoinnin teknologian historiaan, hän ehdottaa konservoinnin kehityksen ensimmäiseksi jaksoksi, esihistoriaksi, antiikista renessanssiin ulottuvaa aikaa.⁴² Vaikka ajan lähteistä löytyy merkintöjä, joiden voidaan tulkita tarkoittavan konservointia tai restaurointia, oli esineiden huollon, korjauksen ja täydentämisen lähtökohtana tuolloin kuitenkin pääasiassa niiden käyttötarkoituksen turvaaminen, eikä esimerkiksi taiteellisten arvojen säilyttäminen.

Renessanssin ja barokin aikaa Auer pitää konservoinnin kehittymisen toisena jaksone. Italian renessanssin aikaan alettiin kunnostaa klassisen ajan jäänteitä, mutta kunnostaminen oli hyvin ristiriitaista. Lähestulkoon kaikkialla ympärillä olevia antiikin raunioita sekä ihailtiin että tuhottiin.⁴³ 1400-luvun Italiassa arkkitehtonista konservointia edisti Leon Battista Alberti⁴⁴. Hänen mielestään rakennuksen oli oltava kestävä ja kaunis ja sen tulisi sisältää historiallista ja sivistyksellistä arvoa, jolloin se on myös suojeltavissa ominaisuuksiensa perusteella. Tähän

⁴² Auer 2000, 96.

⁴³ Auer 2000, 98.

⁴⁴ Leon Battista Alberti (1404–1472) oli italialainen humanisti, kirjailija ja arkkitehti. Hän työskenteli muun muassa paavin sihteerinä.

http://www.albertiefirenze.it/english/leon_battista_alberti/index.htm.

konservointialan kehityksen toiseen jaksoon Auer lukee kuuluvaksi vuoden 1699, jota hän pitää ammattikunnan profession muotoutumisen alkuna. Tällöin Ranskan kuningas nimesi taidemaalari Antoine Paillet'n Louvren kokoelmien konservaattoriksi.⁴⁵ Paillet'n tehtävänä oli maalausten puhdistaminen ja hän on ensimmäinen konservaattoriksi nimetty henkilö.

Varsinainen konservaattorien ammattikunnan kehittyminen alkoi 1700-luvulla ja tämän, kolmannen jakson Auer ylettää 1830-luvulle saakka. Yhteiskunta muuttui tieteen ja kulttuurielämän kehittyessä. Historiantutkimuksessa esineellistä maailmaa alettiin tarkastella kulttuurin ja kansallisen identiteetin ilmauksena, mikä loi tarpeen esineistön ylläpidolle ja konservoinnille. Konservoinnin alalla alettiin keskustella aitoudesta, kopioista, patinasta ja työmenetelmistä. Samalla vuosisadalla aloitettiin myös alan oppipoikakoulutus museoissa ja gallerioissa.⁴⁶

Neljäs Auerin hahmottama ja rakennuskonservoinnin kannalta mielenkiintoisin kehitysjakso kestää 1830-luvulta toiseen maailmansotaan. Jaksoa hallitsee arkkitehtuurin konservoinnissa vallinneet suuntaukset, jotka vaikuttivat koko konservointialan kehitykseen.⁴⁷ 1800-luvun puolivälin tienoilla arkkitehtonisen konservoinnin ja restauroinnin periaatteiden ympärillä käytävä keskustelu kiteytyi kahteen henkilöön; ranskalaiseen Eugène Viollet-le-Duciin ja englantilaisen John Ruskiniin. Monissa Euroopan kaupungeissa tärkeitä historiallisia rakennuksia pidettiin 1800-luvulla kansallisina monumentteina ja niissä haluttiin säilyttää niiden syntykauden arkkitehtoninen tyyli. Vuosina 1854–1868 Viollet-le Duc⁴⁸ julkaisi kymmenosaisen arkkitehtuurin sanakirjan, *Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XIe au XVIe siècle*, jonka kahdeksannessa osassa hän käsittelee restaurointia. Viollet-le-Duc aloittaa restauroinnin määritelmän kirjoittamalla: *"Le mot et la chose sont modernes. Restaurer un édifice, ce n'est pas l'entretenir, le réparer ou le refaire, c'est le rétablir dans un état complet qui peut*

⁴⁵ Auer 2000, 99.

⁴⁶ Auer 2000, 102–103 & 107.

⁴⁷ Auer 2000, 108.

⁴⁸ Eugène Emmanuel Viollet-le-Duc (1814–1879) oli itseoppinut ranskalainen arkkitehti ja arkeologi. Hän matkusteli muun muassa Italiassa ja Keski-Euroopassa. Viollet-le-Duc suunnitteli rakennuksia, sisustuksia ja huonekaluja, mutta hänen päämielenkiintonsa oli historiallisten rakenteiden restauroinnissa. Hänen suora ja epäsuora vaikutuksensa näkyi koko Euroopassa ja hänestä tulikin eräänlainen restaurointiliikkeen symboli. (Jokilehto 1999, 140-141).

*n'avoir jamais existé à un moment donné.*⁴⁹ Määritelmässä painottuu Viollet-le-Ducin ajatus siitä, että restauroinnissa tulisi pyrkiä tyylipuhtauteen, rakennuksen ideaalitalan saavuttamiseen, vaikka se tarkoittaisi myöhempien lisäyksien poistamista tai uusien elementtien lisäämistä rakenteeseen. Viollet-le-Ducin ajatuksiin pohjautuvaa restauroinnin suuntausta kutsutaan tyylirestauroinniksi.

Laajalle levinnyttä ajatusta tyylirestauroinnista nousi Englannissa vastustamaan kulttuurihistoriallisesti suuntautunut vastaliike, jonka johtohahmoksi muodostui John Ruskin⁵⁰. Liike kritisoi rakennusten historiallisen autenttisuuden tuhoamista restaurointien yhteydessä ja painotti suojelun, konservoinnin ja ylläpidon tärkeyttä.⁵¹ Tämäkin suuntaus sai vähitellen kannatusta ja asiaa ajamaan perustettiin maahan yhdistys, The Society for the Protection of Ancient Buildings (SPAB). Ruskin oli mukana yhdistyksen toiminnassa, mutta sen liikkeelle panevana voimana toimi William Morris⁵². Yhdistyksellä oli tärkeä rooli rakennusten ylläpidon ja säilyttävien korjaustoimenpiteiden puolestapuhujana. William Morris laati yhdistykselle rakennusten kulttuurihistoriallisia arvoja tärkeänä pitävän manifestin, joka tuomitsi ajan restaurointiperiaatteet. Sen mukaan rakennus oli käsitettävä kokonaisuutena, johon kuului kaikki siihen ajan mittaan tehdyt muutokset ja lisäykset. Suojelu ei siis kohdistunut johonkin tiettyyn tyylikauteen, vaan koko rakennukseen ja rakennuksen nähtiin välittävän tiettyjä historiallisia arvoja vain, jos se oli säilynyt alkuperäisellä paikallaan ja sen alkuperäismateriaaleja ei ollut tuhottu. Manifesti muodostui nykyaikaisen konservoinnin viralliseksi perustaksi.⁵³

⁴⁹ Jokilehto 1999, 151 & 170. "The term Restoration and the thing itself are both modern. To restore a building is not to preserve it, to repair, or to rebuilt it; it is to reinstate it in a condition of completeness which may never have existed at any given time."

⁵⁰ John Ruskin (1819–1900) oli englantilainen taidekriitikko ja kirjailija. Hänen ajatuksensa historiallisten rakennusten arvoista ja merkityksestä loivat pohjan modernin konservoinnin filosofialle. (Jokilehto 1999,175).

⁵¹ Jokilehto 1999, 174.

⁵² William Morris (1834–1896) oli englantilainen kirjailija, runoilija ja arkkitehti. Hän matkusteli muun muassa Belgiassa ja Pohjois-Ranskassa opiskellen flaamilaista maalaustaidetta gotiikan arkkitehtuuria. Työskennellessään oppipoikana G. E. Streetin arkkitehtitoimistossa Morris ymmärsi, että hän oli kiinnostuneempi maalaustaiteesta ja perusti yhdessä muutaman ystävänsä kanssa taiteilijoille palveluja tarjoavan yrityksen. (Jokilehto 1999, 184).

⁵³ Jokilehto 1999, 184–185.

Konservointialan organisoitumista ja alalle kehittyvää lainsäädäntöä Euroopassa edisti italialainen Camillo Boito⁵⁴. Hän pyrki yhdistämään Viollet-le-Ducin ja englantilaisen vastaliikkeen ajatuksia painottamalla erityisesti konservoinnin merkitystä. Italian hallitus julkaisi ensimmäisen kansallisen konservoinnin julistuksen vuonna 1883. Julistus oli Boiton kirjoittama ja siinä painotettiin rakennuksen kaikkien historiallisten vaiheiden kunnioittamista.⁵⁵

Sodat ovat kautta aikojen tuhonneet niin rakennettua kulttuuriympäristöä kuin muutakin kulttuuriperintöä. Samalla ne ovat herätelleet ihmisiä ymmärtämään, että kansainvälisille kulttuuriperintöä vaaliville sopimuksille on tarvetta. Haagin vuoden 1907 rauhankonferenssissa tehtyä sopimusta voidaan pitää ensimmäisenä kansainvälisenä rakennusmuistomerkkejä suojelevana sopimuksena.⁵⁶ Maasodan lakeja ja tapoja koskevan yleissopimuksen ohjesäännössä todetaan, että piirityksissä ja pommituksissa tulee välttää kaikkien uskonnollisten rakennusten sekä taiteen, tieteen ja hyväntekeväisyyden työssijojen, historiallisten muistomerkkien ja sairaaloiden vaurioittamista.⁵⁷ Tällaiset rakennukset tuli merkitä ”erikoisilla näkyvillä merkeillä”⁵⁸.

Vuoden 1907 Haagin sopimuksesta huolimatta ensimmäinen maailmansota tuhosi valtavasti rakennusperintöä ja monia merkittäviä monumentteja jouduttiin sodan jäljiltä restauroimaan ja rekonstruoimaan. Ensimmäinen kansainvälinen historiallisia monumentteja käsitellyt arkkitehtien ja teknisten asiantuntijoiden konferenssi järjestettiin Ateenassa Kansainliiton museotoimiston toimesta lokakuussa 1931.⁵⁹ Kokouksen tuloksena syntyi niin sanottu Ateenan julistus, joka määritteli ensimmäisen kerran vanhojen rakennusten suojelua ja restaurointia ohjaavat kansainväliset periaatteet. Julistuksen mukaan rakennusten säilymi-

⁵⁴ Camillo Boito (1836–1914) oli Milanon kuvataideakatemian (Accademia di belle arti di Brera) professori. Hän oli saanut koulutuksensa eklektisen arkkitehtuurin ja tyylirestauroinnin hengessä ja hänen varhaisimmat ajatukset restauroinnista myötäilivät Viollet-le-Ducin filosofiaa. (Jokilehto 1999, 200–201).

⁵⁵ Auer 2000, 111–112 & Jokilehto 1999, 201.

⁵⁶ Suomi ratifioi sopimuksen 9.6.1922.

⁵⁷ Yleissopimus, joka koskee maasodan lakeja ja tapoja: Liite yleissopimukseen. Maasodan lakeja ja tapoja koskeva ohjesääntö. I LUKU: 27 artikla. (Sähköinen aineisto).

⁵⁸ Yleissopimus, joka koskee maasodan lakeja ja tapoja: Liite yleissopimukseen. Maasodan lakeja ja tapoja koskeva ohjesääntö. I LUKU: 27 artikla. (Sähköinen aineisto).

⁵⁹ Kairamo 1992. (Sähköinen aineisto).

sen kannalta oleellista on, että ne pysyvät käytössä ja niitä huolletaan säännöllisesti. Näin välttyttäisiin tarpeettomalta restauroinnilta. Mikäli restaurointiin kohteen huonon kunnan vuoksi kuitenkin ryhdytään, tulee restauroinnin perustua huolelliseen tutkimukseen ja kunnioittaa rakennuksen historiallista menneisyyttä. Restaurointisuunnitelmat tuli myös julistuksen mukaan ennen työn aloittamista saattaa asiantuntevan kritiikin alaiseksi, jotta välttyttäisiin sellaisilta virheiltä, jotka johtavat rakennuksen historiallisten arvojen tuhoamiseen. Tärkeänä pidettiin myös historiallisen rakennuksen ympäristön huomioiminen alueita kehittäessä. Ateenan julistuksessa modernien materiaalien ja tekniikoiden käyttö restauroinnissa katsottiin hyväksyttäväksi.⁶⁰

Viimeiseksi, viidenneksi vaiheeksi Auer lukee väitöskirjassaan toisen maailmansodan jälkeisen ajan. Sodan jäljiltä tuhoa ja jälleenrakennustyötä oli kaikkialla ja konservaattoreiden tarve kasvoi. Konservointiala ja konservaattoreiden ammattikunta kasvoi merkittävästi 1950-luvulla, jolloin konservointi kehittyi itsenäiseksi, erikoistuneeksi koulutusalakseen. Tällöin, teknologian opiskelun ja käytön myötä alkoi myös konservointialan muuttuminen käsityöläisyydestä tieteeksi ja vähitellen alettiin perustaa alan järjestöjä.⁶¹

Toisen maailmasodan jälkeen lisättiin kansainvälistä yhteistyötä kulttuuriperinnön suojelussa edelleen ja vuonna 1954 tehtiin Haagissa Unescon alainen yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen selkkauksen sattuessa⁶². Sopimuksen perimmäisenä ajatuksena on, ettei jonkin valtion kulttuuriperintö ole merkityksellistä vain kyseiselle kansakunnalle, vaan se on koko ihmiskunnan yhteistä omaisuutta. Tästä syystä aseellisen konfliktin aikana sen osapuolet sitoutuvat rauhoittamaan kulttuuriomaisuudeksi katsotut kohteet sotilaallisilta toimilta ja pidättäytyvät hyökkäyksiltä niitä kohtaan. Kulttuuriomaisuudeksi katsotut kohteet tuli sopimuksen mukaan jo rauhan aikana merkitä siihen tarkoitettulla sinivalkoisella tunnuksella.⁶³

⁶⁰ ICOMOS 2015. (Sähköinen aineisto).

⁶¹ Auer 2000, 116 & 124.

⁶² Suomi ratifioi sopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan vuonna 1994.

⁶³ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. (Sähköinen aineisto).

Vuonna 1964 järjestettiin Venetsiassa toinen kansainvälinen historiallisia monumentteja käsittelevä arkkitehtien ja teknisten asiantuntijoiden konferenssi. Ateenan julistuksen päivittäminen nähtiin ajankohtaiseksi ja kokouksen tuloksena syntyikin niin kutsuttu Venetsian julistus. Julistuksen päätavoitteena oli historiallisen autenttisuuden korostaminen ja rekonstruktioiden hillitseminen. Haluttiin myös, että restaurointityössä yleistyneeseen modernien materiaalien ja tekniikoiden käyttöön suhtauduttaisiin kriittisemmin.⁶⁴ Venetsian julistuksessa historiallisten monumenttien katsottiin tarkoittavan yksittäisten rakennusten lisäksi sellaisia kaupunkien ja maaseudun rakennusryhmiä, joihin liittyy todiste tietystä sivilisaatiosta, merkittävästä kehityskulusta tai historiallisesta tapahtumasta. Edelleen painotettiin jo Ateenan julistuksessa mainittua monumenttien säännöllistä huoltoa ja monumenttien ympäristön säilyttämistä uudisrakentamisen yhteydessä. Venetsian julistuksessa todetaan, ettei monumenttia voi irrottaa siitä historiasta, josta se on todisteena, eikä siitä ympäristöstä, johon se kuuluu. Restauroinnin tulee julistuksen mukaan perustua alkuperäisten materiaalien ja autenttisten dokumenttien kunnioittamiselle ja restauroinnin on päätyttävä siinä, missä otaksuma alkaa. Rakennuksen kaikkia historiallisia vaiheita ja tehtyjä lisäyksiä tulee restauroinnissa kunnioittaa, eikä työn tavoitteena tule olla minkään tyylin yhtenäisyys.⁶⁵ Venetsian julistuksessa kirjattuja periaatteita noudatetaan yhä rakennussuojelussa, konservoinnissa ja restauroinnissa.

3.2 Alan kehittyminen Suomessa

Konservaattorien ammattikunnan kehittymistä Suomessa ei ole Tuula Auerin väitöstutkimusta lukuun ottamatta tutkittu. Tästä johtuen luvussa käsiteltävä alan kotimainen historia perustuu pitkälti hänen tutkimukseensa. Pyrin alan kehityksen kokonaiskuvan sijaan hahmottamaan erityisesti rakennuskonservoinnin suuntaukseen vaikuttaneita ajanjaksoja ja tekijöitä. 1900-luvun alkuun asti kulttuuriperinnön konservointi keskittyikin lähes ainoastaan taide- ja rakennusmuistomerkkeihin ja alan etiikasta keskusteltiin ensimmäisenä arkkitehtien piirissä.⁶⁶

⁶⁴ Kairamo 1992. (Sähköinen aineisto).

⁶⁵ The Venice Charter translated in Finnish 2015. (Sähköinen aineisto).

⁶⁶ Auer 2000, 127.

Suomessa konservaattorien ammattikunta alkaa kehittyä samanaikaisesti museolaitoksen muotoutumisen kanssa 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Kansallisaatteen hengessä alettiin tallentaa dokumentteja ja kerätä kokoelmia kertomaan maamme historiasta. Kansallista heräämistä edesautettiin 1810-luvulla Turun akatemiassa, jossa kiinnostuttiin kansanrunouden keräämisestä ja suomen kielestä. Kiinnostus Suomen historiantutkimukseen kasvoi seuraavalla vuosikymmenellä ja tutkimus kehittyi ja tieteellistyi, mikä johti kansallisuusaatetta ajavien järjestöjen perustamiseen.⁶⁷

Muun muassa Johan Reinhold Aspelinin⁶⁸ aloitteesta vuonna 1870 perustetun Suomen Muinaismuistoyhdistyksen tavoitteena oli herättää kansan kiinnostus muinaismuistoja kohtaan ja taata niiden suojelu. Erityisen huolestuneita oltiin keskiaikaisen linnojen ja kirkkojen raunioitumisesta. Yhdistys otti aktiivisesti kantaa uhanalaisten kohteiden suojeluun ja sillä oli suuri merkitys muinaismuistoja koskevan lainsäädännön kehityksessä. Muinaismuistoyhdistyksen ohjelmaan kuului muinaismuistojen ja rakennuskohteiden suojelu ja inventointi sekä muinaisesineiden, taiteen ja vanhan esineistön keruu tulevan Kansallismuseon kokoelmia varten.⁶⁹

Suomen ensimmäiset rakennusarkeologiset tutkimukset tehtiin vuosina 1872–1873 Naantalissa ja vuonna 1877 Kuusistossa. Vuonna 1872 alkoi myös viisi vuotta kestänyt, Aspelinin johdolla toteutettu, maamme ensimmäinen linnarestaurointi Olavinlinnassa.⁷⁰ Muinaisjäännösten ja raunioiden suojelun pohjan luonut muinaismuistoasetus annettiin vuonna 1883 ja seuraavana vuonna perustettiin Muinaistieteellinen toimikunta, nykyisen Museoviraston edeltäjä⁷¹. Vuonna 1885 ensimmäiseksi valtionarkeologiksi nimettiin J. R. Aspelin. Samalla myös

⁶⁷ Kostet 2010, 21 & 23–24.

⁶⁸ Johan Reinhold Aspelin (1842–1915) oli yksi keskeinen vaikuttaja Suomen kansallismuseon kehityksessä ja synnyssä. Hän oli arkeologiamme varsinainen perustaja ja linnatutkija, joka toimi muun muassa Muinaismuistoyhdistyksen sihteerinä vuosina 1867–1872. (Härö 2010a, 130).

⁶⁹ Suomen Muinaismuistoyhdistys 2015 (Sähköinen aineisto).

⁷⁰ Auer 2000, 154.

⁷¹ Kärki 2010, 47.

Muinaismuistoyhdistyksen tehtävät siirtyivät pääosin Muinaistieteelliselle toimikunnalle. Valtion arkeologin avuksi arkeologisia kaivauksia ja museokokoelmia hoitamaan päätettiin vuoden 1891 valtiopäivillä perustaa uusia virkoja ja tämän seurauksena Muinaistieteellisessä toimikunnassa aloitti Suomen ensimmäinen virkaan nimetty konservaattori, Hjalmar Appelgren^{72,73} Hän toimi konservaattorina vuonna 1893 perustetussa Valtion historiallisessa museossa, joka muodostettiin yhdistämällä Muinaismuistoyhdistyksen ja Muinaistieteellisen toimikunnan sekä Helsingin yliopiston arkeologiset, etnografiset ja historialliset kokoelmat ja ylioppilaskuntien museo. Vuonna 1917 Valtion historiallinen museo nimettiin uudisrakennuksen valmistumisen ja näyttelyiden avaamisen myötä Suomen kansallismuseoksi.⁷⁴

1900-luvun alkuun saakka Suomen historiallisten rakennusten restaurointia hallitsi Viollet-le-Ducilta omaksutut tyylirestauroinnin periaatteet. Suojelun pääpaino oli vuosisadan alkukymmeniin saakka muinaisjäännösten, kirkkojen ja julkisten rakennusten säilyttämisessä⁷⁵. Turun tuomiokirkon vuoden 1894 restaurointisuunnitelmat saivat Muinaistieteellisen toimikunnan ehdottamaan kirkon hoitoa pohtivan valiokunnan perustamista ja perustettu valiokunta toimi vuoteen 1909 saakka. Konservointiin liittyvien periaatteiden muutokset näkyvät valiokunnan työssä ja siitä annetuissa lausunnoissa. Lausunnoissa vastustettiin muun muassa tyylipuhtausperiaatteita ja esimerkiksi arkkitehti Lars Sonck totesi, ettei kirkon iän ja kohtalon tuomia epätasaisuuksia pitäisi poistaa. Samoja ajatuksia oli myös Sonckin kollegalla Herman Geselliuksella, joka Ruskinin esikuvakseen mainiten kehotti hyväksymään rakennuksen erilaisista osista muodostuvan kauneuden sellaisenaan. Valiokunnan toiminnan myötä Turun tuomiokirkon restauroinnista luovuttiin vuonna 1909 ja se nousi uudestaan ajankohtaiseksi vasta 1920-luvulla,

⁷² Otto Hjalmar Appelgren (vuodesta 1906 Appelgren-Kivalo) (1853–1937) oli arkeologi, joka toimi konservaattorin virassa Valtion historiallisessa museossa vuodesta 1893 vuoteen 1915, jolloin hänet nimettiin valtion arkeologin virkaan. Konservattorin työssään Appelgren omistautui esihistoriallisen esineistön konservointikysymyksille, aloitti museoesineistön konservoinnin ja painotti alan tieteellisyyttä. Hän osallistui myös museon edustajana Kansallismuseohankkeeseen. (Auer 2004, 88, Auer 2000, 136–137 & Reijonen 2010, 292–295).

⁷³ Auer 2000, 134–137.

⁷⁴ Kostet 2010, 25.

⁷⁵ Kärki 2010, 48.

jolloin konservointikäsite oli levinnyt maamme arkkitehtien aatemaailmaan ja noussut restaurointikäsitteen rinnalle.⁷⁶

Nykyaikaisen rakennushistorian tutkimuksen Suomessa aloitti tohtori Juhani Rinne⁷⁷, joka vastasi Muinaistieteellisessä toimikunnassa maalöydöistä ja rakennusmuistomerkeistä vuodesta 1907 alkaen. Rinne kiinnitti huomiota tarkkoihin kenttätöihin sekä rakenteiden tutkimiseen ja nosti näin maamme rakennushistorian tutkimuksen kansainväliselle tasolle.⁷⁸ Myös kiinnostus kansanomaisen rakennusperinnön säilyttämisestä teollistuvassa yhteiskunnassa nousi vähitellen kirkkojen ja raunioiden suojelun rinnalle 1900-luvun alussa. Ruotsiin vuonna 1891 perustetun Skansenin ulkomuseon esimerkin innoittamana Muinaistieteellisen toimikunnan intendentti Axel O. Heikel (1851–1924) ryhtyi ajamaan ulkomuseoasiaa Suomessa. Heikelin vuonna 1906 laatiman ohjelman mukaan perustettavan ulkomuseon tuli opettaa ja kasvattaa yleisöä sekä kuvata kansanomaisten elämänmuotojen pääjaksoja ja sitä, kuinka ne ilmenevät asuinrakennuksina ja rakennuskokonaisuuksina. Kuopiossa oli jo 1891 siirretty savutupa Väinölänniemelle ja Kemiöön perustettiin ulkomuseo 1906. Helsinkiin ulkomuseo saatiin Heikelin työn tuloksena vuonna 1909, kun Seurasaari avattiin yleisölle.⁷⁹

1900-luvun alussa ulkomuseot nähtiin ainoana keinona säilyttää katoavaa rakennusperintöä, eikä käytössä olevien yksityisten rakennusten suojelua vielä katsottu tarpeelliseksi tai mahdolliseksi. Tanska sai ensimmäisen rakennussuojelulainsa vuonna 1918 ja Norja kaksi vuotta myöhemmin. Suomessa Muinaismuistoasetus oli yhä ainoa antikvaarinen säännöstö, eikä se koskenut rakennuksia.⁸⁰

Auer näkee edellä kuvatun 1800-luvun loppukymmeniltä 1920-luvulle ulottuvan jakson suomalaisen konservoinnin ensimmäisenä kehityskautena. Toisen, konservointialan murroskauden hän katsoo ulottuvan 1930-luvulta 1960-luvulle.

⁷⁶ Auer 2000, 130–132.

⁷⁷ Juhani Rinne (1872–1950) aloitti työt Valtion historiallisessa museossa vuonna 1902 ja historiallisen osaston johtajaksi hänet nimitettiin vuonna 1917. (Härö 1984, 126).

⁷⁸ Härö 1984, 126–127 & 132.

⁷⁹ Kärki 2010, 48. & Härö 2010a, 137.

⁸⁰ Kärki 2010, 48–50.

Tällöin kaikkialle maahamme perustettiin museoita ja niissä keskityttiin museorakennusten ja näyttelyiden rakentamiseen. Alalle ohjatut resurssit käytettiin museojärjestelmän perustamiseen ja ylläpitoon, jolloin konservointi jäi museoiden toiminnassa taustalle ja alan kehitys pysähtyi.⁸¹ Myös rakennussuojelu kehittyi tänä ajanjaksona hitaasti. Vuonna 1931 annettuun asemakaavalakiin kuuluneen vanhakaupunkisäännösten perusteella Vanha Porvoo ja Tammisaaren Barckenin niemi saivat virallisen vanhankaupungin aseman. Niille asetettiin suuntaa-antavat säännökset rakennusten ja miljööseen vaalimisesta. Myös Turun Luostarinmäen vanha asuinalue suojeltiin asemakaavalla 1930-luvulla. Vasta toinen maailmansota havahdutti museoalan siihen, millaisessa muutoksessa koko yhteiskunta oli ja kuinka rakennettu ympäristö muuttui. Vuonna 1945 Muinaistieteellisen toimikunnan historiallisen osaston johtaja Nils Cleve (1905–1988) kehotti Museoliitto-lehteen⁸² kirjoittamassaan artikkelissa säilyttämään häviämisen alla olevia kansanrakennuksia ja rakennusryhmiä alkuperäisillä paikoillaan ulkomuseoihin siirtämisen sijaan, vaikka ulkomuseot olivat edelleen konkreettinen rakennusperinnön säilyttämistapa. Muinaistieteellinen toimikunta pyrki 1940-luvun puolivälissä edistämään Haminan, Kristiinankaupungin, Naantalin ja Rauman vanhojen kaupunkikeskustojen säilyttämistä.⁸³

Kolmas ja viimeisin suomalaisen konservointialan kehitysvaihe alkoi Auerin mukaan 1960-luvulla. Vasta tällöin alkoi ammattikunnan muotoutuminen ja konservointialan profiloituminen.⁸⁴ Alan kehitystä vauhditti Pohjoismaisen konservattoriliiton perustaminen vuonna 1951. Liitto perustettiin edistämään pohjoismaista yhteistyötä ja koulutusta sekä kohottamaan konservattoreiden ammatitaitoa. Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry (PKL) perustettiin vuoden 1963 alussa ja erityisesti 1970-luvulla sen toiminnan keskipisteenä oli

⁸¹ Auer 2000, 140 & Auer 2004, 88–89.

⁸² Ensimmäinen Museoliitto – Museiförbundet -lehden numero on päivätty 25.7.1945. Lehteä ilmestyi 18 numeroa vuosina 1945–1953. Vuonna 1953 museoliiton keskushallitus päätti korvata aikakauslehden liiton vuosikirjalla, jonka ensimmäinen osa ilmestyi vuonna 1955. Vuosikirjan nimeksi annettiin OSMA Suomen museoliiton vuosikirja Finlands museiförbunds årsbok. Osmaa painettiin vuosina 1955–1964 seitsemän kirjaa, minkä jälkeen liitto oli vailla julkaisua vuoteen 1972 saakka. Tällöin alkoi ilmestyä suomen Museoliitto tiedottaa -lehti, jonka nimeksi muutettiin vuonna 1984 Museo. Museo-lehti ilmestyy nykyään neljä kertaa vuodessa; kaksi numeroa on tarkoitettu museoiden asiakaslehdiksi ja kaksi keskittyy museoalan ammatillisiin aiheisiin. (Vilkuna 1998, 78–79, 98–100, 148–149 & 181.)

⁸³ Kärki 2010, 49–52.

⁸⁴ Auer 2000, 140 & Auer 2004, 89.

konservaattorien koulutus.⁸⁵ Alan viimeisin kehitysvaihe kytkeytyykin voimakkaasti konservaattorien peruskoulutukseen, jota käsitellään omana kokonaisuutenaan seuraavassa luvussa.

1960-luvulla myös rakennusperinnön vaalimiseen kiinnitettiin yhä enemmän huomiota ja Suomen ensimmäinen varsinainen rakennussuojelulaki astui voimaan vuonna 1965.⁸⁶ Muun muassa suojelulainsäädännön kehityksen ansiosta rakennusperinnön vaalimiseen tähtäävät työt lisääntyivät Muinaistieteellisessä toimikunnassa 1950–1960 -lukujen vaihteessa, mikä johti organisaation uudistamiseen. Historiallisen osaston alla toiminut rakennushistoriallinen toimisto irtaantui osastosta ja vuonna 1972 Muinaistieteellisen toimikunnan muuttuessa Museovirastoksi perustettiin erillinen rakennushistoriallinen osasto. Rakennushistoriallisen osaston tehtävät lisääntyivät edelleen 1970-luvulla ja osastolla työskenteli lähes viisikymmentä henkilöä.⁸⁷ Vuonna 1975 osasto jaettiin rakennuskulttuuri- ja restaurointitoimistoihin, mikä vastanee Museoviraston viime vuosien rakennusperintöä koskevaa työnjakoa.

Kaupunkiemme keskustat kehittyivät kovaa vauhtia 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin vanhaa rakennuskantaa hävitettiin surutta modernin tieltä. Esimerkiksi monet puutalokeskustat katosivat lähes täysin. Purkamisesta ei edes varsinaisesti puhuttu. Vuonna 1965 voimaan tullut erityislaki kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta mahdollisti sellaisen rakennuksen suojelun lailla, joka rakennushistoriallisesti, käyttönsä vuoksi tai historialliseen tapahtumaan liittyvänä oli kulttuurihistoriallisesti erityisen huomattava⁸⁸.

⁸⁵ Auer 2000, 156–157 & 159.

⁸⁶ Kärki 2010, 53.

⁸⁷ Kärki 2010, 52.

⁸⁸ Laki- ja asetus kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta (572/1964) (279/1965)

Vuonna 1965 vahvistettuun lakiin johtanut aloite oli tehty muutamien ruotsalaisen kansanpuolueen edustajien toimesta jo 1945. Aloitteen taustalla oli valtionarkeologi Carl Axel Nordman⁸⁹, jonka pyrkimyksenä oli muinaismuistoja ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen. Kun muinaismuistolainsäädäntöä oltiin toisen maailmansodan jälkeen uudistamassa, ehdottivat kyseiset edustajat, että myös rakennusmuistomerkkien hoitoa koskevaa lainsäädäntöä tarkasteltaisiin. Muinaismuistolainsäädännön uusimista pohtinut komitea laati ehdotuksen ”laiksi kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden yleisten ja yksityisessä omistuksessa olevien rakennusten rauhoittamisesta”. Ehdotuksen mukaan lailla suojeltaisiin vähintään sata vuotta vanhat tai rakennustaiteellisesti tai muilta arvoiltaan merkittävät rakennukset. Muinaismuistohallitus laati luettelon suojeltavista kohteista ja valtioneuvoston vahvistettua luettelon olisi siinä listatut kohteet automaattisesti suojeltuja. Lakiehdotuksessa suojelun piiriin kuului myös rakennusten kiinteät sisustukset ja ehdotukseen sisältyi säännökset suojellun kohteen ympäristön säilyttämisestä ja rakennusryhmien suojelusta.

Sodan jälkeisinä vuosina lainsäädäntöä uusittiin laajalti ja komitean varsin kattava rakennusperintöä koskeva lakiehdotus jäi toteutumatta. Kun laki kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta saatiin aikaiseksi parikymmentä vuotta myöhemmin, oli se sisältö varsin toinen. Hyväksytyyn lain mukaan kulttuurihistoriallisesti erityisen arvokkaan rakennuksen omistaja, kunta tai Muinaistieteellinen toimikunta sai tehdä lääninhallitukselle esityksen kohteen suojelemisesta. Lääninhallitus kuuli sekä kuntaa että Muinaistieteellistä toimikuntaa ennen suojelupäätöstä, joka vahvistettiin valtioneuvostossa. Laki koettiin toimimattomaksi ja sen avulla suojeltiin vain vähäinen määrä rakennuksia.⁹⁰

⁸⁹ Carl Axel Nordman (1892–1972) toimi valtionarkeologina vuosina 1936–1959. Hänen päämääränään oli muinaismuistoja rakennusperintöä koskevan lainsäädännön uudistamisen lisäksi Kansallismuseon lisärakennuksen ja maakunta-arkeologiorganisaation aikaansaaminen. Nordman toimi myös Suomen museoliiton puheenjohtajana vuosina 1940–1960. (Vilkuna 2010, 30 & 349.)

⁹⁰ Kärki 2010, 52–53 & Vilkuna 2010, 30–33.

Keskustelua rakennussuojelun tarpeesta ja sen kehittamisestä alkoi kunnolla syntyä vasta muutamien laajempaa huomiota herättäneen suojelukiistan yhteydessä. Yhtenä Suomen rakennussuojelun historian virstanpaaluna voidaan pitää Tampereen Verkatehtaan tehdasrakennusten purkamista. Vuosia kestänyt taisto Tammerkosken rannan rakennusten suojelemiseksi päättyi Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen, minkä nojalla rakennukset purettiin vuosina 1976–1982⁹¹. Tilalle rakennettiin kauppakeskus ja hotelli.

Rakennussuojelukomitea aloitti toimintansa vuonna 1972. Komitean suosituksesta valtioneuvosto aloitti rakennussuojelun kehittämistyön ja lainsäädäntöä alettiin uusida. Työ johtikin lopulta rakennussuojelulainsäädännön uudistukseen vuonna 1985. Uusi rakennussuojelulaki astui voimaan ja samassa yhteydessä uudistettiin myös vuonna 1958 säädettyä rakennuslakia. Rakennus- ja rakennussuojelulaki haluttiin saada toimimaan yhdessä. Rakennuslakia muutettiin niin, että se otti paremmin huomioon jo olemassa olevan rakennuskannan uudisrakentamisen rinnalla. Myös vuonna 1965 voimaan astunut asetus valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten suojelusta korvattiin uudella asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta. Suurin muutos lainsäädännön uudistuksessa oli päätöksenteon painopisteen siirtyminen valtiolta kunnille. Rakennussuojelulakia tarkoitettiin käytettäväksi kaava-alueen ulkopuolella sekä sen sisäpuolella silloin, kun suojelu rakennuslailla ei ollut mahdollista. Suojeltavalla kohteella tuli olla valtakunnallista merkitystä ja laista muotoutui erityislaki, jota käytettiin poikkeusjärjestelynä, ellei muuta suojelukeinoa löytynyt.⁹² Uutta asetusta valtion omistamien rakennusten suojelusta käytettiinkin 1980- ja 1990-luvuilla rakennetun ympäristön suojeluun enemmän kuin rakennussuojelulakia⁹³. Uudella asetuksella suojeltavien rakennusten ei tarvinnut enää olla kulttuurihistorialliselta arvoltaan erityisen huomattavia, minkä vuoksi se sopi entistä useamman kohteen suojeluun.

Viimeisimmät muutokset rakennussuojelua koskevaan lainsäädäntöön tapahtuivat vuonna 2010. Tällöin astui voimaan laki rakennusperinnön suojelusta, mikä

⁹¹ Järvi 2013. (Sähköinen aineisto).

⁹² Metsäranta 1987, 41–42.

⁹³ Härö 2010b, 106–107.

kumosi vanhan rakennussuojelulain (60/1985). Samalla kumottiin myös vuoden 1985 asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta⁹⁴. Näin valtion omistamien rakennusten erityisasema poistui ja niiden suojelu tapahtuu nykyisin samoin keinoin kuin muunkin rakennuskannan. Lakia uudistettaessa pyrittiin suojelutoimet saattamaan kansainvälisiä rakennusperinnön vaalimisen tavoitteita ja sitoumuksia vastaaviksi⁹⁵. Asemakaava alueella ensisijaisena suojelun keinona pyritään kuitenkin yhä käyttämään maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvaa kaavoitusta⁹⁶. Erityislakia voidaan käyttää suojelun välineenä silloin, kun kohteella on valtakunnallista merkitystä, sen suojelua ei voida turvata maankäyttö- ja rakennuslailla tai kohteen suojeluun on erityisiä syitä asemakaavoitustilanteen vuoksi. Suojelusta päättää alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja päätökset vahvistetaan ympäristöministeriössä.⁹⁷

Vuoden 2016 alkuun saakka Museoviraston organisaatioon kuului neljä osastoa, joita olivat Suomen kansallismuseon sekä arkisto- ja tietopalveluiden lisäksi kulttuuriympäristön suojelu ja kulttuuriympäristön hoito. Kulttuuriympäristön suojelu -osasto vastasi kulttuuriympäristöön liittyvistä asiantuntija- ja viranomais-tehtävistä ja kulttuuriympäristön hoito -osasto muun muassa restauroinnin ja konservoinnin menetelmien kehittämisestä.⁹⁸ Museovirastossa käytiin vuoden 2015 loka-joulukuussa laajat yhteistoimintaneuvottelut, joiden tuloksena toimintoja supistettiin ja 45 vakituista tehtävää lakkautettiin. Järjestelyt johtivat 29 henkilön irtisanomiseen sekä viraston toimintojen uudelleen järjestämiseen ja lakkauttamiseen. Kulttuuriympäristön hoito -osasto lakkautettiin toimintojen supistamisen yhteydessä.⁹⁹ Lakkautetussa osastossa oli kolme yksikköä; restaurointipalvelut, tilapalvelut ja arkeologiset kenttäpalvelut. Arkeologiset kenttäpalvelut siirtyi arkisto- ja tietopalveluiden osastoon ja kulttuuriympäristön suojelu -osastoon perustettiin restaurointiyksikkö, johon osa lakkautetun osaston henkilöstöstä siirtyi.

⁹⁴ Haapala 2010, 95.

⁹⁵ Härö 2010b, 104.

⁹⁶ Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä maankäyttö- ja rakennusasetus säädettiin vuonna 1999.

⁹⁷ Härö 2010b, 97–99.

⁹⁸ Museovirasto organisaatio 2015. (Sähköinen aineisto).

⁹⁹ Museovirasto 2015c. (Sähköinen aineisto).

4 KONSERVOINNIN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Luku käsittelee konservoinnin peruskoulutuksen alkamista ja kehittymistä Suomessa erityisesti niiltä osin kuin se on rakennuskonservointikoulutuksen kannalta oleellista. Tästä syystä mukana ei ole luonnontieteellisen alan konservoinnin koulutus, jota nykyään annetaan oppisopimuskoulutuksena Luonnontieteellisessä keskusmuseossa. Koulutus alkoi eläinkonservaattoreiden oppisopimuskoulutuksena vuonna 1974.¹⁰⁰

4.1 Peruskoulutuksen käynnistyminen

Tanskan kuninkaallisen taideakatemian alainen konservaattorikoulu¹⁰¹ Kööpenhaminassa on vanhin pohjoismainen konservointikoulutusta tarjoava oppilaitos. Konservattorikoulutus alkoi Tanskassa vuonna 1973.¹⁰² Keskustelu konservattorien teknisen ja teoreettisen perus- ja jatkokoulutuksen järjestämisestä alkoi Suomessakin jo 1960-luvulla, mutta varsinainen peruskoulutus käynnistyi vasta parikymmentä vuotta myöhemmin.

Konservaattoreiden peruskoulutuksen suunnittelu ja järjestäminen eteni 1960-luvulla hitaasti resurssien puutteen vuoksi. Suomen Museoliitto ja Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto (PKL) järjestivät alalla toimiville konservattoreille satunnaisia kursseja, mutta pääasiallinen koulutusmuoto vielä 1970-luvullakin oli kotimainen työharjoittelu. Osa hankki koulutuksensa ulkomaisista oppilaitoksista.¹⁰³ Museoliiton ja PKL:n vuonna 1964 toteuttaman kyselyn tulok-

¹⁰⁰ Auer 2008, 8. (Sähköinen aineisto).

¹⁰¹ Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering.

¹⁰² Liljeström 1993, 3.

¹⁰³ Konservointialan koulutustoimikunta 1974, 30.

sena aloitettiin koulutuksen alustava suunnittelu ja kutsuttiin kokoon neuvottelukunta, johon edellä mainittujen alan järjestöjen lisäksi kuului edustajia Muinaistieteellisestä toimikunnasta ja Ateneumista.¹⁰⁴ Neuvottelukunta perusti koulutusta valmistelevan työryhmän, joka laati ensimmäisen konservointikoulutuksen opetussuunnitelman vuonna 1969. Opetussuunnitelmaa ei hyväksytty opetusministeriössä, mutta sen pohjalta järjestettiin Helsingin laboratorioskoulussa¹⁰⁵ siihen mennessä laajin konservointialan kurssi, joka oli tarkoitettu ensisijaisesti jo alalla toimivien konservaattojen täydennyskoulutukseksi.¹⁰⁶ Kurssi oli 252 tunnin laajuinen ja se sisälsi muun muassa kemian, fysiikan sekä tuholais- ja lahotorjunnan opintoja.

Vuonna 1970 konservointialan asiantuntijaelimeksi perustettiin Museoliiton konservointivaliokunta.¹⁰⁷ 1970-luvun alussa sekä Pohjoismaisen konservaattoiliiton Suomen osasto että Museoliitto tekivät ministeriölle esitykset konservaatoreiden peruskoulutuksen järjestämisestä, mutta asia ei niiden pohjalta edennyt.¹⁰⁸ Vakinaisen peruskoulutuksen järjestämisen suunnittelu käynnistyi Suomessa vasta vuonna 1973, kun Pohjoismaisen kulttuurisihteeristön asettama pohjoismaista konservointikoulutusta valmisteleva yhteistyöelin sai valmiiksi osamietintönsä. Mietinnössä painotettiin kansallisen peruskoulutuksen järjestämisen tärkeyttä sekä esitettiin konservaattojen yhteispohjoismaista jatko- ja erityiskoulutusta.¹⁰⁹ Koulutusta suunnittelemaan opetusministeriö asetti toimikunnan, jonka tehtävänä oli lisäksi selvittää alalla toimivien koulutustaso ja konservaattojen määrällinen tarve. Toimikunnan mietintö valmistui vuonna 1974, minkä jälkeen koulutuksen suunnittelu ja toteutus annettiin ammattikasvatustalitukselle. Ammattikasvatustalituksen nimeämä virkamiestyöryhmä aloitti toimintansa

¹⁰⁴ Konservointialan koulutustoimikunta 1974, 4.

¹⁰⁵ ”Helsingin Laboratorioskoulussa koulutus oli ylioppilaspohjaista ja kesti 1,5 vuotta. Yhtenäiseen koulutukseen päästiin vuonna 1971, jolloin koulutuksesta tuli keskikoulupohjainen ja kaksivuotinen. Koulutus oli tällöin myös laborantin opetussuunnitelmatoimikunnan mietinnän mukainen.” Lähde: Suomen laboratoriolan liitto ry. (Sähköinen aineisto).

¹⁰⁶ Auer 2000, 165 & Konservointialan koulutustoimikunta 1974, 3 & 42.

¹⁰⁷ Rantala 1981, 5.

¹⁰⁸ Auer 2000, 166.

¹⁰⁹ Konservointialan koulutustoimikunta 1974, 4.

syksyllä 1977 ja kaksi vuotta myöhemmin valmistui esitys koulutussuunnitelmas-
ta kahdeksaa konservoinnin erikoistumisalaa varten.¹¹⁰ Ehdotettuja erikoistumis-
aloja olivat taide-, esine-, huonekalu-, tekstiili- ja paperikonservointi sekä puura-
kennusten, rakennuspintojen ja kivirakennusten konservointi.¹¹¹

Viimein vuonna 1983, kymmenen vuotta varsinaisen koulutuksen suunnittelun
käynnistämisen jälkeen valtioneuvosto teki päätöksen konservoinnin koulutuksen
järjestämisestä.¹¹² Vantaalle perustettiin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos
1.8.1984 ja samalla siellä käynnistettiin vakinainen konservaattorien opistota-
soinen koulutus. Oppilaitos sijoitettiin pääkaupunkiseudulle, sillä siellä sijaitsivat
museotoiminnoista vastaavat viranomaiset ja maan suurimmat museot.¹¹³
Koulutus oli kolmivuotista ja ensimmäisinä erikoistumisaloina aloitettiin taide-
teosten, paperin, rakennuspintojen ja puurakenteiden konservointi.¹¹⁴ Opetusta
järjestettiin aluksi ilman vahvistettua opetussuunnitelmaa ja opettajien ja oppikir-
jojen saaminen oli haastavaa. Koulutusta kehitettiin luomalla yhteistyöverkkoa
alan eurooppalaisiin oppilaitoksiin ja kansainvälisiin organisaatioihin.¹¹⁵

Opiskelijoita otettiin koulutukseen vain kolmen vuoden välein ja kulloinkin koulu-
tettavat erikoistumisalat valittiin sidosryhmiltä tiedustellun tarpeen mukaisesti.
Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa koulutettiin konservaattoreita
seitsemälle eri erikoistumisalalle. Ammattikasvatushallituksen virkamiestyöryh-
män ehdotuksen kahdeksasta erikoistumisalasta kivirakennusten konservoinnin
koulutusta ei koskaan toteutettu.¹¹⁶ Oppilaitoksesta valmistui vuonna 1987 kuusi
rakennuspintoihin ja kuusi puurakenteisiin erikoistunutta konservaattoria sekä
vuonna 1990 seitsemän puurakennuskonservaattoria.¹¹⁷

¹¹⁰ Auer 2000, 167 & Liljeström 1993, 4.

¹¹¹ Auer 2000, 172.

¹¹² Kosonen 1983, 10.

¹¹³ Auer 2000, 169.

¹¹⁴ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 7 & 215.

¹¹⁵ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 7–8.

¹¹⁶ Auer 2000, 172.

¹¹⁷ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 215.

4.2 Koulutus siirtyy ammattikorkeakouluun Vantaalla

Vuonna 1990 Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos osallistui ammattikorkeakoulukokeiluun kaupungin muiden opistotasoisten oppilaitosten kanssa.¹¹⁸ Erikoistumisaloista kokeilussa olivat mukana paperi- ja esinekonservointi sekä maalaustaiteen konservointi.¹¹⁹ Konservattoriosastolle saatiin vuonna 1992 ammattikorkeakoulukokeilun yhteydessä vakinaiset lehtorit.¹²⁰ Tällöin osastolle palkattiin muun muassa islantilais-kanadalainen Rikhard Hördal (1946–2001), joka toimi myöhemmin konservattoriosaston johtajana ja Vantaan konservointikoulutuksen yliopettajana. Hördal kehitti opetussuunnitelmia kansainvälisesti vertailukelpoiseksi tavoitteena saattaa Suomen konservointikoulutus ammattikorkeakoulutasoiseksi.¹²¹

Vantaan ammattikorkeakoulukokeilu muuttui vuonna 1996 Espoo-Vantaan väliaikaiseksi ammattikorkeakouluksi, jonka kulttuurialan yksikköön konservattorikoulutus siirtyi.¹²² Yksikkö sai nimen Muotoiluinstituutti. Seuraavana vuonna kolmen ammattikorkeakoulukokeilussa mukana olleen konservoinnin erikoistumisalan lisäksi aloitettiin työvoimapolitiittisen rahoituksen avulla myös huonekalu- ja tekstiilikonservattorien ammattikorkeakoulutasoinen koulutus.¹²³ Vuonna 1998 Muotoiluinstituutti yhdistyi Espoo-Vantaan teknillisen ammattikorkeakoulun (EVTEK) kanssa ja nimeksi tuli EVTEK-ammattikorkeakoulu. Oppilaitoksessa oli kolme koulutusalaa; EVTEK Tekniikka, EVTEK Mercuria ja EVTEK Muotoiluinstituutti. Konservoinnin koulutusta järjestettiin muiden kulttuurialan koulutusohjelmien kanssa EVTEK Muotoiluinstituutissa.¹²⁴

Vantaalla koulutettiin vuodesta 1995 vuoteen 2001 erikoismaalaus-restaurointilinjalalla perinteisten pintakäsittelyjen ammattilaisia. Vuonna 2002 koulutus siirret-

¹¹⁸ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 8.

¹¹⁹ Auer 2000, 173.

¹²⁰ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 8.

¹²¹ Huuhka 2004, 205.

¹²² EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 8.

¹²³ Auer 2000, 173.

¹²⁴ EVTEK Muotoiluinstituutti 2004, 9.

tiin konservoinnin koulutusohjelmaan ja siitä tuli historiallisten interiöörien konservoinnin erikoistumisala. Koulutuksessa perehdytään eri tyylikausien interiöörien eli sisätilojen pintamateriaaleihin ja pintakäsittelytekniikoihin.¹²⁵

Interiöörikonservoinnin koulutuksen alettua Vantaalle oli muodostunut ne kuusi konservoinnin erikoistumisalan koulutusta, jotka siellä toimivat nykyäänkin. Näitä ovat jo aiemmin mainitut paperi-, esine-, huonekalu-, tekstiili-, interiööri- ja maalaustaiteen konservointi. Nykyisin oppilaitos toimii nimellä Metropolia ammattikorkeakoulu, joka syntyi, kun EVTEK-ammattikorkeakoulu yhdistyi Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kanssa vuonna 2008.¹²⁶ Jokaista erikoistumisalaa koulutetaan vuosikurssi kerrallaan ja opiskelijoita otetaan sisään edellisten valmistuessa. Konservointin ammattikorkeakoulututkinto on 240 opintopisteen laajuinen ja suunniteltu suoritettavaksi neljässä vuodessa.

Vuonna 2006 Vantaan konservoinnin koulutusohjelmassa aloitettiin 60 opintopisteen laajuinen konservointin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetus. Työn ohessa suoritettavaksi tarkoitettujen koulutuksen tavoitteena on *”kehittää työelämän edellyttämiä tietoja asianomaiselta alalta sekä syventää ja laajentaa tarvittavia teoreettisia tietoja alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten”*¹²⁷.

4.3 Rakennuskonservoinnin ammattikorkeakouluasteinen koulutus

Ammattikorkeakoulukokeilun aikaan 1990-luvun alussa Pohjoismaisen konservointiliiton Suomen osasto otti kantaa konservointikoulutuksen kehittämiseen huomauttamalla, että alan kansainväliset järjestöt ovat suosittaneet alan yliopistollista koulutusta.¹²⁸ Opetusministeriö kutsui Seppo Liljeströmin selvittämään konservointikoulutuksen laadullisia ja määrällisiä kehittämistarpeita ja hänen työnsä muistio valmistui vuonna 1993.

¹²⁵ Räsänen 2004, 110 & 113.

¹²⁶ Metropolia ammattikorkeakoulu vuosikertomus 2008, 8. (Sähköinen aineisto).

¹²⁷ Metropolia ammattikorkeakoulu 2015. (Sähköinen lähde).

¹²⁸ Liljeström 1993, 8.

Liljeström ehdotti kansallisen konservoinnin koulutus-, tutkimus- ja kehittämissyksikön organisoimista, jonka koulutus konsernin toiminnallisen ytimen muodostaisivat Vantaan ammattikorkeakoulun alainen Suomen konservaattorikoulu ja Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta. Konservattorien peruskoulutus järjestettäisiin ammattikorkeakoulussa ja jatkokoulutus yliopistossa. Lisäksi hän ehdotti kahden pienemmän toimintayksikön perustamista, joista toinen vastaisi rakennuskonservaattoreiden koulutuksesta ja tekstiilikonservointiin liittyvistä maksullisista palvelutehtävistä ja toinen muun muassa elokuvien, äänitteiden ja valokuvien konservoinnista. Ensiksi mainittuun yksikköön kuuluisi ehdotuksen mukaan Jyväskylän yliopisto, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Keski-Suomen konservointikeskus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän yliopisto vastaisivat yhdessä rakennuskonservaattoreiden koulutuksesta.¹²⁹ Ehdotusta rakennuskonservointikoulutuksen eriyttämisestä muista konservoinnin erikoistumisaloista ja siihen vaikuttaneita syitä ei Liljeström muistiossaan perustellut.

Rakennuskonservoinnin koulutuksen toteuttamista Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Liljeströmin ehdotuksen mukaisesti alettiin suunnitella nopealla aikataululla. Koulutusohjelmaa valmistelevaan ohjausryhmään kuuluivat Seinäjoen ammattikorkeakoulun edustajien ja Liljeströmin lisäksi paikallinen arkkitehti Antti Talvitie, Pentti Pietarila Museovirastosta, Panu Kaila Teknillisestä korkeakoulusta, Pasi Kaarto Vantaan käsi- ja taideteollisesta oppilaitoksesta, johtaja Esko Repo Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksesta sekä Anne Vesanto Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osaston edustajana. Ensimmäisen opetussuunnitelman laati arkkitehti Hanna Lyytinen Renova-Tieto Oy:stä. Koulutus alkoi vuoden 1995 tammikuussa ammattikorkeakoulun teknillisen oppilaitoksen alaisuudessa.¹³⁰ Seinäjoen teknillinen oppilaitos oli liittynyt Seinäjoen ammattikorkeakoulukokeiluun vuonna 1992 ja ammattikorkeakoulun vakinaistuttua¹³¹ siitä tuli oppilaitoksen tekniikan yksikkö¹³².

¹²⁹ Liljeström 1993, 28–30.

¹³⁰ Lehtimäki 1996, 27 & Varmola 2015.

¹³¹ Valtioneuvosto antoi Seinäjoen ammattikorkeakoulun vakinaistamispäätöksen 15.6.1995. (Riukulehto 2007, 81 & 93).

¹³² Jumppanen & Riukulehto 2015, 74–75.

Aloituvuonna koulutusohjelmaan hyväksyttiin 104 hakijasta 16 opiskelijaa. Koulutusohjelman osastonjohtajaksi palkattiin rakennuskonservaattori Matti Laine ja vuonna 1996 assistentiksi rakennuskonservaattori Anni Lehtimäki.¹³³ Rakennuskonservointikoulutuksen aloittamista Seinäjoella arvosteltiin ainakin pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osaston toimesta. Konservoinnin koulutusalojen hajauttamista pidettiin voimavarojen haaskauksena ja liitossa epäiltiin Seinäjoen kaupungin taloudellisia valmiuksia koulutuksen kehittämiseen, sillä vastaaviin ongelmiin oli törmätty konservoinnin koulutuksen yhteydessä Vantaalla¹³⁴. Koulutusohjelman sijoittaminen teknisen oppilaitoksen yhteyteen herätti lisäksi huolen siitä, että konservoinnin koulutuksen kulttuurinen puoli unohtuu ja koulutusta kehitetään liiaksi teknilliseen suuntaan¹³⁵.

Anni Lehtimäki kuvaa konservattoriliiton lehden artikkelissa vuonna 1996 rakennuskonservoinnin koulutusohjelman tavoitteena olevan ”*rakennetun ympäristön antikvaariset ja muut yhteiskunnalliset arvot*”¹³⁶ ymmärtävien ammattilaisten kouluttaminen. Koulutuksen painopisteenä on alusta alkaen ollut puurakennusten ja niiden pintakäsittelyiden konservointi, mutta opetussuunnitelma on luonnollisesti kehittynyt vuosien mittaan. Ensimmäisen vuoden opetussuunnitelmaa muutettiin lukukaudelle 1996–1997 Museoviraston kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena. Opetussuunnitelmassa vähennettiin kivirakenteiden osuutta ja lisättiin puu- ja pintarakenteiden konservoinnin opetusta.¹³⁷ Myöhemmin kehitys on ollut osin vastakkaista ja koulutuksessa on koulutusohjelmapäällikkö Outi Orhasen mukaan muun muassa lisätty kivirakentamista sekä otettu mukaan modernien rakenteiden konservointiin liittyviä opintoja.

Vuonna 2014 maamme rakennuskannasta 85 % oli asuinrakennuksia ja näistä 84,3 % oli rakennettu puusta. Koko rakennuskannasta puurakenteisia rakennuksia oli 80,5 %¹³⁸. Vuosina 1960–2010 puurakennusten osuus rakennuskannastamme on laskenut noin kymmenen prosenttia, samalla kuin kivirakenteisten

¹³³ Lehtimäki 1996, 27.

¹³⁴ Auer 2000, 171 & Varmola 2015.

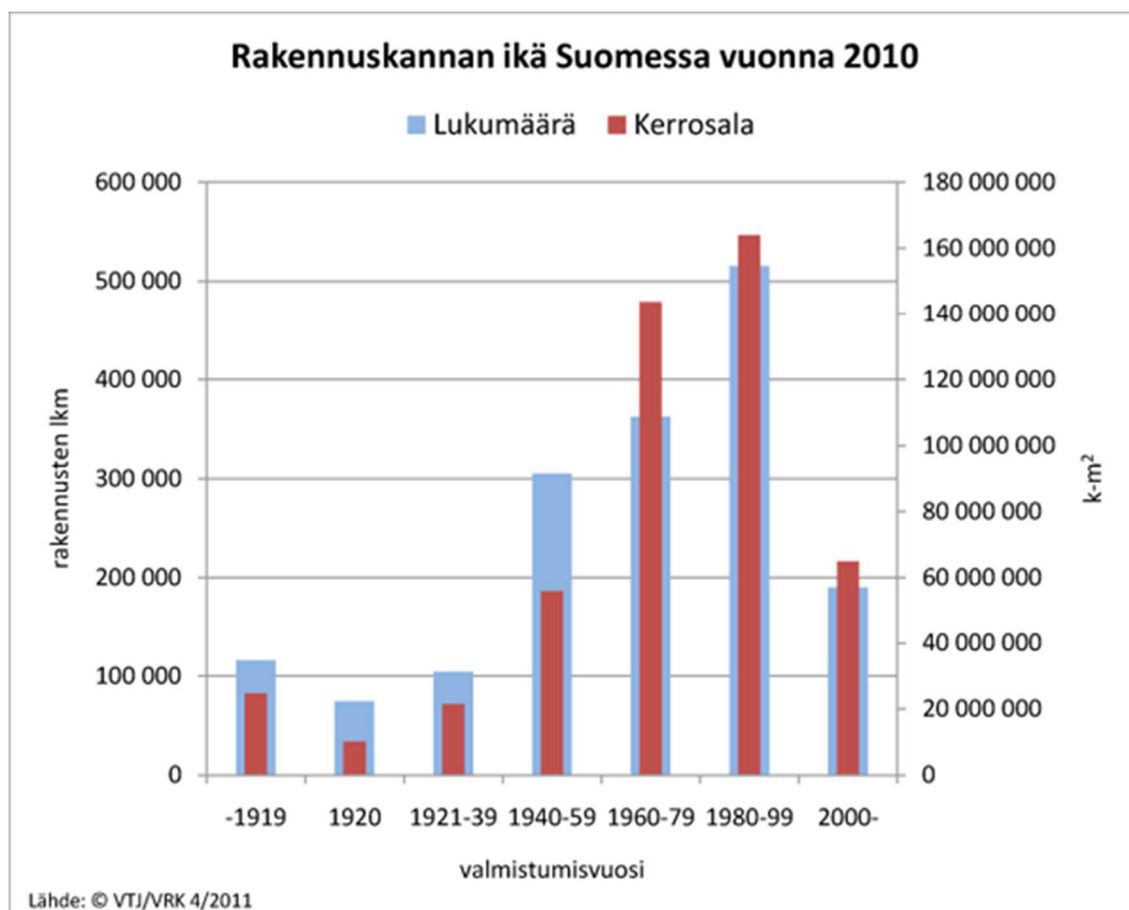
¹³⁵ Varmola 2015.

¹³⁶ Lehtimäki 1996, 27.

¹³⁷ Lehtimäki 1996, 27.

¹³⁸ Suomen virallinen tilasto (SVT) 2015a & 2015b.

rakennusten osuus on kasvanut. Rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR)¹³⁹ tietojen mukaan valtaosa maamme rakennuskannasta on valmistunut vuoden 1960 jälkeen¹⁴⁰. Oheisessa kaaviossa on esitetty maamme rakennuskannan ikä sekä rakennusten lukumäärän että kerrosalan mukaan.

Suomen ympäristökeskuksen laatima kuvaaja maamme rakennuskannan iästä. Vuosi 1920 on omana pylväänään, sillä RHR:ssä kyseiseen vuoteen on sisällytetty myös kaikki ne rakennukset, joiden valmistusajankohda ei ole tiedossa.¹⁴¹

Rakennuskantamme on siis pääasiassa puurakenteista, johon rakennuskonservaattoreiden koulutuskin on painottunut. Rakennuskantamme on kuitenkin suhteellisen nuorta. Suomen koko rakennuskannasta vain noin 5 % on valmistunut ennen vuotta 1921 ja asuin- ja toimitiloista noin 75 % on rakennettu vuoden 1960 jälkeen¹⁴². Rakennuskantamme ikä tulisi huomioida alan koulutuksessa

¹³⁹ RHR:n tiedot perustuvat Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmän tietoihin.

¹⁴⁰ Rakennusperintö.fi 2016. Tilastoja rakennuskannasta. (Sähköinen aineisto).

¹⁴¹ Rakennusperintö.fi 2016. Tilastoja rakennuskannasta. (Sähköinen aineisto).

¹⁴² Syrjänen 2014, 39.

tulevaisuudessakin. Vaikka tarvitaan ammattilaisia huolehtimaan maamme pienilukuisesta vanhasta rakennuskannasta, on löydettävä keinoja ja osaajia myös modernin rakennusperinnön säilyttämiseen ja hoitamiseen. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman sisällön kehityksen myötä koulutuksen painopiste on siirtynyt rakennuksen kokonaisuuden ymmärtämiseen ja säilyttämiseen. Suuri rakenteellinen muutos opetussuunnitelmassa tapahtui vuonna 2010, jolloin pyrittiin selkeyttämään suuntausta museotalle ja rakentamiseen.¹⁴³

Rakennuskonservoinnin koulutuksen aloitusvuonna osastonjohtajaksi palkattu Matti Laine toimi koulutusohjelmassa muun muassa koulutusvastaavana ja yliopettajana usean vuoden ajan. Hänen siirryttyä eläkkeelle vuonna 2009 yliopettajaksi palkattiin arkkitehti Janne Jokelainen. Vuonna 1996 aloittanut Anni Lehtimäki työskenteli koulutusohjelmassa sen alasarjoon saakka, kuten myös pitkäaikaisena koulutusohjelmapäällikkönä toiminut, koulutusohjelman ensimmäiseltä vuosikurssilta valmistunut rakennuskonservaattori Outi Orhanen. Opetusta on toteutettu sekä muutamien vakinaisten¹⁴⁴ että vierailevien opettajien voimin.

Koulutusohjelmaan otettiin aluksi uusia opiskelijoita joka toinen vuosi, kunnes vuonna 2001 alettiin opiskelijoita ottaa koulutukseen vuosittain. Koulutuksen aloituspaikkojen lisäämistä on kritisoitu erityisesti siksi, ettei kaikille valmistuneille tunnu löytyvän alan työtä. Muihin konservoinnin erikoistumisalojen koulutukseen otetaan opiskelijoita vain joka neljäs vuosi. Outi Orhanen kertoo Konservattori-liiton lehdessä, että päätös rakennuskonservoinnin aloituspaikkojen lisäämisestä ei ollut koulutusohjelman, vaan liittyi opetushallinnon ja ammattikorkeakoulutason hallinnollisiin ja taloudellisiin päätöksiin. Aloituspaikkoja lisäämällä haluttiin muun muassa taata koulutusohjelman toimintaa tukeva rahoitus. 2000-luvulla opetusministeriö halusi koulutusohjelmissa olevan hallinnollisista syistä vähintään 40 aloituspaikkaa, mitä rakennuskonservoinnin koulutusohjelmassa vastustettiin. Koulutusohjelman sisällä kannatettiin siirtymistä joka toinen vuosi alkavaan koulutukseen, mutta koska paineet olivat laajentamisen, ei supistamisen suunnalla, asia ei edennyt. Koulutusohjelmassa harkittiin myös kivirakentamiseen

¹⁴³ Orhanen 2012, 6 & Ernvall 2012 8.

¹⁴⁴ Vuonna 2009 koulutusohjelmassa toimi kolme päätoimista opettajaa. (Kangas, Kivistö & Ruokonen 2009, 8. (Sähköinen aineisto)).

painottuneen konservoinnin koulutuksen perustamista olemassa olleen koulutusohjelman rinnalle, jolloin kokonaisopiskelijamäärää olisi saatu kasvatettua, vaikka yksittäiset opiskelijaryhmät olisivat supistuneet.¹⁴⁵

Vaikka rakennuskonservoinnin koulutukseen otettiin opiskelijoita sisään vuosittain ja opiskelijamäärä oli muihin konservoinnin erikoistumisaloihin nähden suuri, oli koulutusohjelma ammattikorkeakoulun sisällä pienin. Vuosittaisia aloituspaikkoja oli tavallisesti 15, mutta hakijoita otettiin sisään muutama enemmän, sillä yleensä osa opiskelijaryhmän opiskelijoista jätti opinnot kesken.¹⁴⁶ Aloituspaikat täytettiin vuosina 1997–2011 keskimäärin 118 prosenttisesti¹⁴⁷, millä tavoiteltiin valmistuneiden ja aloituspaikkojen määrien kohtaamista¹⁴⁸. Oheisessa taulukossa on eritelty koulutusohjelmaan vuosittain hakeneiden ensisijaisten hakijoiden määrät sekä aloituspaikat ja koulutuksessa aloittaneiden opiskelijoiden määrät nuorisoasteen koulutuksen osalta (TAULUKKO 2). Lisäksi taulukossa on esitetty rakennuskonservoinnin koulutusohjelman vetovoimaisuus eli kuinka monta ensisijaista hakijaa on kunakin vuonna ollut yhtä aloituspaikkaa kohden. Vetovoimaisimmillaan koulutusohjelma vaikuttaa olleen 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun puolivälin tienoilla. Seinäjoen ammattikorkeakoulun rakenteelliseen kehittämiseen liittyvässä virkamiesraportissa todettiin vuonna 2008 rakennuskonservoinnin koulutuksen vetovoimaisuuden olevan valtakunnallista tasoa heikompi, mutta ammattikorkeakoulun sisäistä keskitasoa korkeampi¹⁴⁹.

	1997	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ensisijaiset hakijat	65	53	45	27	40	34	45	35	35	19	34	18	27
Aloituspaikat	15	15	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Aloittaneet	19	20	24	19	20	18	17	17	16	16	17	18	15
Aloituspaikkojen täyttöaste %	127 %	133 %	120 %	127 %	133 %	120 %	113 %	113 %	107 %	107 %	113 %	120 %	100 %
Vetovoima (ensisijaiset hakijat/aloituspaikat)	4,3	3,5	2,3	1,8	2,7	2,3	3,0	2,3	2,3	1,3	2,3	1,2	1,8

Taulukko 2. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman (päivätoteutus) hakijatiedot vuosilta 1997–2011. Vuosina 1998 ja 2000 koulutusohjelmaan ei otettu uusia opiskelijoita.¹⁵⁰

¹⁴⁵ Ernvall 2012, 7.

¹⁴⁶ Laine 2015.

¹⁴⁷ Jumppanen & Riukulehto 2015, 117. & Seinäjoen ammattikorkeakoulun Hakijapalvelut 2016.

¹⁴⁸ Laine 2015.

¹⁴⁹ Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2008, 23. (Sähköinen aineisto).

¹⁵⁰ Tiedot vuosien 1997–2006 osalta Jumppanen & Riukulehto 2015, 117 ja vuosien 2007–2011 osalta Seinäjoen ammattikorkeakoulun Hakijapalvelut 2016.

Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta on vuosina 1995–2015 valmistunut 147 konservaattoria. Seuraavassa taulukossa (TAULUKKO 3) on esitetty valmistuneiden opiskelijoiden määrät vuosittain ja opiskeluryhmittäin vuosien 1995–2014 osalta. Vuonna 2015 koulutusohjelmasta valmistui 8 konservaattoria. Taulukosta on nähtävissä, että vaikka valtaosa kustakin opiskelijaryhmästä on valmistunut säännönmukaisen opiskeluajan puitteissa, on tavanomaista, että ryhmästä muutaman opiskelijan opinnot venyvät vuodella tai kahdella.

RYHMÄ	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Valmistuneet ryhmittäin
KCKON	9	2															11
KCKON97			10	4													14
KCKON99					7	1	1										9
KHKON01							8	2	1								11
KHKON02							2	6	2					1			11
KHKON03									7	1	1	1					10
KHKONS04										8	1	1					10
KHKONS05											5	2	1				8
KHKONS06												9	4				13
KHKONS07													3	1	1	2	7
KHKONS08														9	2	1	12
KHKONS09														1	2	5	8
KHKONS10													1		1	3	5
AHKONS07												1	2				3
AHKONS11																7	7
Valmistuneet vuosittain	9	2	10	4	7	1	11	8	10	9	7	14	11	12	6	18	
VALMISTUNEET YHTEENSÄ:																	139

Taulukko 3. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta vuosina 1998–2014 valmistuneet. Taulukon vasemmassa laidassa on listattuna koulutusohjelmassa opiskelleet opiskelijaryhmät. KCKON on ensimmäinen, vuonna 1995 aloittanut ryhmä ja muiden ryhmien koodissa opintojen aloitusvuosi on osana ryhmätunnusta. AHKONS07 ja AHKONS11 ovat aikuisopiskelijaryhmiä. Tummemmalla värillä merkitty valmistuneiden määrä on kunkin ryhmän säännönmukainen valmistumisajankohta.¹⁵¹

Aloittaneista opiskelijoista on opiskelijaryhmää kohden valmistunut parhaimmillaan 76 % ja kehoimmillaan 45 % (TAULUKKO 4). Aloituspaikkojen yli sata prosenttinen täyttäminen ei ole tuottanut toivottua aloituspaikkojen ja valmistuneiden määrien kohtaamista, sillä parhaimmillaan aloituspaikkoihin nähden on opiskelijaryhmästä valmistunut 93 % ja 87 %. Keskimäärin valmistuneita rakennuskon-

¹⁵¹ Valmistuneiden tiedot: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, konservoinnin koulutusohjelma 2015.

servaattoreita on ollut 57 % suhteessa aloittaneisiin ja 62 % suhteessa aloituspaikkoihin. Koulutusohjelman keskeyttämisprosentti on ollut noin kaksinkertainen ammattikorkeakoulun keskitasoon nähden¹⁵².

RYHMÄ	Aloittaneet (aloituspaikat)	Valmistuneet	Valmistuneet suhteessa aloittaneisiin	Valmistuneet suhteessa aloituspaikkoihin
KCKON	16	11	69 %	-
KCKON97	19 (15)	14	74 %	93 %
KCKON99	20 (15)	9	45 %	60 %
KHKON01	24 (20)	11	46 %	55 %
KHKON02	19 (15)	11	58 %	73 %
KHKON03	20 (15)	10	50 %	67 %
KHKONS04	18 (15)	10	56 %	67 %
KHKONS05	17 (15)	8	47 %	53 %
KHKONS06	17 (15)	13	76 %	87 %
KHKONS07	16 (15)	7	44 %	47 %
KHKONS08	16 (15)	12	75 %	80 %
KHKONS09	17 (15)	8	47 %	53 %

Taulukko 4. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneet suhteessa aloittaneiden opiskelijoiden ja aloituspaikkojen määriin. Ensimmäisen opiskelijaryhmän (KCKON) osalta ei aloituspaikkojen määrää ole tiedossa. Mukaan ei ole otettu KHKONS09-opiskelijaryhmän jälkeen opintonsa aloittaneita, sillä heidän kohdallaan valmistuneiden kokonaismäärä on vielä epäselvä.

4.4 Rakennuskonservoinnin koulutuksen lakkauttaminen

Nyt 2010-luvulla maan koko koulutuskenttään vaikuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön supistus- ja säästöohjelma. Outi Orhanen kertoo ministeriön esittäneen säästöohjelman yhteydessä syksyllä 2011, että Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vähennettäisiin 120 opiskelijapaikkaa ja lakkautettaisiin kolme koulutusohjelmaa. Oppilaitoksen kulttuurialan yksiköstä, johon konservointi oli tekniikan yksiköstä siirtynyt vuonna 2006¹⁵³, ehdotettiin lakkauttavaksi muotoilun koulu-

¹⁵² Seinäjoen ammattikorkeakoulun keskeyttämisprosentin keskitaso 7,8 % ja konservoinnin koulutusohjelman 15,9 %. Lähde: Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2008, 23. (Sähköinen aineisto).

¹⁵³ Jumppanen & Riukulehto 2015, 115.

tusohjelmaa, jossa oli 50 aloituspaikkaa ja lisäksi vähennettävän 70 opiskelija-paikkaa muualta. Lakkautettavaksi ehdotettiin muotoilun lisäksi metsätaloutta ja restonomikoulutusta.¹⁵⁴ Seinäjoen ammattikorkeakoulu päätyi kuitenkin lakkautamaan oppilaitoksen pienimmän, konservoinnin koulutusohjelman.

Ammattikorkeakoulu vastasi opetus- ja kulttuuriministeriön supistamisvaatimukseen ehdottamalla muotoilun koulutusohjelman säästämistä ja sen yhdistämistä kulttuurituotannon koulutusohjelmaan. Samalla ehdotettiin konservoinnin koulutusohjelman lakkautusta. Ammattikorkeakoulu vastusti myös restonomikoulutuksen lakkauttamista, mutta yhtyi ministeriön ehdotukseen metsätalouden koulutusohjelman lakkauttamisesta. Konservoinnin ja metsätalouden koulutusohjelmien lakkauttaminen vähensi ammattikorkeakoulun aloituspaikkoja neljäkymmenelläviidellä¹⁵⁵. Lisäksi ehdotettiin supistettavan kulttuuri-, ravitsemis- ja tekniikan alan koulutuksia niin, että päästiin vaadittuun 120 aloituspaikan vähentämiseen. Ainoastaan sosiaali- ja terveysala säästyi aloituspaikkojen vähentämiseltä.¹⁵⁶

Ammattikorkeakoulun rehtori Tapio Varmola perusteli konservoinnin koulutusohjelman lakkauttamispäätöstä keskeyttäneiden, valmistuneiden ja työllistyneiden määrällä sekä sillä, että koulutuksen alueellinen vaikuttavuus on ollut huono. Huonolla alueellisella vaikuttavuudella Varmola tarkoitti sitä, että vain kymmenen prosenttia valmistuneista rakennuskonservaattoreista jää maakuntaan töihin, kun vastaava luku esimerkiksi muotoilun ja kulttuurituotannon aloilla on yli viisikymmentä prosenttia. Erityisesti konservoinnin koulutusohjelman huonoa alueellista vaikuttavuutta esitettiin perusteeksi sille, miksi lakkautettavaksi ei valittu esimerkiksi muotoilun koulutusohjelmaa, jonka koulutusta järjestetään muuallakin. Perustelujen yhteydessä muistutettiin myös, että kulttuurialan koulutus on yleisesti kalliimpaa kuin muu ja että luokkaopetus suurille ryhmille on edullisempaa kuin pienten ryhmien käytännön harjoittelujen toteuttaminen.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Orhanen 2012, 9. & Ernvall 2012, 7.

¹⁵⁵ 15 aloituspaikkaa konservoinnin ja 30 metsätalouden koulutusohjelmasta.

¹⁵⁶ Ilkka 2012. (Sähköinen aineisto).

¹⁵⁷ Savela 2013. (Sähköinen aineisto).

Lakkautuspäätöksen perusteluja pidettiin osin ontuvina ja esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon pitkäaikainen maakunta-amanuenssi Risto Känvälä piti päätöstä käsittämättömänä ja perusteluja olemattomina. Koulutusohjelman alueellisesta vaikuttavuudesta Känvälä totesi: ”*Koulutuksella on ollut paitsi maakunnallista myös laajaa valtakunnallista merkitystä ja se on ollut SeAMK:lle suuri meriitti. Valmistuneet konservaattorit ovat sijoittuneet eri puolille Suomea, ei pelkästään Pohjanmaalle.*”¹⁵⁸ Känvälä huomautti myös, että koulutusohjelmalla on ollut suuri merkitys maakunnan rakennusperinnön hoidossa:

*”Pohjalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen on suuri haaste. Taitamattomat korjaustoimet ja rakennusten ylikorjaus ovat pahin uhka. Meillä on jo aivan tarpeeksi pilalle korjattua rakennuskantaa. Korjaukseen ja kunnossapitoon vaaditaan paljon enemmän tietoa ja osaamista kuin moni uskoo. Seinäjoella annettiin alan korkeatasoista koulutusta – ja nyt se lakkautettiin maakunnan omin päätöksin.”*¹⁵⁹

Konservoinnin koulutukseen on kuulunut runsaasti käytännön harjoittelua ja opiskelijat ovat osallistuneet paikallisen rakennusperinnön hoitoon tekemällä muun muassa dokumentointia, kuntoselvityksiä ja korjaussuunnitelmia sekä suorittaneet käytännön konservointitoimenpiteitä useissa eri korjauskohteissa.

Lakkauttamispäätös herätti paljon keskustelua Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Koulutuksen jatkamisen puolesta vetosivat muun muassa Europa Nostra Finland -kulttuuriperintöjärjestö¹⁶⁰ sekä Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (PKL). PKL laati vetoomuksen, joka lähetettiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun rehtorille sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön johtaja Hannu Sirénille ja ylijohdaja Anita Lehikoiselle. Vetoamus julkaistiin lisäksi nettiosoitteena vuoden 2012 kesällä sekä suomeksi että englanniksi ja se keräsi 670 allekirjoitusta.¹⁶¹ Seinäjoen ammattikorkeakoulu on kuitenkin pysynyt päätöksessään, eikä koulutuksen aloittamisesta muussakaan oppilaitoksessa ole päätetty.

¹⁵⁸ Savela 2013. (Sähköinen aineisto).

¹⁵⁹ Savela 2013. (Sähköinen aineisto).

¹⁶⁰ Suomen kotiseutuliitto 2015. (Sähköinen aineisto).

¹⁶¹ Valkeapää 2012, 10.

Viimeinen opiskelijahaku koulutusohjelmaan järjestettiin keväällä 2012 ja viimeinen opiskelijaryhmä aloitti opintonsa saman vuoden syksyllä. Opintonsa aloitti seitsemäntoista aikuisopiskelijan ryhmä ja yksi nuorisoasteen koulutukseen aiemmin hyväksytty opiskelija¹⁶². Opiskelijoiden on määrä valmistua vuoden 2016 keväällä, mutta heidän opinto-oikeutensa jatkuu vielä lukuvuodelle 2016–2017. Vakituinen henkilökunta irtisanottiin kuitenkin jo aiemmin ja viimeiset lähiopetusjaksot järjestettiin lukuvuonna 2014–2015. Koulutusohjelmassa yhä opiskelevat opiskelijat tekevät opetussuunnitelman mukaisesti opinnäytetöitään ja työharjoittelujaan viimeisten lukuvuosien ajan. Keväällä 2016 koulutusohjelmassa opiskelee kymmenen opiskelijaa, joista valtaosa on viimeisenä opiskelijaryhmänä opintonsa aloittaneita.¹⁶³

Tätä tutkielmaa varten keväällä 2015 toteutetun rakennuskonservaattoreille suunnatun kyselyn lopuksi vastaajilta kysyttiin heidän näkemyksiään rakennuskonservointikoulutuksen lakkauttamisen vaikutuksista. Suurin osa vastaajista koki koulutusohjelman lakkauttamisen harmillisena ja alalle vahingollisena. Erityisesti huolenaiheiksi vastauksissa nostettiin rakennuskonservointialan tunnettavuuden huononeminen ja alan kehittymisen pysähtyminen. Koettiin, että koulutuksen loppuminen kiihdyttää jo valmiiksi pientä alaa. Rakennuskonservattorin töiden nähtiin koulutuksen lakkauttamisen myötä myös lisääntyvässä määrin ohjautuvan jollekin rinnakkaisalan toimijalle, kuten restauroijalle, insinöö-rille, arkkitehdille tai taidehistorioitsijalle. Vaikka koulutuksen lakkauttamista pidettiin huonona päätöksenä, mainittiin useissa vastauksissa kuitenkin myös lakkauttamisen mahdollinen positiivinen vaikutus jo alalla toimivien työllistymiseen. Vastaajat pohtivat, paranisiko rakennuskonservattoreiden työllisyystilanne, kun alalle ei valmistu vuosittain uusia tekijöitä. Koettiin, että alalla on jo riittävästi, ellei jopa liikaa toimijoita.

Useissa vastauksissa nostettiin esiin rakennuskonservointikoulutuksen kehittämistarpeet ja olemassa olleen koulutuksen ongelmakohdat tai puutteet. Nähtiin, että koulutus ei valmistanut riittävästi työelämään, antanut rakennusalalla vaadittuja pätevyyksiä tai vastannut työelämän tarpeita. Muutamissa vastauksissa

¹⁶² Orhanen 2016. & Opetushallinnon tilastopalvelu 2016. (Sähköinen aineisto).

¹⁶³ Orhanen 2016.

todettiin, että osia rakennuskonservointikoulutuksesta voisi siirtää restaurointipuolelle ja näin kehittää restauroinnin koulutusta. Rakennuskonservointikoulutuksen ongelmiksi koettiin lisäksi esimerkiksi käsiteltävien osa-alueiden paljous ja erikoistumismahdollisuuksien puuttuminen. Monet vastaajat mainitsivat koulutuksen heikkoudeksi myös liian suuren opiskelijamäärän. Opiskelijoiden vuosittainen sisäänotto nähtiin valmistuneiden rakennuskonservaattorien työttömyyttä lisäävänä tekijänä. Muutamat vastaajat kokivat koulutusohjelman sijoittumisen kulttuurialan yksikköön tekniikan alan sijaan koulutukselle ja erityisesti valmistuneiden työllistymiselle haitallisena. Myös koulutusohjelman ensimmäinen yliopettaja Matti Laine totesi rakennuskonservointikoulutuksen 20-vuotisjuhlassa siirron tekniikan yksiköstä kulttuuriin olleen ensimmäinen naula koulutusohjelman arkkun¹⁶⁴.

Keväällä 2016 toteutetun kyselyn aluksi vastaajilta kysyttiin, mihin Seinäjoen konservointikoulutus heidän mielestään valmisti. Koulutuksen koettiin tarjonneen hyvät pohjatiedot dokumentoinnista, vauriokartoituksesta, perinnerakentamisesta ja säilyttävästä korjaamisesta. Useat vastaajat totesivat, että koulutus tarjosi perusteet, jonka pohjalta omaa ajattelua, ammattitaitoa ja erikoisosaamista voi kehittää työelämässä tai jatkokouluttautumalla. Koulutuksen vahvuudeksi nostettiin konservaattorin ammattietiikan opetus, minkä nähtiin muun muassa kehittäneen ymmärrystä rakennusperinnön kokonaisvaltaisesta säilyttämisestä.

¹⁶⁴ Laine 2015.

5 RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN TYÖLLISTYMINEN

Luku käsittelee Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden rakennuskonservaattoreiden sijoittumista työelämään. Luvussa selvitetään muun muassa millaisiin työtehtäviin ja työsuhteisiin rakennuskonservattorit ovat työllistyneet. Luku perustuu rakennuskonservattoreille suunnatun keväällä 2015 toteutetun kyselyn vastauksiin.

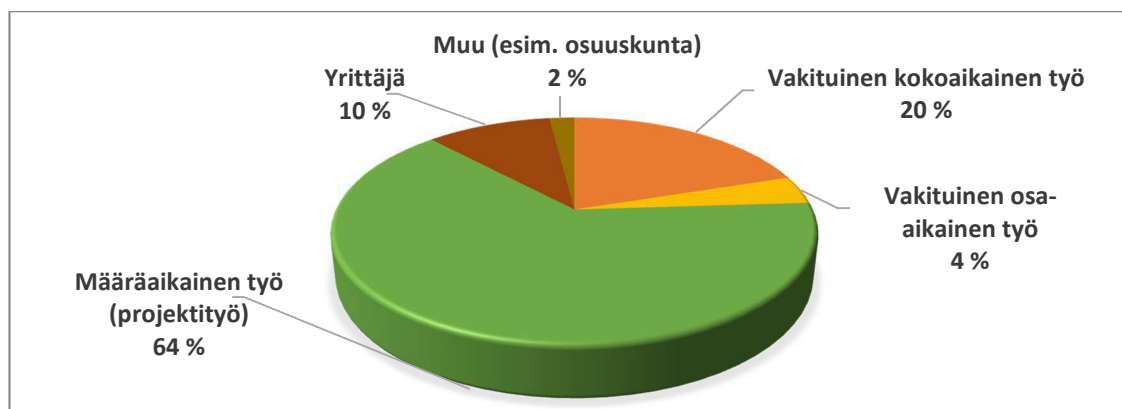
Kyselyn työllistymistä koskevissa kysymyksissä vastaajalta kysyttiin onko hän työllistynyt rakennuskonservattorin koulutusta vastaaviin tehtäviin. Saatuihin vastauksiin vaikuttaa olennaisesti se, minkä työn kukin vastaaja tulkitsee rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavaksi. Monialainen konservattorin tutkinto valmistaa monenlaiseen työhön, mutta saaduista vastauksista on nähtävissä, että osalle vastaajista koulutusta vastaava työ tarkoitti tiukasti käytännön rakennuskonservointitehtäviä tai niiden ohjausta ja neuvontaa. Muutama vastaaja ei esimerkiksi nähnyt museotyön tai rakennusalan työnjohdon ja kaavoitustyön vastaavan saamaansa koulutusta. Tämä voidaan tulkita muun muassa vastaajien ammattiympärydeksi; koetaan, että koulutus on valmistanut rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämiseen ja vaikka saatu koulutus olisi hyödyksi nykyisessä moderniin rakentamiseen painottuvassa työssä, ei tehtäviä koeta konservoinnin ydinalueeksi.

Saadut vastaukset kertovat siis enemmän siitä, kuinka rakennuskonservattorit kokevat työllistyneensä alalle, kuin siitä kuinka he todellisuudessa ovat työllistyneet. Asian tarkentamiseksi kyselyssä olisi ollut hyvä pyytää vastaajaa ensin kuvaamaan omaa käsitystään rakennuskonservattorin työstä ja vasta sitten kysyä kuinka he ovat tällaisiin tehtäviin työllistyneet. Vastaajilta olisi voinut kysyä myös sitä, millaisiin tehtäviin he kokevat rakennuskonservattorin koulutuksen

valmistaneen. Vuonna 2016 toteutetun kyselyn alussa vastaajaa pyydettiin määrittelemään rakennuskonservointi sekä rakennuskonservaattorin työnkuva.

5.1 Työsuhteet, työnantajat ja työtehtävät

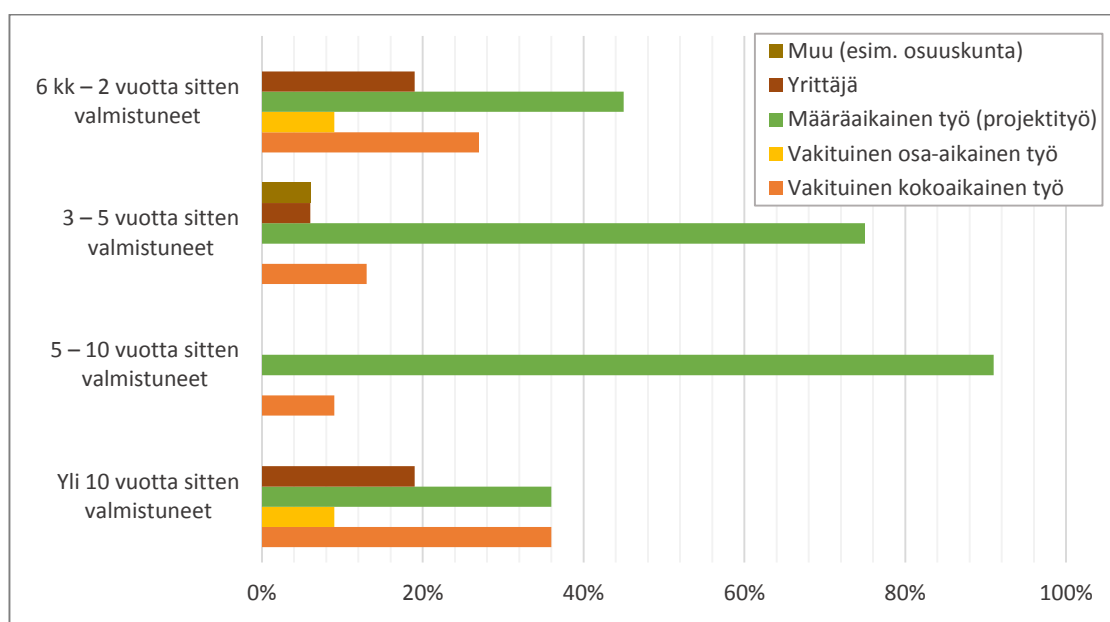
Rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavat työsuhteet ovat kyselyn perusteella pääasiassa erilaisia määräaikaista projektiluontoisia tehtäviä. Alalle työllistyneistä vastaajista¹⁶⁵ 64 % kertoo pääasialliseksi työllistymismuodokseen määräaikaiset työsuhteet ja 51 % kertoo työllistyneensä ainoastaan määräaikaisiin työsuhteisiin (KAAVIO 1). Vastaajista 26 % on toiminut rakennuskonservoinnin yrittäjänä, mutta vain 10 % ilmoittaa sen pääasialliseksi työllistymismuodokseen. Verrattaessa valmistumisen jälkeisenä aikana alalle kokoaikaisesti työllistyneiden ja vakituudessa kokoaikaisessa työssä toimivien vastaajien määrää selviää, että 29 % alalle kokoaikaisesti työllistyneistäkin työllistää itsensä määräaikailla töillä.

Kaavio 1. Rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavat pääasialliset työsuhdemuodot.

¹⁶⁵ Kyselyn työsuhteita käsittelevään osioon vastasi 92 % kaikista kyselyyn osallistuneista, sillä kahdeksan prosenttia koki, ettei heillä ollut koulutusta vastaavaa työkokemusta lainkaan – ei ennen tai jälkeen koulutusta, eikä sen aikana. Käytännössä tämän ei pitäisi olla mahdollista, sillä konservoinnin opintoihin kuuluu pakollisena osana työharjoittelua. Osa vastaajista on todennäköisesti ymmärtänyt kysymyksen tarkoittamaan vain valmistumisen jälkeistä työkokemusta.

Rakennuskonservaattoreiden työsuhteiden määräaikaisuus ei vaikuta toteutetun kyselyn perusteella selkeästi vähentyvän työuran pidentyessä. Eniten vakituises- sa kokoaikaisessa työssä toimivia on alalla kauimmin olleissa (yli 10 vuotta sitten valmistuneet), mutta kuitenkin saman verran tämän ryhmän vastaajista kertoo työllistytvänsä pääasiassa määräaikaisesti. Alalla kauimmin toimineista 36 % on määräaikaisessa työssä. Valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken suhteellisesti eniten määräaikaisiin töihin työllistyneitä on 5–10 vuotta sitten valmistuneissa, joista 91 % kertoo tämän pääasiallisesti työsuhdemuodokseen (KAAVIO 2). Heistä loput 9 % on vakituises- sa kokoaikaisessa työssä. Myös 3–5 vuotta sitten valmistuneista selvä enemmistö tekee määräaikaista työtä. Heistä 75 % on määräaikaisessa työsuhteessa ja 13 % vakituises- sa kokoaikaisessa työssä. Työuran pidentyessä määräaikaisten ja vakituisten työsuhteiden osuudet siis hieman tasoittuvat, mutta edes yli 10 vuotta alalla toimineista enemmistö ei työllisty vakituisiin kokoaikaisiin työsuhteisiin. Mikäli yrittäjyys katsotaan vaki- tuista kokoaikaista työsuhdetta vastaavaksi, jää määräaikaisiin työsuhteisiin työl- listyneiden osuus vakituista työtä tekevien osuutta pienemmäksi sekä alalla kauimmin toimineissa että hiljattain valmistuneissa (6 kk–2 vuotta sitten valmistuneet). Näissä ryhmissä pääasiallisesti yrittäjänä itsensä työllistäviä on kummassakin 19 %.

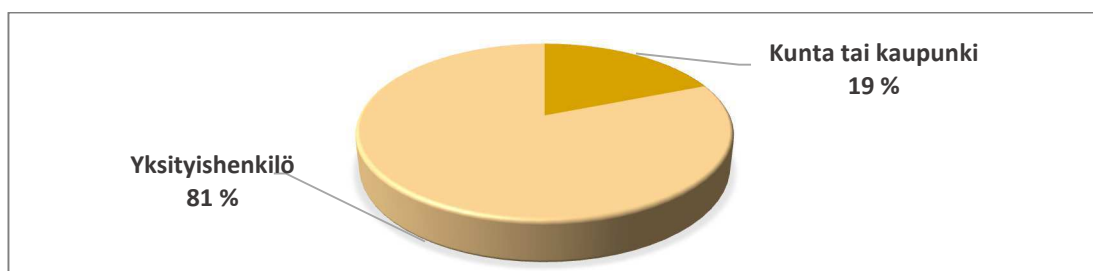

Kaavio 2. Pääasialliset työsuhdemuodot valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

Rakennuskonservaattorin pääasiallinen työnantaja on kunta tai kaupunki (KAAVIO 3) ja rakennuskonservointialan yrittäjänä toimivan pääasiallinen toimeksiantaja on yksityishenkilö (KAAVIO 4). Vaikka 23 % yrittäjistä ovat työllistäneet valtio, yhdistykset ja toiset yritykset, ei niistä mikään ole yhdenkään yrittäjän pääasiallinen toimeksiantaja.

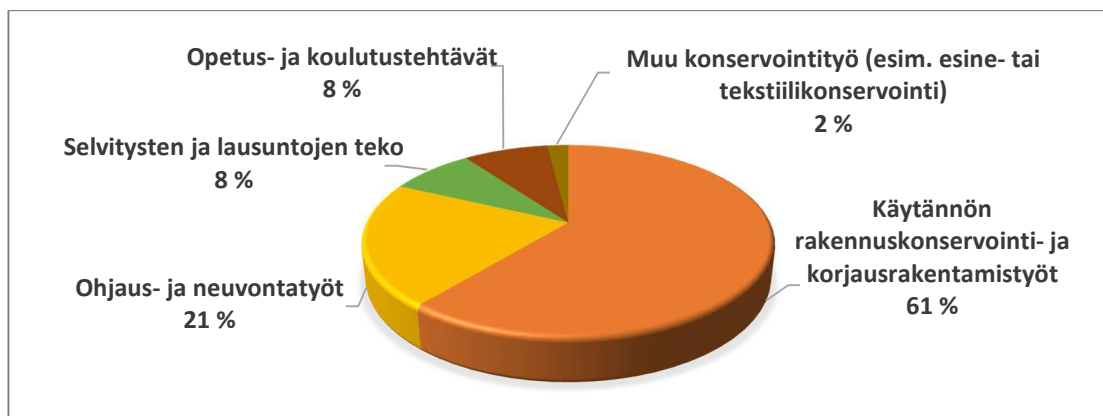

Kaavio 3. Rakennuskonservaattorin pääasialliset työnantajat.

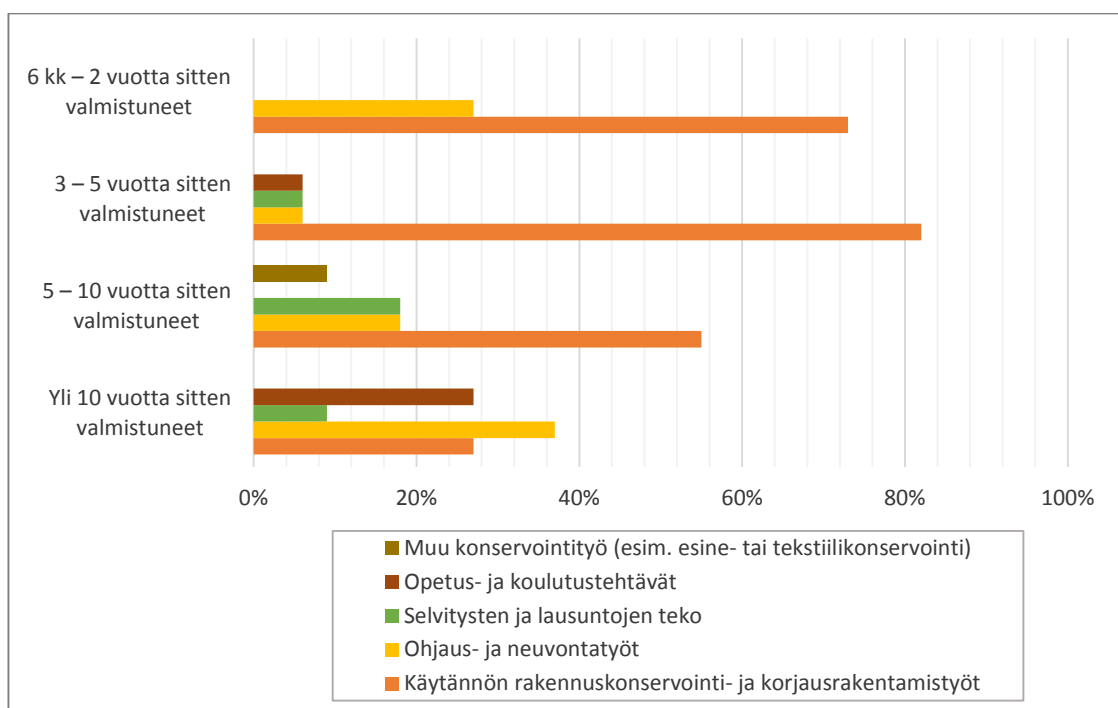
Kaavio 4. Rakennuskonservointialan yrittäjien pääasialliset toimeksiantajat.

Alalle työllistyneet rakennuskonservaattorit tekevät pääasiassa käytännön rakennuskonservointi- ja korjausrakentamistyötä (KAAVIO 5). Kaikkiaan vastaajista 80 % on tehnyt näitä tehtäviä ja 61 % kertoo sen pääasialliseksi tehtäväkseen työsuhteissa. Kuitenkin 47 % vastaajista on tehnyt myös ohjaus- ja neuvontatyötä ja 30 % selvityksiä ja lausuntoja. Vastanneista kaikkiaan 27 % on toiminut opetus- ja koulutustehtävissä ja 10 % muiden erikoistumisalojen konservointitehtävissä, kuten esinekonservaattorina. Työsuhteiden pääasiallisia työtehtäviä nämä ovat kuitenkin vain harvoilla.

Kaavio 5. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työtehtävät.

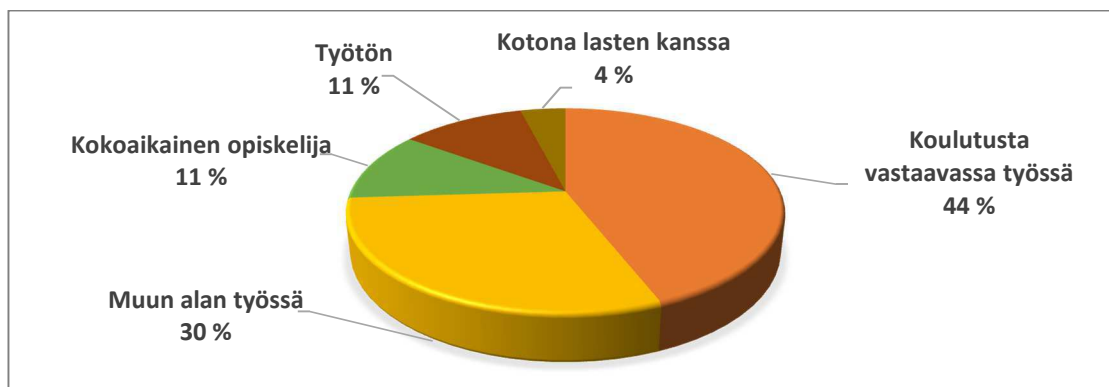
Verrattaessa rakennuskonservaattoreiden pääasiallisia työtehtäviä valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken, nähdään, että työuran pidentyessä ja työkokemuksen karttuessa työtehtävät painottuvat yhä enemmän ohjaus- ja neuvontatehtäviin sekä opetukseen ja kouluttamiseen käytännön rakennuskonservointitöiden sijaan. Hiljattain valmistuneet ovat tehneet pääasiassa käytännön töitä sekä neuvontaa, mutta eivät ole työllistyneet opetus- ja koulutustehtäviin tai tehneet selvityksiä ja lausuntoja. Sen sijaan yli kymmenen vuotta sitten valmistuneiden pääasiallisimmat työtehtävät ovat ohjaus ja neuvonta sekä opetus- ja koulutustyö (KAAVIO 6).

Kaavio 6. Pääasialliset työtehtävät valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

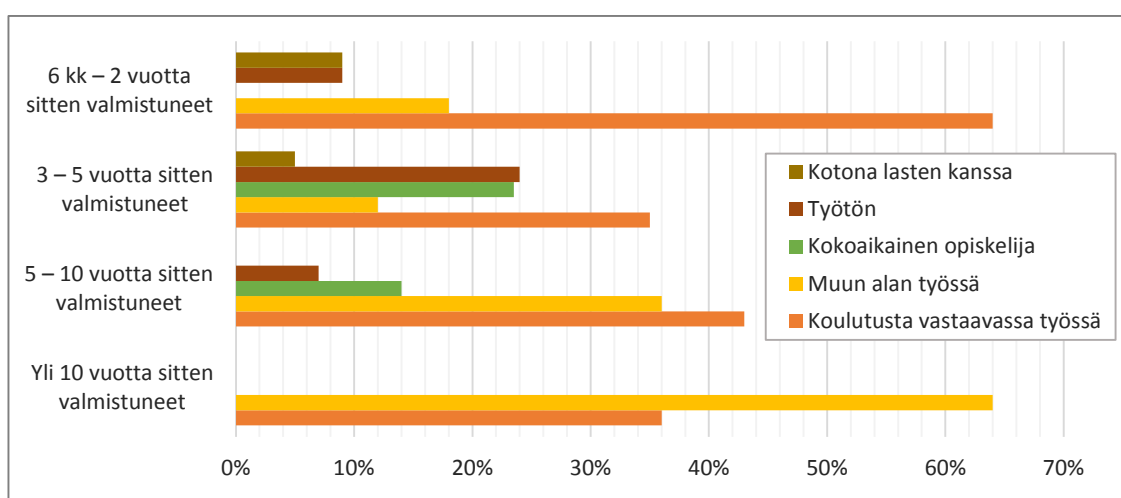
5.2 Työllistyminen rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaan työhön

Kyselyn toteuttamisen aikaan 44 % vastaajista kokee olevansa rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä ja 30 % muun alan työssä (KAAVIO 7). Kokoaikaisia opiskelijoita on 11 % ja saman verran vastaajista on työttömänä.

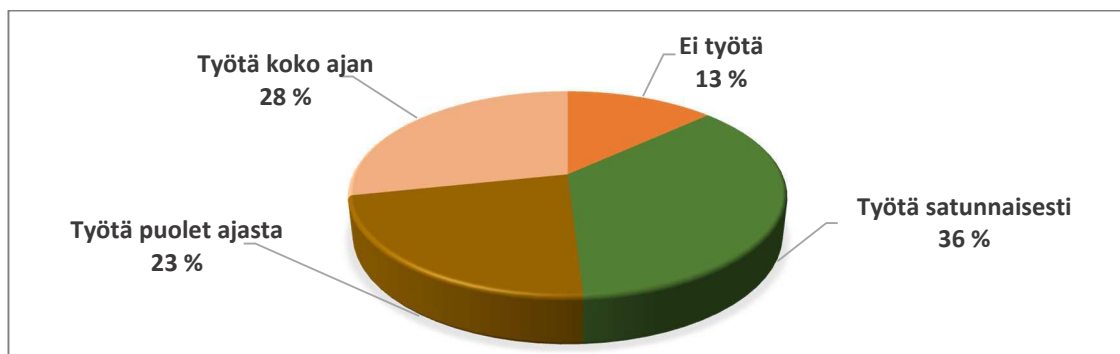
Kaavio 7. Vastaajien työtilanne kyselyn toteuttamishetkellä.

Valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken työtilannetta tarkastellessa käy ilmi, että vaikka 28 % yli kymmenen vuotta sitten valmistuneista ilmoittaa opiskelevansa kyselyn toteuttamishetkellä (KAAVIO 18), eivät yhdenkään opinnot ole kokoaikaisia (KAAVIO 8). Tästä ryhmästä 36 % kokee olevansa rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavassa työssä ja jopa 64 % muun alan työssä. Kukaan tästä ryhmästä ei ilmoita olevansa työttömänä.

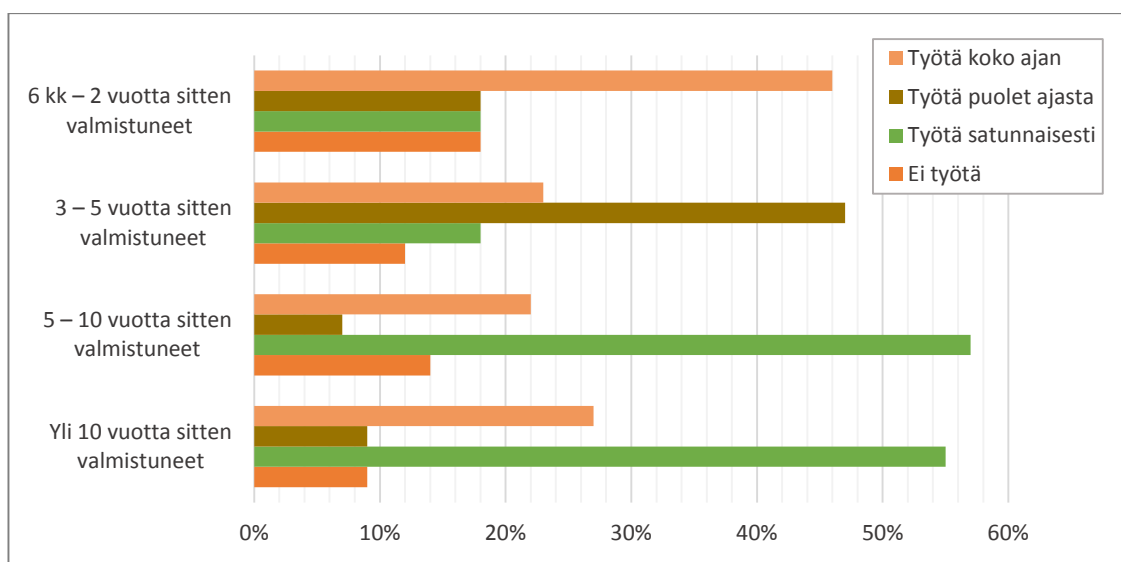
Kaavio 8. Työtilanne valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

Rakennuskonservaattoriksi valmistuttuaan vain 28 % vastaajista on työllistynyt koulutusta vastaavaan työhön lähestulkoon kokoaikaisesti (KAAVIO 9). Hieman pienempi osuus (23 %) kokee olleensa koulutusta vastaavassa työssä saman verran kuin muun alan työssä tai työttömänä. Vastaajista 36 % on työllistynyt alalle satunnaisesti ja 13 % ei mielestään ole valmistumisen jälkeen työllistynyt rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavaan työhön lainkaan.

Kaavio 9. Rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaan työhön työllistyminen.

Valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken on nähtävissä eroja siinä, kokeeko valtaosa ryhmästä työllistyneensä alalle kokoaikaisesti, puolittain vai satunnaisesti (KAAVIO 10). Hiljattain valmistuneista (6 kk–2 vuotta sitten valmistuneet) 46 % kertoo työllistyneensä alalle kokoaikaisesti, kun 3–5 vuotta sitten valmistuneista lähes samansuuruinen (47 %) osuus on ollut koulutusta vastaavassa työssä vain puolet valmistumisen jälkeisestä ajasta. Pisimpään alalla toimineista (5–10 vuotta ja yli 10 vuotta sitten valmistuneet) taas reilu puolet (57 % ja 55 %) ovat työllistyneet koulutusta vastaaviin tehtäviin vain satunnaisesti. Näiden tulosten pohjalta on pääteltävissä, että mitä kauemmin rakennuskonservaattorin koulutuksen saaneet ovat työelämässä, sitä suurempi osa heistä siirtyy pääpainoisesti muihin tehtäviin ja tekee koulutusta vastaavaksi katsomaansa työtä vain satunnaisesti tai esimerkiksi muun työn ohella. Vastaava kaava on nähtävissä kyselyn toteuttamishetken työtilannetta kuvaavassa kaaviossa (KAAVIO 8) – mitä kauemmin rakennuskonservaattori on ollut alalla, sitä todennäköisemmin hän on muun alan työssä.

Kaavio 10. Koulutusta vastaavaan työhön työllistymisen valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

5.3 Rakennuskonservaattori museossa

Rakennuskonservointi sijoittuu alana museoalan ja rakentamisen välimaastoon. Koulutuksen saaneet suuntautuvat oman mielenkiintonsa ja erikoisosaamisensa perusteella joko selkeämmin rakennusalan työhön tai museotyöhön. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman opetussuunnitelmassa museotyötä ei erityisesti painoteta, mutta 64 % vastaajista on kuitenkin työskennellyt museossa. Rakennuskonservoinnin koulutuksen viimeisen opetussuunnitelman mukaan museologiaa kuuluu tutkintoon kolmen opintopisteen verran, kun Metropolia ammattikorkeakoulussa järjestettävien konservoinnin muiden erikoistumisalojen opetukseen sisältyy uusimpien opetussuunnitelmien mukaan kymmenen opintopisteen laajuinen museologian kokonaisuus¹⁶⁶.

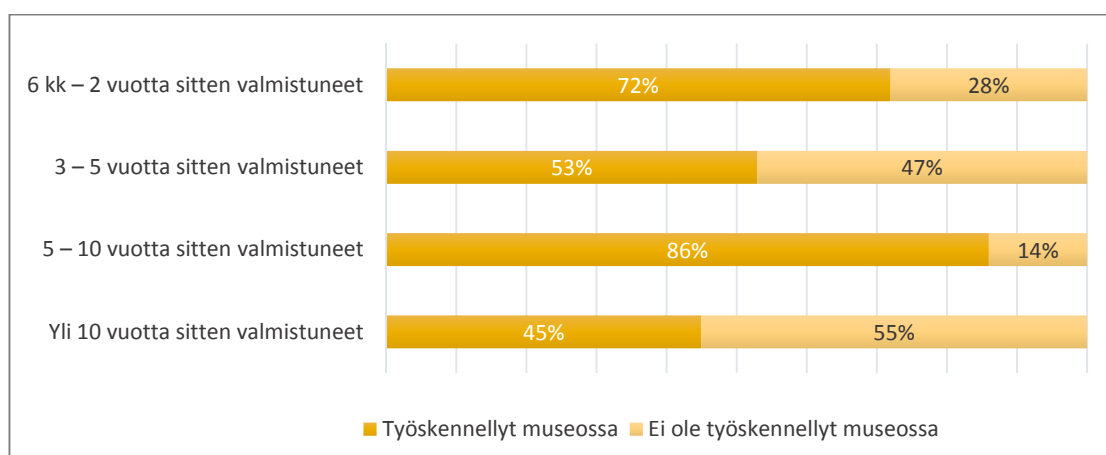
Suomen museoliiton ja Valtion taidemuseon vuoden 2008 syksyllä toteuttaman kyselyn perusteella 31 %:lla maamme museoista on kokopäiväinen konservaattori¹⁶⁷. Konservattoreita on museoissa yhdestä seitsemään, yleisimmin muse-

¹⁶⁶ Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016b & Metropolia ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. (Sähköinen aineisto).

¹⁶⁷ Valtakunnallinen konservointikysely 2008, 2. (Sähköinen aineisto).

ossa on kuitenkin yksi tai kaksi konservaattoa. Kyselyn mukaan eniten konservaatteja on kulttuurihistoriallisissa museoissa ja alueellisesti museossa työskentelevät konservaatit painottuvat Etelä-Suomeen. Kyselyyn vastanneista museoista hieman yli puolella (56 %) henkilökuntaan kuuluu tekstiilikonservaatoreita. Esinekonservaatoreita on 29 %:lla museoista ja taide-, huonekalu- tai paperikonservaatoreita hieman harvemmin.¹⁶⁸ Museossa työskentelevä rakennuskonservaatoreita löytyi vuonna 2008 neljältä paikkakunnalta; Harvalla, Helsingistä, Nurmekselta ja Porista¹⁶⁹. Edellä mainitut konservoinnin erikoistumisalojen mukaiset jaot perustuvat mitä ilmeisemmin museoissa työskentelevän konservaatoreiden tehtävämikkeeseen, eivät kyseisen konservaatoreiden suorittamaan koulutukseen. Esimerkiksi osa rakennuskonservaatoreiden tehtävissä toimivista konservaatoreista on opinnoissaan erikoistunut interiörinkonservointiin ja todennäköisesti myös osa esimerkiksi museoiden esinekonservaatoreista on suorittanut jonkin muun erikoistumisalan tutkinnon.

Valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken suhteellisesti eniten museossa työskennelleitä on 5–10 vuotta sitten valmistuneissa. Heistä 86 %:lla on kokemusta museotyöstä, kun esimerkiksi yli kymmenen vuotta sitten valmistuneissa vastaava osuus on 45 % (KAAVIO 11).

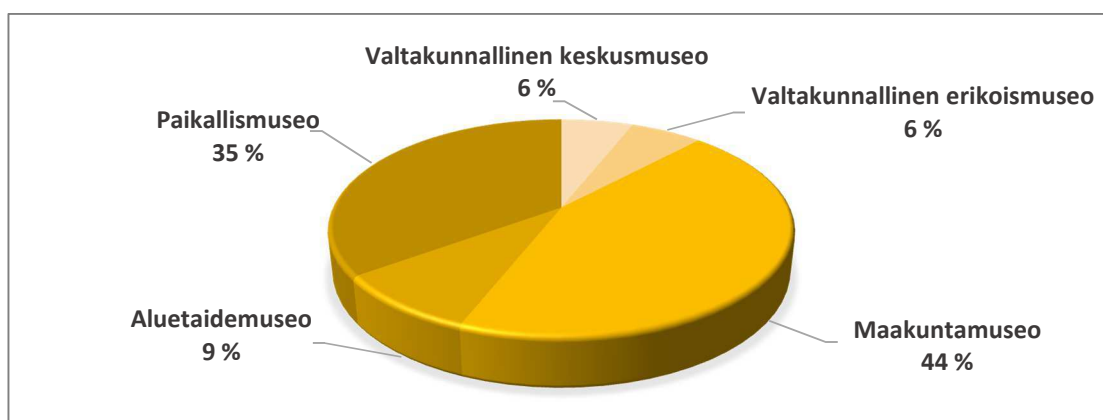

Kaavio 11. Museotyökokemus valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

¹⁶⁸ Valtakunnallinen konservointikysely 2008, 2–4. (Sähköinen aineisto).

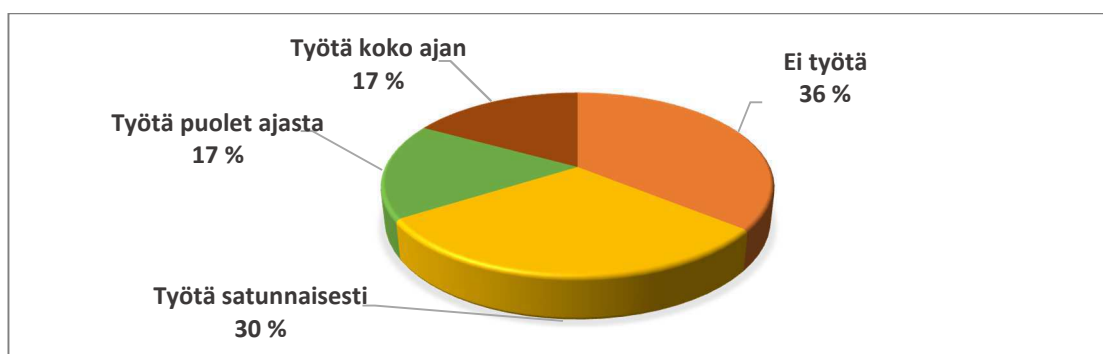
¹⁶⁹ Valtakunnallinen konservointikysely 2008, 6. (Sähköinen aineisto).

Eniten rakennuskonservaattoreita ovat työllistäneet kulttuurihistorialliset museot. Vastaajista 91 % kertoo työskennelleensä pääasiassa kulttuurihistoriallisissa museoissa ja tyypillisimmät rakennuskonservaattoreita työllistäneet museot ovat maakunta- ja paikallismuseot. Pääasiallisiksi museotyönsä työpaikaksi vastaajista 44 % kertoo maakuntamuseon ja 35 % paikallismuseon. Pääasiallisesti valtakunnallisissa keskus- ja erikoismuseoissa sekä aluetaidemuseoissa on työskennellyt yhteensä 21 % (KAAVIO 12).

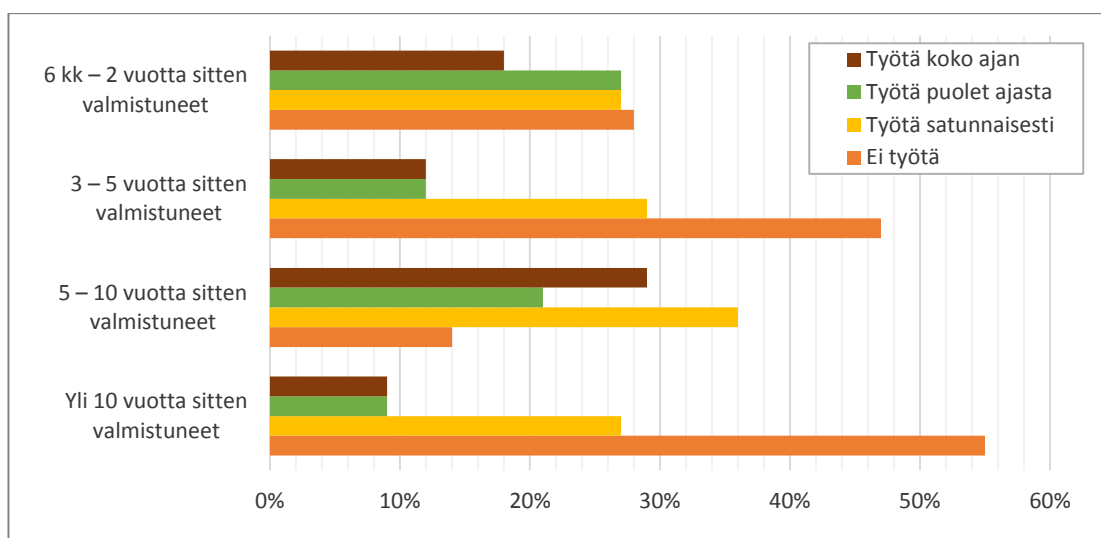

Kaavio 12. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työllistäjät museosektorilla.

Rakennuskonservaattoreiden museotyö on ollut pääosin satunnaista ja vain seitsemäntoista prosenttia vastaajista on työllistynyt museoon lähes koko valmistumisen jälkeiseksi ajaksi (KAAVIO 13). Museossa suhteellisesti eniten työskennelleiden, 5–10 vuotta sitten valmistuneiden ryhmä on myös työllistynyt museoon muita pysyvämmiin. Heistä 29 % on työskennellyt museossa lähes kokoaikaisesti (KAAVIO 14).

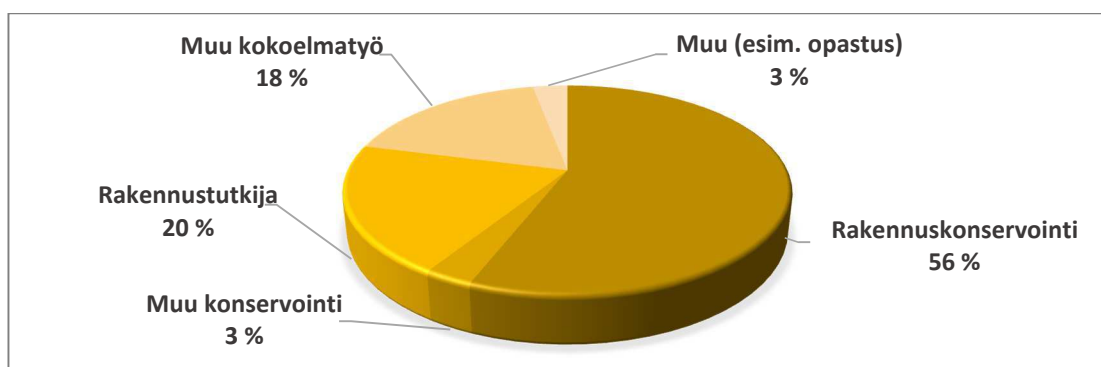

Kaavio 13. Rakennuskonservaattoreiden museotyökokemuksen laajuus valmistumisen jälkeisenä aikana.

Kaavio 14. Museotyökokemuksen laajuus valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

Museossa työskennelleistä vastaajista 68 % on toiminut museossa rakennuskonservointitehtävissä. Vastaajista 41 % on tehnyt muuta kokoelmatyötä ja 18 % muuta konservointityötä. Rakennustutkijana on toiminut 35 %. Lisäksi rakennuskonservaattorit ovat museossa toimineet esimerkiksi opastustehtävissä, näyttelynrakentamisessa ja siivoustehtävissä. Kartoitettaessa, mitkä edellä mainituista työtehtävistä rakennuskonservaattorit kokevat museotyösuhteidensa pääasiallisiksi työtehtäviksi, selviää, että muuta kokoelmatyötä ja muuta konservointityötä on osa vastaajista tehnyt vain satunnaisesti. Vaikka esimerkiksi muun erikoistumisalan konservointia kertoo tehneensä 18 % vastaajista, vain kolme prosenttia nimeää sen pääasiallisesti työtehtäväkseen. Rakennuskonservointi on 56 %:n pääasiallinen työtehtävä museossa. Kaksikymmentä prosenttia on toiminut pääasiassa rakennustutkijana ja kahdeksantoista prosenttia tehnyt muuta kokoelmatyötä (KAAVIO 15).

Kaavio 15. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työtehtävät museossa.

6 RAKENNUSKONSERVAATTOREIDEN JATKOKOULUTUS

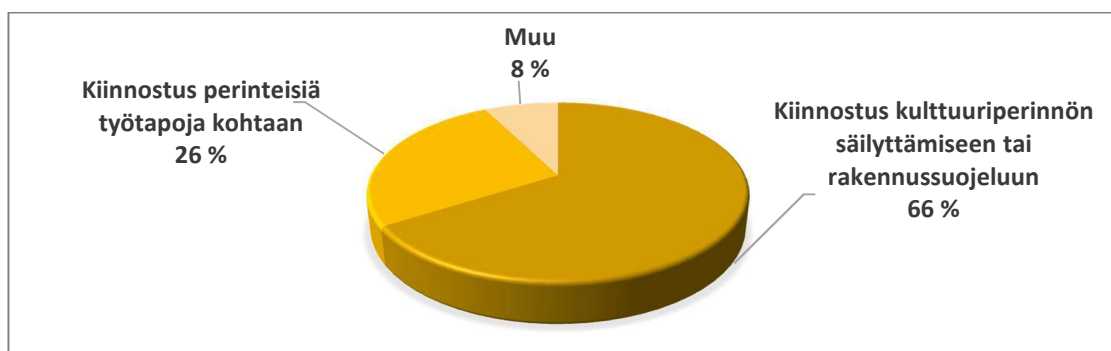
Luku perustuu sekä keväällä 2015 että 2016 toteutettujen kyselyiden avulla kerättyyn aineistoon. Kevään 2015 kyselyssä kartoitettiin sitä, kuinka suuri osa rakennuskonservaattoreista on jatkokouluttautunut ja mitä tutkintoja he ovat suorittaneet konservaattoriksi valmistumisen jälkeen. Vuoden 2016 kyselyssä keskityttiin siihen, miksi rakennuskonservaattorit ovat tai eivät ole hakeutuneet jatkokoulutukseen ja millaisia vaikutuksia he kokevat jatkokoulutuksella olevan työllistymiseen.

Luvun alussa käsitellään rakennuskonservoinnin koulutuksen saaneiden pohjakoulutusta kevään 2015 kyselyn pohjalta. Pohjakoulutus on oleellista jatkokoulutuksen käsittelyn kannalta, sillä osa rakennuskonservaattoreista on suorittanut alaa tukevia opintoja jo ennen konservaattorin koulutukseen hakeutumista. Osalle rakennuskonservaattorin tutkinto on ollut jatkokoulutusta. Myös konservoinnin opintojen jälkeen jatkokouluttautuneiden prosentuaaliset määrät perustuvat vuoden 2015 kyselyn vastauksiin. Keväällä 2016 toteutettu kysely tuotti samankaltaista aineistoa, mutta vastaajajoukko oli tällöin huomattavasti pienempi. Tilastollisten tulosten luotettavuuden kannalta on mielekkäämpää tarkastella jatkokoulutusta suuremman joukon kesken, minkä vuoksi vuoden 2016 aineistoa on tässä luvussa käytetty vain rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutusta koskevien näkemysten ja kokemusten esiin tuonnissa.

6.1 Pohjakoulutus ja ennen konservoinnin opintoja hankittu työkokemus

Suurin osa (66 %) vuoden 2015 kyselyyn vastanneista ilmoittaa rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutumisen pääasialliseksi syyksi kiinnostuksen kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja rakennussuojeluun (KAAVIO 16). Vastanneista 26 %

kokee kiinnostuksen perinteisiä työtapoja kohtaan olleen motiivina koulutusohjelmaan hakeutumiseen. Motivoiviksi syiksi ilmoitettiin lisäksi esimerkiksi kiinnostus historiaan sekä jatko- tai täydennyskouluttautuminen. Vastaaajan sukupuolella ei ollut merkitystä siihen, koetaanko pääasialliseksi syyksi koulutukseen hakeutumiseen kiinnostus perinteisiä työtapoja vai kulttuuriperinnön säilyttämistä kohtaan.

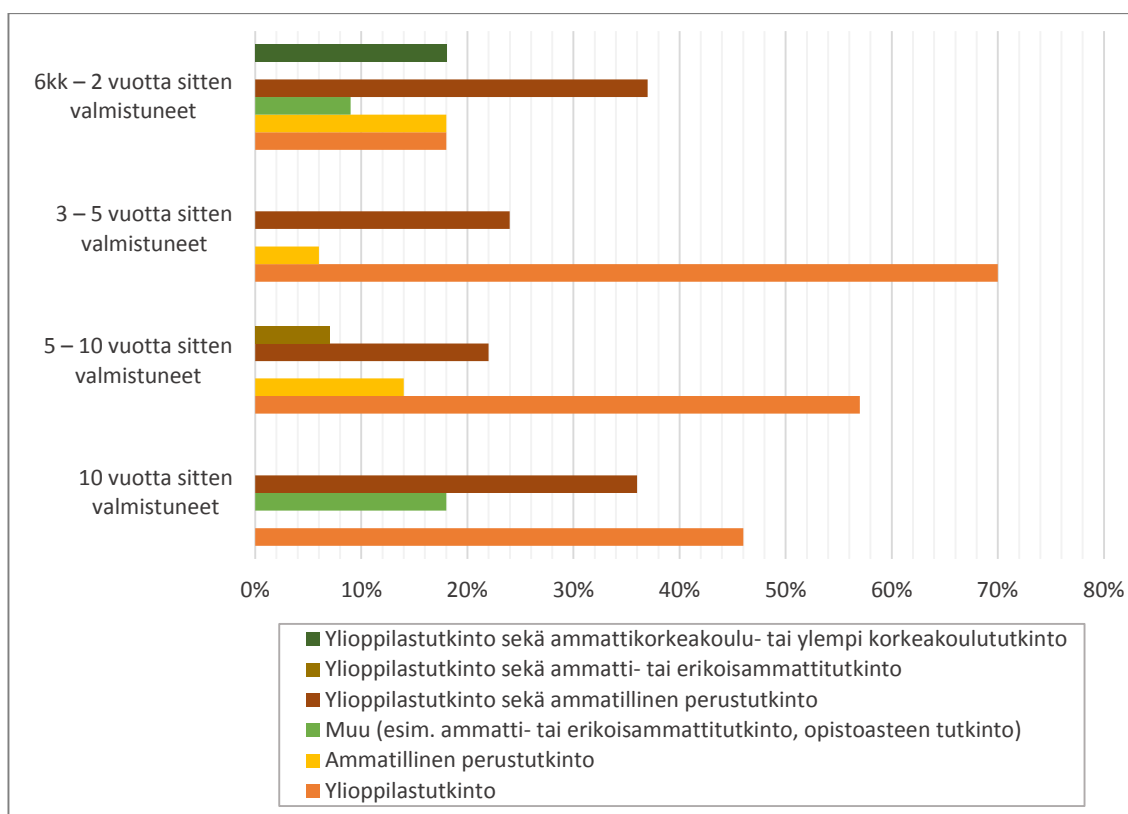
Kaavio 16. Pääasialliset syyt rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutumiseen.

Valtaosa rakennuskonservaattoriksi valmistuneista on hakeutunut konservoinnin koulutusohjelmaan ylioppilastutkinnon pohjalta. Yhteensä 85 % vastaajista on ennen koulutusohjelmaan hakeutumista suorittanut ylioppilastutkinnon ja 51 % ainoastaan ylioppilastutkinnon (KAAVIO 17). Pelkän ammatillisen perustutkinnon pohjalta koulutukseen on hakeutunut 9 % vastaajista. Yhteensä vastaajista ammatillisen perustutkinnon ennen konservaattorin tutkintoa on kuitenkin suorittanut 37 %. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneista 55 % on artesaaneja (käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto). Kaikki vastaajat eivät tarkentaneet tutkintonsa erikoistumisalaa, mutta erikoistumisalan kertoneista kaksi on rakennusrestauroinnin ja yksi rakennusalan artesaani. Lisäksi vastaajissa on puualan sekä tekstiili- ja vaatetusalan artesaaneja. Muita suoritettuja tutkintoja ovat esimerkiksi ammattitutkinnot ja opistoasteen tutkinnot. Vastanneiden joukossa on lisäksi yksi ammattikorkeakoulututkinnon (artenomi, huonekalurestaurointi) ja yksi ylemmän korkeakoulututkinnon (FM, taidehistoria) ennen konservaattorin tutkintoa suorittanut.

Kaavio 17. Ennen konservaattorin koulutusta suoritettut tutkinnot.

Suhteellisesti eniten pelkän ylioppilastutkinnon pohjalta konservoinnin koulutukseen hakeutuneita on 3–5 vuotta sitten valmistuneissa. Heistä 70 % on suorittanut ainoastaan ylioppilastutkinnon, 6 % ammatillisen perustutkinnon ja loput 24 % sekä ylioppilastutkinnon että ammatillisen perustutkinnon (KAAVIO 18). Pohjakoulutukseltaan korkeimmin koulutettuja ovat hiljattain valmistuneet. Tästä ryhmästä 18 % on ylioppilastutkinnon lisäksi suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon tai ylempään korkeakoulututkinnon ennen konservaattorin tutkintoa. Muissa valmistumisvuoteen perustuvissa ryhmissä ei vastaavaa pohjakoulutusta ole lainkaan.

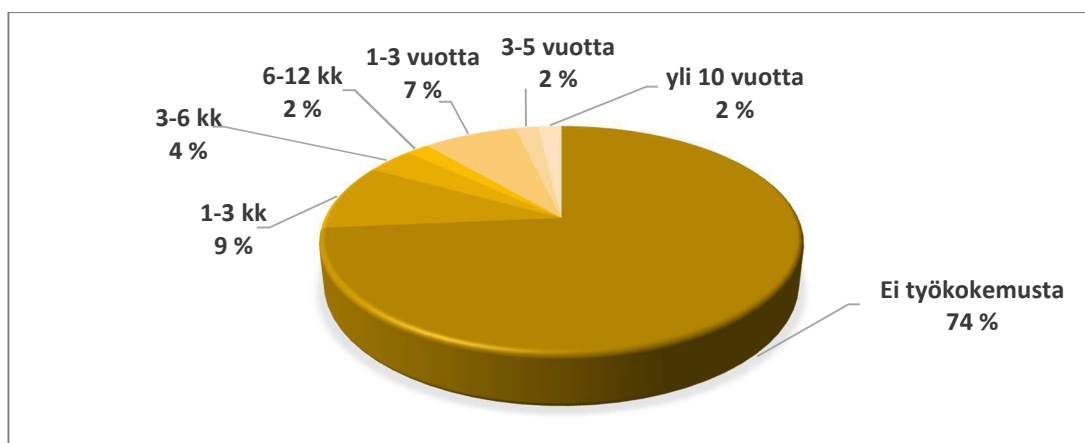

Kaavio 18. Vastaajien pohjakoulutus esitettyinä valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.

Pohjakoulutusta koskevaan kysymykseen saatujen vastausten perusteella 38 %:lla vastaajista voidaan katsoa olleen rakennuskonservoinnin koulutusta tukevia tai alaan liittyviä opintoja ennen koulutukseen hakeutumista. Tällaiseksi koulutukseksi luen esimerkiksi restauroinnin sekä rakennus- ja puualan ammatilliset tutkinnot, artesaanitutkinnot, opistotasoiset konservaattorin tutkinnot ja humanistisen alan tutkinnot. Suhteellisesti eniten alaan liittyvää pohjakoulutusta on hiljattain valmistuneilla, joista 64 % on suorittanut jonkin rakennuskonservointia tukevan tutkinnon ennen konservoinnin opintoja. Yli kymmenen vuotta sitten valmistuneistakin 55 %:lla on alaan liittyvää pohjakoulutusta. Sen sijaan 3–5 vuotta sitten valmistuneista 29 %:lla ja 5–10 vuotta sitten valmistuneista vain 14 %:lla on vastaavaa pohjakoulutusta.

Rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaa työkokemusta ennen koulutukseen hakeutumista on kertynyt 26 %:lle vastaajista. Työkokemuksen laajuus vaihtelee muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen (KAAVIO 19). Yleisimmin työkokemusta on kertynyt 1–3 kuukautta (9 % vastaajista) ja 1–3 vuotta (7 %

vastaajista). 17 %:lla vastaajista on sekä alaan liittyvää pohjakoulutusta että työkokemusta ennen konservoinnin koulutusohjelmaan hakeutumista. Ennen koulutusta hankitulla työkokemuksella ei kyselyn perusteella näyttäisi olevan merkittävää vaikutusta valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen.

Kaavio 19. Ennen rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutumista kertynyt alan työkokemus.

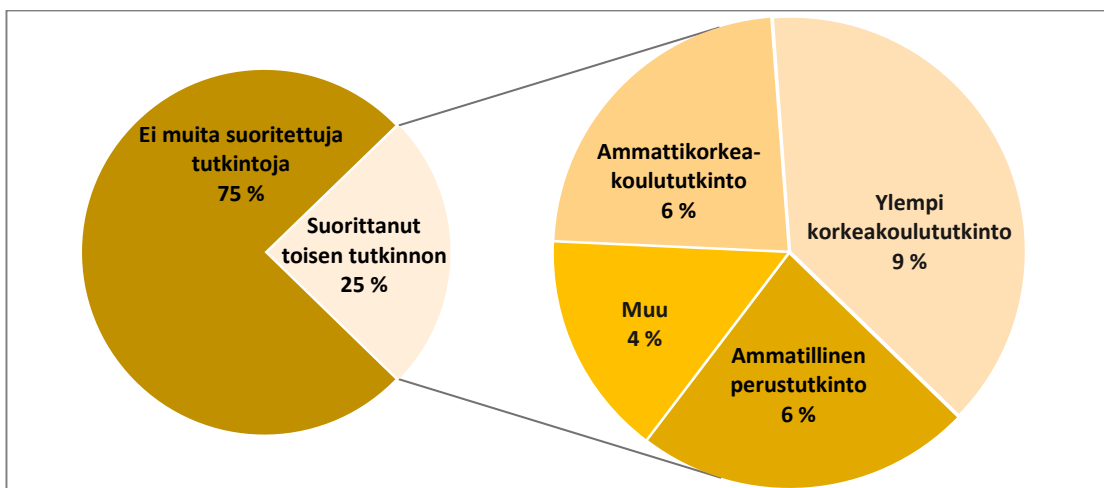
6.2 Jatkokouluttautuneet tilastollisesti

Kun tarkastellaan konservaattorin tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelleita kokonaisuutena, ottaen mukaan jo jatkotutkinnon suorittaneet sekä vuoden 2015 kyselyn toteuttamisen aikaan opiskelevat, huomataan, että 47 % on opiskellut rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen ja 53 %:lla vastaajista ei ole muita tutkinnon jälkeen suoritettuja opintoja (KAAVIO 20). Näistä 53 %:sta reilu puolet on kuitenkin suorittanut jonkin ammatillisen tutkinnon ennen konservaattorin tutkintoa. Konservoinnin koulutusohjelmaan hakeutuessaan vastaajista 51 % oli suorittanut ainoastaan ylioppilastutkinnon ja heistä 44 % ei ole jatkokouluttautunut. Täten 23 % vastaajista on suorittanut ainoastaan ylioppilastutkinnon ja konservaattorin tutkinnon.

Kaavio 20. Rakennuskonservattoreiden kouluttautuminen.

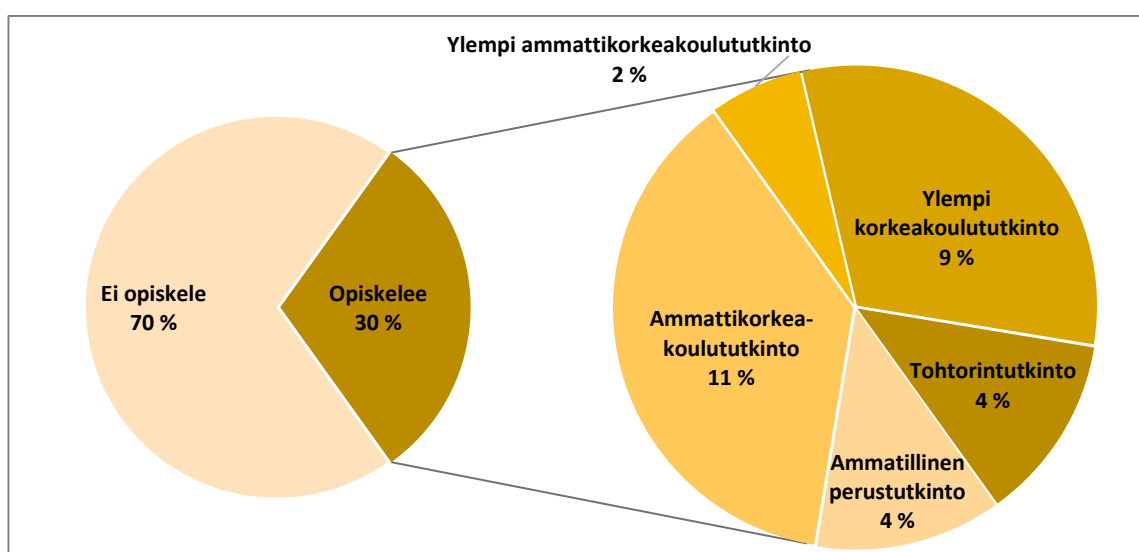
Kevään 2015 kyselyyn vastanneista 25 % oli suorittanut yhden tai useamman tutkinnon konservاتورin tutkinnon jälkeen (KAAVIO 21). Jatkokouluttautuneista 85 %:n tutkinto on alalta, jonka katson konservاتورin opintoja tukevaksi. Tällaisia tutkintoja ovat muun muassa filosofian maisterin tutkinnot¹⁷⁰, rakennusalan ammattikorkeakoulututkinnot ja pintakäsittelyalan ammatilliset perustutkinnot.

Kaavio 21. Jatkokouluttautuneet ja heidän suorittamat tutkinnot.

¹⁷⁰ Tutkinnon suorittaneista neljä ilmoitti pääaineensa. Kahdella opintojen pääaineena oli maisemantutkimus, yhdellä kansatiede ja yhdellä kulttuuriperinnön tutkimus.

Vajaa kolmasosa vastanneista kertoi opiskelevansa kyselyn toteuttamisen aikaan (KAAVIO 22). Heistäkin 81 %:n opinnot katson rakennuskonservaattorin tutkintoa tukevaksi. Suoritettavia tutkintoja ovat muun muassa filosofian maisterin¹⁷¹ ja tohtorin¹⁷² tutkinnot, rakennusinsinöörin tutkinto sekä konservaattorin ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Niin sanotusti muun alan eli konservaattorin tutkinnosta selvästi poikkeaviksi opinnoiksi katson sekä jo suoritetuista tutkinnoista että kyselyn aikaan kesken olleista opinnoista esimerkiksi hoitoalan ja maatalousalan opinnot.

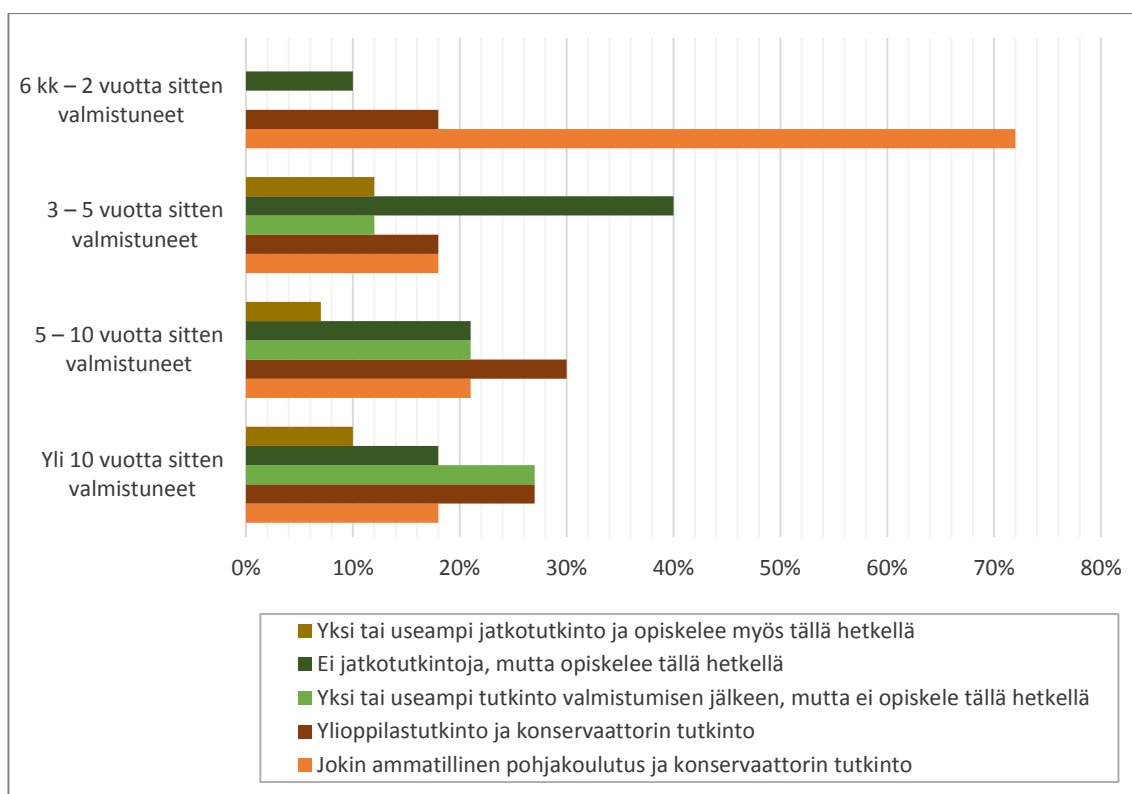
Kaavio 22. Kyselyn toteuttamisen aikaan opiskelevien opinnot.

Kyselyn toteuttamisen aikaan eniten opiskelijoita oli 3–5 vuotta sitten valmistuneissa, joista 52 % opiskeli parhaillaan (KAAVIO 23). Tästä ryhmästä vain 36 % ei ole opiskellut konservaattorin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Valtaosa hiljattain valmistuneista (6 kk – 2 vuotta) ei ole hakeutunut jatkokoulutukseen. Tämä lienee ymmärrettävää, sillä alalle vasta valmistuneena käsitys jatkokoulutuksen tarpeesta tai kouluttautumishalusta on vielä epäselvä. Lisäksi tässä ryhmässä yli puolella (64 %) on alaa tukevaa pohjakoulutusta ja ryhmän konservaattorit ovat pohjakoulutukseltaan korkeimmin koulutettuja¹⁷³.

¹⁷¹ Maisteriopintojen pääaineena taidehistoria ja museologia.

¹⁷² Tohtorintutkintoa suoritetaan kulttuuriperinnön tutkimuksen ja maisemantutkimuksen oppiaineisiin.

¹⁷³ Katso kaavio 3.

Kaavio 23. Kouluttautuminen valmistumisvuoden mukaisten ryhmien kesken.

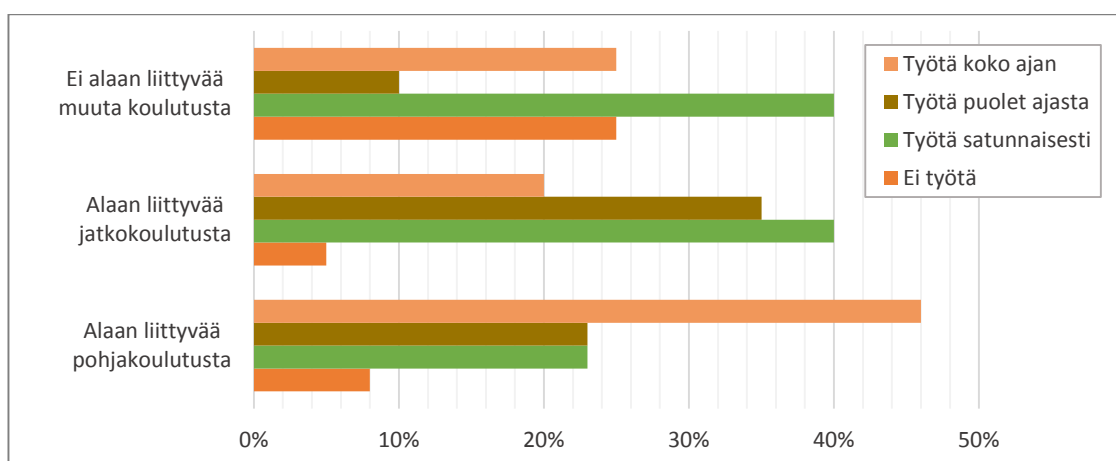
Vuoden 2015 kyselyyn vastanneista rakennuskonservaattoreista 38 %:lla on jotain konservoinnin opintoja tukevaa jatkokoulutusta. Vastajista 24 % ei ole jatkokouluttautunut alalle, mutta heillä on alaan liittyvää pohjakoulutusta. Konservointialaa tukevan pohja- tai jatkokoulutuksen saaneiden määrä rakennuskonservaattoreissa on täten 62 %, kun se Erika Tiaisen maisterintutkielman yhteydessä toteuttaman kyselyn mukaan kaikilla konservoinnin erikoistumisaloilla on 74,8 %¹⁷⁴. Heidän, joilla alaan liittyvää pohja- tai jatkokoulutusta ei ole, osuus valmistuneista rakennuskonservaattoreista on verrattain suuri suhteutettuna kaikkiin konservoinnin erikoistumisaloihin. Kaikilla konservoinnin erikoistumisaloilla tällaisten konservaattoreiden osuus on 25 %¹⁷⁵, kun se toteutetun kyselyn perusteella rakennuskonservaattoreissa on 38 %. Erityisen suuri joukko on heitä, jotka ovat konservaattorin tutkinnon lisäksi suorittaneet ainoastaan ylioppilastutkinnon. Rakennuskonservaattoreista heidän osuus on 23 %, kun vastaava luku kaikilla erikoistumisaloilla on 11,5 %¹⁷⁶.

¹⁷⁴ Tiainen 2015, 39.

¹⁷⁵ Tiainen 2015, 39.

¹⁷⁶ Tiainen 2015, 39.

Jatkokoulutuksen vaikutusta työllistymiseen ei vuonna 2015 toteutetun kyselyn perusteella voida luotettavasti tehdä, sillä vain muutama vastaajista on sellaisia, jotka ovat suorittaneet jatkotutkinnon, eivätkä opiskele kyselyn toteuttamishetkellä. Oheisessa kaaviossa (KAAVIO 19) esitettyä työllistymistä tarkastellessa täytyy huomioda, että valtaosa jatkokouluttautuneista opiskelee yhä, mikä lisänee työn satunnaisuutta. Kaaviosta on kuitenkin nähtävissä, että suhteellisesti suurin joukko heitä, jotka eivät koe työllistyneensä rakennuskonservaattorin koulutusta vastaaviin tehtäviin, on konservaattoreissa, joilla ei ole alaa tukevaa pohja- tai jatkokoulutusta. Heistä 25 % ei koe työllistyneensä, kun vastaava osuus pohjakoulutetuissa on 8 % ja jatkokoulutetuissa 5 %. Kyselyn perusteella ne rakennuskonservaattorit, joilla on alaa tukevaa pohjakoulutusta, ovat työllistyneet kokoaikaisemmin kuin ne, joilla ei ole muuta alaan liittyvää koulutusta. Pohjakoulutetuista 46 % on työllistynyt valmistumisen jälkeen alalle lähes kokoaikaisesti kun ainoastaan konservaattorin tutkinnon suorittaneissa vastaava osuus on 25 %.

Kaavio 24. Alaan liittyvän pohja- ja jatkokoulutuksen vaikutus työllistymiseen.¹⁷⁷

¹⁷⁷ Alaan liittyvää pohjakoulutusta -ryhmässä ovat mukana vain ne rakennuskonservaattorit, joilla on alan pohjakoulutus, mutta jotka eivät ole jatkokouluttautuneet alalle konservaattorin tutkinnon jälkeen. Kaikista kyselyyn vastanneista 13 %:lla on sekä alaan liittyvää pohja- että jatkokoulutusta. Heidät on laskettu Alaan liittyvää jatkokoulutusta -ryhmään.

6.3 Miksi jatkokoulutukseen?

Vuoden 2016 kyselyssä pureuduttiin siihen, miksi rakennuskonservaattorit ovat jatkokouluttautuneet tai miksi jatkokoulutukselle ei ole koettu tarvetta. Jatkokouluttautuneet kertovat hakeutuneensa alaa tukevaan koulutukseen laajentaakseen osaamistaan ja parantaakseen työllistymismahdollisuuksiaan. Jatkokoulutuksella rakennuskonservaattorit tavoittelevat muun muassa rakennusteknistä osaamista sekä pätevyyttä niin rakennus- kuin museotalle.

Rakennuskonservaattoreiden valmistumisen jälkeisiä opintoja tarkastellessa erottuu jatkokoulutuksessa kaksi selkeää suuntausta; on lähdetty tavoittelemaan joko rakennusteknistä osaamista ja rakennusalan pätevyyttä ammattikorkeakoulussa tai ylempää korkeakoulututkintoa humanistiselta alalta yliopistossa tai konservoinnin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kautta. Useat vastaajat kertovatkin kokevansa rakennuskonservaattorin koulutuksen riittämättömäksi rakennusalalle työllistymiseen, minkä vuoksi osaamista ja pätevyyttä on haettu esimerkiksi rakennusinsinöörin opinnoista. Asiantuntijatehtäviin ja museotalle suuntaavat taas kokivat ylemmän korkeakoulututkinnon välttämättömäksi haluamiinsa tehtäviin päästäkseen.

Jatkokoulutukseen hakeutuneet kokevat koulutuksen laajentaneen heidän työnhakukenttäänsä ja vahvistaneen työn pysyvyyttä. Työnhaku pelkän rakennuskonservaattorin tutkinnon voimin on koettu haasteelliseksi pääasiassa vähäisten työmahdollisuuksien ja tutkintonimikkeen huonon tunnettavuuden vuoksi. Jatkokoulutus on vastaajien mukaan tuonut sekä lisää työmahdollisuuksia että uskotavuutta työmarkkinoilla. Hankittuun jatkokoulutukseen ollaan pääosin tyytyväisiä ja vastaajat mainitsevat, etteivät todennäköisesti olisi työllistyneet nykyisiin tehtäviinsä ainoastaan rakennuskonservaattorin koulutuksella.

Valtaosa heistä, jotka jatkokoulutusta eivät olleet hankkineet, kertoivat syyksi hyvän työllisyystilanteen. Osa vastaajista oli suorittanut rakennusalan tai humanistisen alan tutkinnon ennen konservoinnin opintoja ja kokivat koulutuksensa

riittäväksi. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki jatkokoulutukseen hakeutumatta jättäneet kertoivat kuitenkin harkinneensa jatkokoulutusta. Kiinnostavaksi jatkokoulutukseksi vastaajat ilmoittivat konservoinnin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, museologian opinnot, arkkitehtuuri- ja restaurointiopinnot, rakennesuunnittelijan, rakennusinsinöörin ja rakennusmestarin tutkinnon, kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutuksen sekä sisäilma-asiantuntijan koulutuksen. Erityisesti alaa tukeva ylempi korkeakoulututkinto ja rakennusinsinöörin tutkinto nähtiin näidenkin vastaajien keskuudessa työllisyyteen positiivisesti vaikuttavina. Osa pelkäsi kuitenkin opiskeluun kuluvan ajan siirtävän varsinaiseen työuraan pääsyä ja koki, että työkokemuksen hankkiminen on koulutusta arvokkaampaa.

7 LOPPUPÄÄTELMÄT

Maamme konservointiala kehittyi eurooppalaisessa mittakaavassa melko myöhään, museolaitoksen kehittymisen myötä 1900-luvun alussa. Konservointiala on Suomessa alusta lähtien ollut tiukasti museolaitokseen kytkeytyneenä. Kunnolla ala lähti kehittymään vasta konservaattoreiden peruskoulutuksen myötä, minkä vaiheiden selvittäminen olikin yksi tämän tutkielman tutkimustavoitteista. Konservattoreiden koulutusta suunniteltiin kauan ja sen järjestämiseksi tekivät muun muassa konservaattoreiden kotimainen järjestö (PKL) ja Museoliitto erilaisia aloitteita. Vasta vuonna 1984, yli kymmenen vuotta varsinaisen koulutuksen suunnittelun alkamisen jälkeen konservaattoreiden peruskoulutus alkoi opistotasoisena Vantaalla.

Konservaattoreiden koulutus muuttui 1990-luvulla ammattikorkeakoulutasoiseksi ja samalla rakennuskonservaattoreiden koulutus eriytettiin Seinäjoen ammattikorkeakouluun. Päätöstä kritisoitiin konservaattoreiden keskuudessa ja vielä vuonna 2012 koulutusohjelman lakkauttamisen herättämän keskustelun yhteydessä nousi päätös koulutuksen Seinäjoelle siirtämisestä pinnalle. Rakennuskonservaattoreiden koulutus päätettiin lakkauttaa ammattikorkeakoulun omasta aloitteesta eikä opiskelijoita ole otettu sisään syksyn 2012 jälkeen. Tällä hetkellä koulutusohjelman alasajo on loppusuoralla ja viimeisten opiskelijoiden on määrä valmistua keväällä 2017. Lakkauttamispäätöksen yhteydessä spekulointiin, tulisiko rakennuskonservointikoulutus palaamaan Vantaalle muiden erikoistumisalojen yhteyteen, mutta mitään viitteitä tällaisen suunnitelman toteutumisesta lähiaikoina ei kuitenkaan ole.

Tutkielmassa haluttiin lisäksi selvittää millaisiin työsuhteisiin ja -tehtäviin Seinäjoen konservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneet ovat sijoittuneet ja aiheetta päätettiin lähestyä kyselyllä. Sain mielestäni riittävän määrän vastauksia

vuoden 2015 keväällä toteutettuun rakennuskonservaattoreille suunnattuun kyselyyn. Vastausten tuottamasta aineistosta selvisi, että suurimmalla osalla koulutukseen hakeutuneista ei ole ollut alan työkokemusta tai rakennuskonservointiin liittyvää koulutusta ennen konservoinnin opintoja. Valmistumisen jälkeen 38 % on kuitenkin hakeutunut alaa tukevaan jatkokoulutukseen.

Erika Tiaisen maisterintutkielmaansa varten toteuttaman kyselyn tulosten perusteella rakennuskonservaattoreiden työllisyysprosentti oli kaikista erikoistumisaloista alhaisin, 51,7 %. Vastaava luku parhaiten työllistyneillä erikoistumisaloilla oli selvästi korkeampi; maalausconservaattoreiden työllisyysprosentti oli 91,6 % ja tekstiilikonservaattoreiden 75 %.¹⁷⁸ Tätä tutkielmaa varten toteutettu kysely vahvisti alalla vallassa olevan käsityksen siitä, että rakennuskonservattorin työt ovat pääasiassa erilaisia määräaikaista projekteja. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella vain 28 % rakennuskonservaattoreista oli ollut koulutusta vastaavassa työssä lähes koko valmistumisensa jälkeisen ajan. Työn projektiluonteisuudesta johtuen useilla rakennuskonservaattoreilla on ollut myös työttömyysjaksoja ja muun alan työsuhteita valmistumisensa jälkeen.

Projektien perässä on liikuttava eri paikkakunnille, erityisesti mikäli haluaa työllistyä jotakuinkin kokoaikaisesti. Jatkuva työnhaku ja paikasta toiseen liikkuminen voi pidemmän päälle käydä raskaaksi, minkä vuoksi osa alalle kouluttautuneista päätyy muun alan työhön. Vaikka kyselyyn vastasivat oletettavasti erityisesti sellaiset konservattorit, joita ala kiinnostaa, ilmoittaa heistäkin kolmekymmentä prosenttia olevansa muun alan työssä. Kuitenkin heistä vain 12 % on jatkokouluttautunut muulle alalle. Valtaosa muun alan töissä olevista rakennuskonservaattoreista lienee suuntautunut tällaisiin töihin, kun oman alan töitä ei ole ollut tarjolla tai on kyllästytty työn määräaikaaisuuteen.

Kyselyn perusteella rakennuskonservattorin pääasialliset työtehtävät ovat käytännön rakennuskonservointi- ja korjausrakentamistöitä, mikä voi ajaa osan konservattoreista pois alalta. Valtaosa (66 %) kyselyyn vastanneista ilmoitti rakennuskonservoinnin koulutusohjelmaan hakeutumisen syyksi kiinnostuksen

¹⁷⁸ Tiainen 2015, 53.

kulttuuriperintöön ja rakennussuojeluun ja vain 26 % kiinnostuksen perinteisiä työtapoja kohtaan. Niin sanottu käsityöläisen ammatti ei siis välttämättä houkuttele kaikkia ja mikäli työtehtävät eivät työuran pidentyessä kehity neuvonta- ja ohjaustehtäviin tai opetukseen ja koulutukseen, väsähdetään työhön ja siirrytään muun alan tehtäviin. Eräs vastaaja kuvaili alan ongelmaksi sitä, että vaikka rakennuskonservaattorin koulutus on samanlaajuinen kuin esimerkiksi insinöörin tutkinto, ei konservaattorille ole tarjolla samanlaisia vastuullisia työtehtäviä. Omasta työurastaan hän totesi: ” *Rakennuskonservaattorin pitäisi olla onnellinen, kun saa skrabata seinää. Itse jaksoin noin 8 vuotta, ja sitten piti miettiä, mihin suuntaan haluan urallani.*”

Jatkokouluttautumalla konservointialaa tukevasti rakennuskonservaattorit ovat pyrkineet parantamaan työllisyyttään ja monipuolistamaan osaamistaan. Rakennuskonservattoreiden jatkokoulutustarve oli tutkielman kolmas tutkimuskysymys. Jatkokouluttautumiseen hakeutumisen syyt ja koulutuksen tuomat hyödyt selvisivät keväällä 2016 toteutetun, jatkokoulutusta käsittelevän kyselyn avulla. Rakennuskonservointi sijoittuu alana rakentamisen ja museoalan väliin, mikä näkyy myös valmistuneiden jatkokouluttautumisessa. Museoissa tunnetaan konservaattorin ammatti, mutta rakennuskonservaattori työllistyy pääasiassa muualle. Rakennusalalla konservaattorinkin työnkuvaan kuuluvat kunto- ja vauriokartoitukset tehdään muiden toimesta, eikä rakennuskonservaattorin ammattiosaamista osata välttämättä hyödyntää. Selkeämmin rakennusalalle tähtäävät ovatkin hakeneet lisäosaamista ja pätevyyttä esimerkiksi insinööriopinnoista, kun taas museovirkoihin ja asiantuntijatehtäviin haluavat ovat suuntautuneet yliopisto-opintoihin. Myös vuonna 2006 Metropolia ammattikorkeakoulussa aloitettu konservaattorin ylempi ammattikorkeakoulututkinto on kiinnostanut rakennuskonservattoreita.

Jatkokoulutuksen vaikutuksia rakennuskonservattoreiden työllistymiseen ei kerätyn aineiston pohjalta voitu tilastollisesti arvioida, sillä kyselyyn vastanneista valtaosan jatkotutkinnon suorittaminen oli yhä kesken. Rakennuskonservattoreiden oman näkemyksen mukaan jatkokoulutuksen vaikutukset ovat kuitenkin

olleet työllistymisen kannalta positiiviset. Jatkokoulutus on mahdollistanut monipuolisemman työnhaun ja jatkokouluttautuneet ovat työllistyneet pidempiaikaisempiin työsuhteisiin.

Olisi mielenkiintoista selvittää syvemmin, mikä merkitys rakennuskonservaattoreilla on rakennusperinnön hoidossa. Tarvitaanko alan koulutusta ja millaista sen tulisi olla? Vuoden 2001 rakennusperintöstrategiassa¹⁷⁹ todetaan:

*”Korjausten suunnittelijoiden ja rakentajien hyvä ammatillinen koulutus on edellytys rakennusperintökohteiden hoidolle. Kaavoituksen ja muun maankäytön suunnittelun sekä rakentamisen ja kiinteistönhoidon koulutuksessa on tarpeellista lisätä rakennusperintöä koskevaa opetusta.”*¹⁸⁰

Voisiko rakennuskonservaattorin koulutus ollakin osa jotain muuta rakentamisen koulutusta? Mitä tällöin tapahtuisi konservaattorin ammatti-identiteetille ja ammattietiikalle? Eriytyisikö rakennuskonservointi yhä kauemmas muista konservoinnin erikoistumisaloista? Entä tulisiko rakennuskonservoinnin koulutusta kehittää siten, että konservaattori tuntisi esimerkiksi perinteisen hirsirakentamisen lisäksi elementtirakenteet ja kuuluisiko opintojen sisältää myös rakennusalan insinöörikoulutuksen kaltaisia opintoja? Näitä ajatuksia tukee tuoreen kulttuuriympäristöstrategian vuodelle 2020 asettamat tavoitteet: *”Korjausrakentamisen opetus on tasokasta, kohdentuu myös nuoreen rakennuskantaan ja sitä on riittävästi tarjolla. Konservointialan koulutuspaikkoja on riittävästi.”*¹⁸¹ Tavoitteiden saavuttamiseksi strategiassa todetaan, että kulttuuriympäristölähtöistä perustutkintoon tähtäävää koulutusta sekä asiantuntijoiden täydennyskoulutusta tulee vahvistaa.¹⁸² Jos alan koulutusta tarvitaan ja sitä tulee vahvistaa, kenen vastuulla on, että näin tapahtuu?

¹⁷⁹ Valtioneuvosto karsi vuoden 2015 lopulla edellisten hallitusten tekemiä valtioneuvostotavoitteisia strategioita. Kuudenkymmenen strategian linjausten voimassaolo päättyi 31.12.2015. Yksi näistä oli suomalaisen rakennusperinnön tilaa ja sen hoidon välineitä kuvaava rakennusperintöstrategia.

¹⁸⁰ Rakennusperintöstrategia 2001, 37.

¹⁸¹ Kulttuuriympäristöstrategia 2014, 24. (Sähköinen aineisto).

¹⁸² Kulttuuriympäristöstrategia 2014, 24. (Sähköinen aineisto).

Jatkotutkimuksen kannalta kiinnostava kysymys on myös se, kuinka Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservoinnin koulutusohjelman lakkauttaminen näkyy alalla toimivien työssä ja työllistymisessä esimerkiksi viiden vuoden päästä? Lisääntyivätkö työmahdollisuudet vai painuiko rakennuskonservaattoreiden olemassaolo unholaan?

Tutkielma nosti uusia kysymyksiä, mutta toi myös jotain valoa rakennuskonservaattoreiden työllisyyskysymyksiin. Itselleni rakennuskonservaattorina tutkielma vahvisti useita rakennuskonservaattorin työtä koskevia oletuksia ja varmisti joitain hypoteeseja. Työllistymistä käsitellessäni en törmännyt suuriin yllätyksiin, vaan pääasiassa varmistuin siitä, että rakennuskonservaattoreiden keskuudessa faktoina pitämämme seikat pitävät todellakin paikkaansa. Rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutusta en ollut erityisesti pohtinut ennen tämän tutkielman tekoa ja olikin mukava huomata, kuinka suuri osa Seinäjoelta valmistuneista on hakeutunut jatkokoulutukseen ja saada tietää millaisia koulutussuuntia konservaatteorit ovat valinneet.

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet valmistumisvuoden mukaan ryhmiteltynä.....	10
Taulukko 2. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelman (päivätoteutus) hakijatiedot vuosilta 1997-2011.	48
Taulukko 3. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta vuosina 1998–2014 valmistuneet.	49
Taulukko 4. Rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneet suhteessa aloittaneiden opiskelijoiden ja aloituspaikkojen määriin.	50

Kaavioluettelo

Kaavio 1. Rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavat pääasialliset työsuhdemuodot.	56
Kaavio 2. Pääasialliset työsuhdemuodot valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	57
Kaavio 3. Rakennuskonservaattorin pääasialliset työnantajat.	58
Kaavio 4. Rakennuskonservointialan yrittäjien pääasialliset toimeksiantajat.	58
Kaavio 5. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työtehtävät.	59
Kaavio 6. Pääasialliset työtehtävät valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	59
Kaavio 7. Vastaajien työtilanne kyselyn toteuttamishetkellä.	60
Kaavio 8. Työtilanne valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	60
Kaavio 9. Rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaan työhön työllistyminen.	61
Kaavio 10. Koulutusta vastaavaan työhön työllistyminen valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	62
Kaavio 11. Museotyökokemus valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	63
Kaavio 12. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työllistäjät museosektorilla.	64
Kaavio 13. Rakennuskonservaattoreiden museotyökokemuksen laajuus valmistumisen jälkeisenä aikana.	64
Kaavio 14. Museotyökokemuksen laajuus valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken.	65
Kaavio 15. Rakennuskonservaattoreiden pääasialliset työtehtävät museossa.	65
Kaavio 16. Pääasialliset syyt rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutumiseen.	67
Kaavio 17. Ennen konservaattorin koulutusta suoritettut tutkinnot.....	68
Kaavio 18. Vastaajien pohjakoulutus esitettyinä valmistumisvuoteen perustuvien ryhmien kesken. ...	69
Kaavio 19. Ennen rakennuskonservoinnin koulutukseen hakeutumista kertynyt alan työkokemus.	70
Kaavio 20. Rakennuskonservaattoreiden kouluttautuminen.....	71
Kaavio 21. Jatkokouluttautuneet ja heidän suorittamat tutkinnot.....	71
Kaavio 22. Kyselyn toteuttamisen aikaan opiskelevien opinnot.....	72
Kaavio 23. Kouluttautuminen valmistumisvuoden mukaisten ryhmien kesken.....	73
Kaavio 24. Alaan liittyvän pohja- ja jatkokoulutuksen vaikutus työllistymiseen.....	74

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Sähköinen aineisto

- Auer, Tuula 2008. Konservoinnin kehitys ja koulutus Suomessa. Teoksessa: Auer Tuula & Niinistö-Sivuranta Susanna 2008. Konservoinnin YAMK-tutkinnot – osaamista historiasta tulevaan. s. 4-11. Saatavilla: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Konservoinnin%20YAMK-tutkinnot%20-%20osaamista%20historiasta%20tulevaan.pdf (Viitattu 27.2.2016).
- E.C.C.O. Ammatillinen ohjeisto 2002. Ammattiala I. Saatavilla: http://www.konservaattori.fi/images/stories/pdf/SuomECCOGuidelineslopullinen_versio.pdf (Viitattu 26.2.2016).
- Faron sopimus 2005. Saatavilla: <http://faronsopimus.org/wp-content/uploads/2014/09/Faron-sopimus.pdf> (Viitattu 26.2.2015).
- ICOMOS 2015. The Athens charter for the Restoration of Historic Monuments – 1931. Saatavilla: <http://www.icomos.org/en/charters-and-texts/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/167-the-athens-charter-for-the-restoration-of-historic-monuments> (Viitattu 14.2.2016).
- Ilkka 2012. Seamk leikkaa rajusti – nämä koulutusohjelmat lakkautetaan kokonaan. Ilkka.fi 16.5.2012. Saatavilla: <http://www.ilkka.fi/mobile/uutiset/maakunta/seamk-leikkaa-rajusti-n%C3%A4m%C3%A4-koulutusohjelmat-lakkautetaan-kokonaan-1.1195680> (Viitattu 23.4.2016).
- Javanainen, Riikka 2013. Suojella vai ei? - rakennussuojelun päätöksenteko: Hotelli-ravintola Wanhan Jokelan ja Jyväskylän Shellin huoltoaseman suojelutapaukset. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/42449>
- Jumppanen, Aapo & Riukulehto, Sulevi 2015. Puskasta Framille: viisikymmentä vuotta tekniikan koulutusta Seinäjoella. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7109-32-8> (Viitattu 21.2.2016).
- Järvi, Mikko 2013. Tammerkosken muutos ja rakennusperintö. Saatavilla: http://www.rakennusperinto.fi/kulttuuriymparisto/artikkelit/fi_FI/tammerkoski/ (Viitattu 29.2.2016).

- Kairamo, Maija 1992. Kansainväliset julistukset: Venetsian julistus. Helsinki: ICOMOS. Saatavilla: <http://www.icomos.fi/sivut/kansainvaelinen/julistukset-ja-suositukset/--venetsian-julistus.php> (Viitattu 14.2.2016).
- Kangas, Anita, Kivistö Kalevi & Ruokonen Arto 2009. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurialan koulutusyksikön ulkoinen arviointi 2009. Saatavilla: <http://www.seamk.fi/loader.aspx?id=d0ec84bd-6170-4327-b780-e734f6d8d3ab> (Viitattu 22.2.2016)
- Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ympäristöministeriö. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/43197> (Viitattu 27.11.2015).
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2016. Artenomi (AMK), restaurointi. Saatavilla: <http://www.kyamk.fi/Hakijalle/AMK-tutkinto%2C%20p%C3%A4iv%C3%A4toteutus/Artenomi%20%28AMK%29%2C%20restaurointi/> (Viitattu 28.2.2016).
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2002–2004. Restauroinnin koulutusohjelma. Saatavilla: <http://www2.kyamk.fi/opinto-opas/2002-2004/> (Viitattu 28.2.2016).
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2005–2006. Restauroinnin koulutusohjelma. Saatavilla: <http://ops.kyamk.fi/05-06v6/index236d.html?ops=2005-2006&kieli=fin&yla=6&ala=25&tutkinto=25&esikatselu=1&julkistus=1> (Viitattu 28.2.2016).
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2006–2007. Restauroinnin koulutusohjelma. Saatavilla: <http://ops.kyamk.fi/06-07v4/index9a9c.html?ops=2006-2007&kieli=fin&yla=18&ala=87&tutkinto=72&esikatselu=1&julkistus=1> (Viitattu 28.2.2016).
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinto-opas 2007–2008. Restauroinnin koulutusohjelma. Saatavilla: <http://ops.kyamk.fi/07-08v2/index226b.html?ops=2007-2008&kieli=fin&yla=29&ala=134&tutkinto=106&esikatselu=1&julkistus=1> (Viitattu 28.2.2016).
- Metropolia ammattikorkeakoulu vuosikertomus 2008. Saatavilla: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Yleiset/Vuosikertomukset/Metropolian_vuosikertomus_08.pdf (Viitattu 27.4.2015).
- Metropolia ammattikorkeakoulu 2015. Konservointi, ylempi AMK. Saatavilla: <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-aikuiset-kulttuuriala/konservointi-yamk/> (Viitattu 27.4.2015).

- Metropolia ammattikorkeakoulu 2016. Konservointi; Paperikonservointi, nuoret. Saatavilla: <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-kulttuuri/konservointi-paperikonservointi/> (Viitattu 13.6.2016).
- Metropolia ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. Konservoinnin koulutusohjelma: Opetussuunnitelmat. Saatavilla: <http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/32> (Viitattu 23.4.2016).
- Museoviraston organisaatio 2015. Museovirasto. Saatavilla: <http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/organisaatio> (Viitattu 4.12.2015).
- Museovirasto 2015a. Saatavilla: <http://www.nba.fi/fi/index> (Viitattu 26.11.2015)
- Museovirasto 2015b. Kulttuuriympäristö. Saatavilla: <http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto> (Viitattu 27.11.2015).
- Museovirasto 2015c. Museoviraston yt-neuvottelut päättyivät: 29 menettää työpaikkansa, toimintoja karsitaan ja museoiden aukioloaikoja supistetaan. Saatavilla: <http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/tiedotearkisto?Article=6097> (Viitattu 2.3.2016).
- Opetushallinnon tilastopalvelu 2016. Ammattikorkeakoulujen aloittaneet vuodesta 2011. Saatavilla: <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20aloittaneet%20vuodesta%202011%20-%20amk.xlsb> (Viitattu 28.2.2016).
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen selkkauksen sattuessa. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Kansainvaelliset_asiat/kansainvaelliset_ja_erjestoet/unesco/sopimukset/haag?lang=fi (Viitattu 14.5.2015).
- Rakennusperintö.fi 2015. Kulttuuriympäristön ja korjausrakentamisen käsitteitä. Saatavilla: http://www.rakennusperinto.fi/kulttuuriymparisto/kasitteisto/fi_FI/Kasitteisto/ (Viitattu 26.11.2015).
- Rakennusperintö.fi 2016. Tilastoja rakennuskannasta. Saatavana: http://www.rakennusperinto.fi/kulttuuriymparisto/aikakaudet/fi_FI/tilastoja_rakennuskannasta/ (Viitattu 28.2.2016).
- Savela, Anne 2013. Kohtalon kello lyö. Kodin Pellervo 2/2013. Saatavilla: http://www.pellervo.fi/kodinpellervo/kp2_13/kohtalon_kello_lyo.htm (Viitattu 23.2.2015).
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016a. Konservointi. Saatavilla: <http://www.seamk.fi/fi/Koulutus/Koulutusalat/AMK-tutkinnot/Konservointi> (Viitattu 28.2.2016).

- Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2016b. Opetussuunnitelma. Saatavilla: <http://ops.seamk.fi/fi/2012-2013/KONS-2012.htm> (Viitattu 23.4.2016)
- Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2016. Konservoinnin koulutusohjelma. Saatavilla: <http://ops.seamk.fi/fi/2012-2013/index.php?page=KONS> (Viitattu 28.2.2016)
- Suomen kotiseutuliitto 2015. Europa Nostra Finland vetoaa rakennuskonservointikoulutuksen puolesta. Saatavilla: <http://www.kotiseutuliitto.fi/europa-nostra-finland-vetoaa-rakennuskonservointikoulutuksen-puolesta> (Viitattu 4.5.2015).
- Suomen laboratorioalan liitto ry. Historiikki 30-vuotiaasta Suomen Laborantti Liitto ry:stä (1968-1998). Saatavilla: <http://www.laboratorioalanliitto.fi/wp-content/uploads/Historiikki-30v.pdf> (Viitattu 8.5.2015).
- Suomen muinaismuistoyhdistys 2015. Historia. Saatavilla: <http://www.muinaismuistoyhdistys.fi/historia.html> (Viitattu 24.4.2015).
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2015a. Rakennukset ja kesämökit 2014, Liitetaulukko 2. Rakennukset käyttötarkoituksen mukaan vuosina 1980–2014. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana: http://www.stat.fi/til/rakke/2014/rakke_2015-05-28_tau_002_fi.html (Viitattu 28.2.2016).
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2015b. Rakennukset ja kesämökit 2014, Liitetaulukko 4. Rakennukset rakennusaineen mukaan 1960–2014. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana: http://www.stat.fi/til/rakke/2014/rakke_2015-05-28_tau_004_fi.html (Viitattu 28.2.2016).
- The Venice Charter translated in Finnish 2015. ICOMOS National Committee. Saatavilla: <http://www.icomos.org/venicecharter2004/finnish.pdf> (Viitattu 14.5.2015).
- Tiainen, Erika 2015. Konservattoreiden työllistyminen Suomessa 2014. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201511023579> (Viitattu 24.2.2016).
- Valtakunnallinen konservointikysely 2008. Suomen museoliitto & Valtion taidemuseo/Kehys. Saatavilla: <http://www.museoliitto.fi/doc/konservointikysely2008.pdf> (Viitattu 23.5.2016).
- Van Mensch, Peter (1992) Towards a methodology of museology. PhD thesis, University of Zagreb. Saatavilla: http://www.muuseum.ee/et/erialane_areng/museoloogialane_ki/in_gliskeelne_kirjand/p_van_mensch_towar/ (Viitattu 13.5.2015).

Vilkuna, Janne 2015. Aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön rajapintoja ja määritelmiä (s. 113-125). Teoksessa: Elävä aineeton kulttuuriperintö. Hankkeen loppuraportti. (toim. Anna Kanerva ja Ritva Mitchell) Cuporen verkkojulkaisuja 28 (2015). Saatavilla: http://www.cupore.fi/documents/Elavaaineetonkulttuuriperinto_loppuraportti.pdf (Viitattu 26.11.2015).

Painettu aineisto

Aaltola, Juhani, and Raine Valli. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin virikkeitä aloittelevalle tutkijalle 1, metodin valinta ja aineistonkeruu. Chydenius-instituutin julkaisuja 2/2001. Jyväskylä: PS-kustannus.

Auer, Tuula. 2000. Konservointityön professionalisaatio. Acta universitatis tamperensis 773. Tampere: Tampereen yliopisto.

Auer, Tuula 2004. Konservointialan kehittyminen Suomessa. Teoksessa: Juhlapäivänä matkalla: Luovaa osaamista kahden vuosikymmenen ajan: Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksesta EVTEK muotoiluinstituutiksi 1984–2004. Vantaa: EVTEK Muotoiluinstituutti. s. 87–94.

Ernvall, Piritta 2012. Outi Orhasen haastattelu. Konservattoriiliiton lehti. 3/2012 (nro 110). Helsinki: Pohjoismaisen konservattoriiliiton Suomen osasto. s. 6–9.

EVTEK Muotoiluinstituutti 2004. Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksesta EVTEK Muotoiluinstituutiksi kaksi vuosikymmentä kehittämistyötä käsi- ja taideteollisuusaloilla. Teoksessa: Juhlapäivänä matkalla: Luovaa osaamista kahden vuosikymmenen ajan: Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksesta EVTEK muotoiluinstituutiksi 1984–2004. Vantaa: EVTEK Muotoiluinstituutti. s. 7–24.

Haapala, Matleena 2010. Rakennussuojelulainsäädäntö uudistuu. Teoksessa: Museoviraston rakennushistorian osaston aikakauskirja 3. (toim. Marja-Leena Ikkala & Sinikka Joutsalmi). Helsinki: Museovirasto. s. 95–102.

Huuhka, Maisa 2004. Yliopettaja Rikhard Hördal In Memoriam. Teoksessa: Juhlapäivänä matkalla: Luovaa osaamista kahden vuosikymmenen ajan: Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksesta EVTEK muotoiluinstituutiksi 1984–2004. Vantaa: EVTEK Muotoiluinstituutti. s. 204–208.

Härö, Mikko. 1984. Suomen muinaismuistohallinto ja antikvaarinen tutkimus: Muinaistieteellinen toimikunta 1884–1917. Helsinki: Museovirasto.

- Härö, Mikko 2010a. Maan museotoimen kivijalka eli Museoviraston ja Suomen kansallismuseon historiaa. Teoksessa: Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen. 2010. Suomen museohistoria. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s.129–152.
- Härö, Mikko 2010b. Uusi rakennusperintölaki laajentaa käsitystä suojelukohteesta. Teoksessa: Museoviraston rakennushistorian osaston aikakauskirja 3. (toim. Marja-Leena Ikkala ja Sinikka Joutsalmi). Helsinki: Museovirasto. s. 103–107.
- Jokilehto, Jukka. 1999. A history of architectural conservation. Butterworth-Heinemann series in conservation and museology. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Kecskeméti, István. 2008. Papyruksesta megabitteihin: Arkisto- ja valokuvakokoelmien konservoinnin prosessin hallinta. Jyväskylä studies in humanities 93, arkistolaitoksen toimituksia 3. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Knuutinen, Ulla. 2009. Kulttuurihistoriallisten materiaalien menneisyys ja tulevaisuus : Konservoinnin materiaalitutkimuksen heritologiset funktiot. Jyväskylä studies in humanities 114. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Konservointialan koulutustoimikunta. 1974. Konservointialan koulutustoimikunnan mietintö. Komiteamietintö. Helsinki: Opetusministeriö.
- Kosonen, Markku 1983. Lyhyesti konservaattorikoulutuksen järjestämisestä. Konservattoriliiton lehti 5/1983. Helsinki: Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto. s. 7–8.
- Kostet, Juhani 2010. Onko suomalaisella museolla aatteellista perustaa? Teoksessa: Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen. 2010. Suomen museohistoria. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s. 17–26.
- Kärki, Pekka 2010. Rakennussuojelu museotoimen tehtäväkentässä. Teoksessa: Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen. 2010. Suomen museohistoria. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s. 47–61.
- Lahdenvesi-Korhonen, Leena 2009. Kulttuuriympäristöohjelma - miksi ja miten. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Lehtimäki, Anni 1996. Rakennuskonservaattorikoulutusta Seinäjoella. Konservattoriliiton lehti 2/1996 (nro 45). Helsinki: Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto. s. 27–29.

- Liljeström, Seppo. 1993. Konservattorikoulutuksen kehittämistarpeet: Selvitysmiehen muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita. Helsinki: Yliopistopaino.
- Metsäranta, Pirkko 1987. Yhteistoimintaan rakennussuojelussa. Teoksessa: Rakennussuojelu Tiedotus 1/1987. (toim. Rautsi, Jussi & Santaholma, Kaija). Helsinki: Ympäristöministeriö. s. 41–44.
- Orhanen, Outi 2012. Mikäs se rakennuskonservattori olikaan? Konservattoriliiton lehti 1/2012 (nro 108). Helsinki: Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto. s. 6–9.
- Rakennusperintöstrategia: Valtioneuvoston päätös 13.6.2001: Osaamista, vastuuta ja voimavaroja rakennusperinnön hoitoon 2001. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Rantala, Anja 1981. Mikä on Suomen museoliiton konservointivaliokunta. Konservattoriliiton lehti 1/1981. Helsinki: Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto. s. 5.
- Reijonen, Henni 2010. Konservointihistoria – mitä se on? Teoksessa: Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen. 2010. Suomen museohistoria. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s. 291–302.
- Riukulehto, S. 2007. Tietoa, tasoa, tekoja : Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäiset kymmenen vuotta. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Ronkainen, Suvi & Anne Karjalainen. 2008. Sähköä kyselyyn!: Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Räsänen, Anne 2004. Historialliset interiöörit. Teoksessa: Juhlapäivänä matkalla: Luovaa osaamista kahden vuosikymmenen ajan: Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksesta EVTEK muotoiluinstituutiksi 1984–2004. Vantaa: EVTEK Muotoiluinstituutti. s. 110–120.
- Syrjänen, Olavi 2014. Johdatus kaavoitus- ja rakentamisoikeuteen. Teoksessa: Jääskeläinen, Lauri & Syrjänen, Olavi. 2014. Maankäyttö- ja rakennuslaki (4. uudistettu painos). Helsinki: Rakennustieto. s. 31–111.
- Valkeapää, Liisa 2012. PKL barrikadeilla. Konservattoriliiton lehti. 3/2012 (nro 110). Helsinki: Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto. s.10.

- Vilkuna, Janne 1998. 75 vuotta museoiden hyväksi: Suomen museoliitto 1923–1998. Suomen museoliiton julkaisuja. Vammala: Suomen museoliitto.
- Vilkuna, Janne 2007a. Museologian vaiheita. Teoksessa: Kinanen, Pauliina (toim.). Museologia tänään. Suomen museoliiton julkaisuja. Helsinki: Suomen museoliitto. s. 44–65.
- Vilkuna, Janne 2007b. Yhteinen kulttuuriperintömme. Teoksessa: Kinanen, Pauliina (toim.). Museologia tänään. Suomen museoliiton julkaisuja. Helsinki: Suomen museoliitto. s. 12–41.
- Vilkuna, Janne 2010. Suomen museoalan organisoituminen 1945–2009. Teoksessa: Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen. 2010. Suomen museohistoria. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s. 27–46.

Julkiset puheet

- Laine, Matti 2015. Puhe konservoinnin koulutusohjelman 20-vuotisjuhlassa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa 20.3.2015.
- Varmola, Tapio 2015 Puhe konservoinnin koulutusohjelman 20-vuotisjuhlassa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa 20.3.2015.
- Vilkuna, Janne 2015. KUOS101, Kulttuuriympäristö -kurssin luento Jyväskylän yliopistossa 15.9.2015.

Tiedoksiannot

- Orhanen, Outi 2016. Tiedoksianto sähköpostitse 28.2.2016.
- Seinäjoen ammattikorkeakoulun Hakijapalvelut 2016. (Tiedoksianto sähköpostitse, Eija Taipalus 23.2.2016)
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu, konservoinnin koulutusohjelma 2015. (Tiedoksianto sähköpostitse, Outi Orhanen 28.4.2015)

Virallislähteet

Asetus valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta (278/1965)

Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985)

Laki- ja asetus kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta (572/1964) (279/1965)

Laki rakennusperinnön suojelusta (498/2010)

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sekä asetus (895/1999)

Rakennuslaki (370/1958) ja -asetus (266/1959)

Rakennussuojelulaki ja -asetus (60/1985) (783/1988)

Yleissopimus, joka koskee maasodan lakeja ja tapoja: Liite yleissopimukseen.
Maasodan lakeja ja tapoja koskeva ohjesääntö. I LUKU: 27 artikla.

Rakennuskonservaattoreiden koulutus ja työllistyminen

Opiskelen Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutuksessa Jyväskylän yliopistossa. Valmisteilla oleva pro gradu -työni tulee käsittelemään rakennuskonservointikoulutusta sekä sen lakkauttamisen vaikutuksia rakennetun kulttuuriympäristön säilymiseen.

Nyt tehtävässä esiselvityksessä perehdyn koulutuksen historiaan ja nykytilaan sekä selvitän Seinäjoelta valmistuneiden rakennuskonservaattoreiden sijoittumista työelämään.

Tällä kyselyllä pyrin kartoittamaan sitä, millaisiin työsuhteisiin, työympäristöihin ja työtehtäviin rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta valmistuneet konservaattorit ovat sijoittuneet.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Emilia Lemmetyinen

Jyväskylän yliopisto, Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutus
emilia.i.lemmetyinen@student.jyu.fi

Paina Jatka-painiketta siirtyäksesi kyselyyn.

*Pakollinen

Perustiedot

1. Sukupuoli

Merkitse vain yksi soikio.

nainen

mies

2. Valmistuin Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservoinnin koulutusohjelmasta vuonna *

.....

3. Opintoni olivat *

Merkitse vain yksi soikio.

päivätoteutusta

monimuotototeutusta (aikuiskoulutus)

4. Mikä oli pääasiallinen syysi hakeutua rakennuskonservoinnin koulutukseen?

*

Valitse sopivin vaihtoehto.

Merkitse vain yksi soikio.

- Pätevöityminen silloiseen työhön
- Kiinnostus kulttuuriperinnön säilyttämiseen tai rakennussuojeluun
- Kiinnostus perinteisiä työtapoja kohtaan
- Muu:

Koulutus

5. Mitä tutkintoja olit suorittanut ennen konservoinnin koulutusohjelmaan hakeutumista? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Ylioppilastutkinto
- Ammatillinen perustutkinto
- Ammattitutkinto
- Erikoisammattitutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu:

6. Kirjoita edellisessä kysymyksessä ilmoittamasi tutkintojen tutkintonimikkeet sekä erikoistumisalat, pääaineet tms.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Mitä tutkintoja olet suorittanut konservoinnin koulutusohjelmasta valmistumisen jälkeen? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Minulla ei ole muita suoritetuja tutkintoja.
- Ylioppilastutkinto
- Ammatillinen perustutkinto
- Ammattitutkinto
- Erikoisammattitutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu:

8. Kirjoita edellisessä kysymyksessä ilmoittamasi tutkintojen tutkintonimikkeet sekä erikoistumisalat, pääaineet tms.

.....

.....

.....

.....

.....

9. Opiskeletko tällä hetkellä?

Mikäli opiskelet, kirjoita tukintonimikkeesi sekä erikoistumisalasi, pääaineesi tms.

.....

Työllistyminen

10. **Kuinka paljon sinulla oli rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaa työkokemusta ennen koulutukseen hakeutumista? ***

Arvioi työkokemuksen laajuus.

Merkitse vain yksi soikio.

- ei työkokemusta
- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

11. **Kuinka paljon sinulle on kertynyt rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavaa työkokemusta valmistumisen jälkeen? ***

Arvioi työkokemuksen laajuus.

Merkitse vain yksi soikio.

- ei työkokemusta
- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

12. **Onko sinulle kertynyt jonkin muun alan työkokemusta konservoinnin koulutusohjelmasta valmistumisen jälkeen?**

Mikäli on, kerro miltä alalta tai aloilta työkokemusta on kertynyt ja arvioi työkokemuksen laajuus kuukausina tai vuosina.

.....

.....

.....

.....

.....

13. Oletko tällä hetkellä työsuhteessa rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
- Kyllä, mutta olet töistä hoito-, virka-, tai joillain muulla vapaalla
- En, olen muun alan työssä
- En, olen kokoaikainen opiskelija
- En, olen osa-aikainen opiskelija
- En, olen työtön
- En, olen kotona lasten kanssa
- En, olen eläkkeellä
- En, olen muuten työelämän ulkopuolella
- Muu:

14. Oletko valmistumisesi jälkeen työskennellyt ulkomailla? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä *Siirry kysymykseen 15.*
- En *Siirry kysymykseen 18.*

Työskentely ulkomailla

15. Missä maassa tai maissa olet ulkomailla työskennellyt? *

.....

16. Kuinka paljon sinulla on ulkomailta hankittua rakennuskonservattorin koulutusta vastaavaa työkokemusta? *

Arvioi työkokemuksen laajuus.

Merkitse vain yksi soikio.

- ei rakennuskonservattorin koulutusta vastaavaa työkokemusta ulkomailta
- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

17. Kuinka paljon sinulla on ulkomailta hankittua muun alan työkokemusta? *

Arvioi työkokemuksen laajuus.

Merkitse vain yksi soikio.

- ei muun alan työkokemusta ulkomailta
- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

Rakennuskonservaattorin työ

18. Onko sinulla työkokemusta rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavista tehtävistä? **Merkitse vain yksi soikio.*

- Kyllä *Siirry kysymykseen 19.*
- Ei *Siirry kysymykseen 27.*

Työnkuva

19. Millaisia rakennuskonservaattorin koulutusta vastaavia työsuhteita sinulla on ollut? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- yrittäjä
- vakituinen, kokoaikainen työ
- vakituinen, osa-aikainen työ
- määräaikainen työ (projektityö)
- Muu:

20. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa työllistymistäsi? *

Millaisia työsuhteita sinulla on ollut eniten?

.....

21. Millaisiin tehtäviin olet työllistynyt? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Käytännön rakennuskonservointi- ja korjausrakentamistyöt
- Muu konservointityö (esim. esine-, tekstili- tai paperikonservointi)
- Ohjaus- ja neuvontatyöt
- Selvitysten ja lausuntojen teko
- Opetus- ja koulutustehtävät
- Muu:

22. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa työtehtäviäsi? *

Mitä olet tehnyt eniten?

.....

23. Millaisia työnantajia sinulla on ollut? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Valtio
- Kunta tai kaupunki
- Yhdistys
- Yritys
- Muu:

24. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa työnantajiasi?

Minkä palveluksessa olet ollut eniten?

.....

25. Mikäli olet ollut konservointialan yrittäjä, millaisia toimeksiantajia sinulla on ollut? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- En ole toiminut yrittäjänä
- Valtio
- Kunta tai kaupunki
- Yhdistys
- Yritys
- Yksityishenkilö
- Muu:

26. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa toimeksiantajiasi?

Millaisia toimeksiantajia sinulla on ollut eniten?

.....

Museotyö

27. Oletko työskennellyt museossa? **Merkitse vain yksi soikio.*

- Kyllä *Siiry kysymykseen 28.*
- En *Siiry kysymykseen 35.*

Työnkuva

28. Kuinka paljon sinulla on työkokemusta museosta? *

Arvioi työkokemuksen laajuus.

Merkitse vain yksi soikio.

- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

29. Minkä tyyppisissä museoissa olet työskennellyt? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.
Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Kulttuurihistoriallinen museo
- Taidemuseo
- Luonnontieteellinen museo
- Valtakunnallinen erikoismuseo
- Yhdistelmämuseo

30. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa museotyökokemustasi? *

Minkä tyyppisessä museossa olet työskennellyt eniten?

.....

31. Millaisissa museoissa olet työskennellyt? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.
Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Valtakunnallinen keskusmuseo
- Valtakunnallinen erikoismuseo
- Maakuntamuseo
- Aluetaidemuseo
- Paikallismuseo

32. Mikä edellisistä parhaiten kuvaa museotyökokemustasi? *

Millaisissa museoissa olet työskennellyt eniten?

.....

33. Millaisissa tehtävissä olet museossa työskennellyt? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.
Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Rakennuskonservointi
- Muu konservointi
- Rakennustutkija
- Muu kokoelmatyö
- Muu:

34. Kirjoita kolme yleisintä tehtävänimikettä, joilla olet museossa toiminut. *

.....

.....

.....

.....

.....

Rakennuskonservointikoulutuksen lakkautus

35. Mitä vaikutuksia koet rakennuskonservointikoulutuksen loppumisella olevan? *

Kerro omin sanoin.

.....

.....

.....

.....

.....

Palvelun tarjoaa Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

[Ilmoita väärinkäytöstä](#) - [Palveluehdot](#) - [Lisäehdot](#)

Rakennuskonservaattoreiden jatkokoulutus

Opiskelen Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutuksessa Jyväskylän yliopistossa. Teen pro gradu -tutkielman rakennuskonservointikoulutuksesta ja rakennuskonservaattoreiden työllistymisestä.

Toteutin keväällä 2015 kyselyn, jonka avulla selvitin Seinäjoelta valmistuneiden rakennuskonservaattoreiden sijoittumista työelämään. Kyselyn perusteella 47 % rakennuskonservaattoreista on jatkanut opintojaan konservaattoriksi valmistumisen jälkeen.

Tällä kyselyllä pyrin kartoittamaan sitä, millaiseen työhön rakennuskonservoinnin koulutus on valmistanut ja millaista jatkokoulutusta Seinäjoelta valmistuneet ovat hankkineet. Toivon vastauksia sekä sellaisilta rakennuskonservaattoreilta, jotka ovat hakeutuneet jatkokoulutukseen että heiltä, jotka jatkokoulutusta eivät ole hankkineet.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Emilia Lemmetyinen

Jyväskylän yliopisto, Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutus
emilia.i.lemmetyinen@student.jyu.fi

*Pakollinen

Perustiedot

1. Sukupuoli *

Merkitse vain yksi soikio.

- nainen
 mies
 muu

2. Valmistuin Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservoinnin koulutusohjelmasta vuonna *

3. Opintoni olivat *

Merkitse vain yksi soikio.

- päivätoteutusta
 monimuotototeutusta (aikuiskoulutus)

Rakennuskonservoinnin koulutus

4. Mitä on rakennuskonservointi? *

Kuvaile lyhyesti käsitystäsi rakennuskonservoinnista.

5. Mitä rakennuskonservaattori tekee? *

Kerro omin sanoin, mitä rakennuskonservaattorin työ pitää sisällään.

6. Mihin Seinäjoen ammattikorkeakoulun rakennuskonservoinnin koulutus valmistui? *

Kuvaile esimerkiksi sitä, millaisia tietoja ja taitoja koulutus antoi, millaiseen työhön koulutuksen avulla valmistui tai millaisen pätevyyden sen kautta hankki.

Jatkokoulutus

7. Mitä tutkintoja olet suorittanut konservoinnin koulutusohjelmasta valmistumisen jälkeen? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Minulla ei ole muita suoritettuja tutkintoja.
- Ylioppilastutkinto
- Ammatillinen perustutkinto
- Ammattitutkinto
- Erikoisammattitutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu: _____

8. Kirjoita edellisessä kysymyksessä ilmoittamasi tutkintojen tutkintonimikkeet sekä erikoistumisalat, pääaineet tms.

9. Opiskeletko tällä hetkellä?

Mikäli opiskelet, kirjoita tukintanimikkeesi sekä erikoistumisalasi, pääaineesi tms.

10. Ovatko konservaattorin tutkinnon jälkeen suorittamasi opinnot mielestäsi alaa tukevia? *

Merkitse vain yksi soikio.

- En ole opiskellut konservaattoriksi valmistumisen jälkeen. *Siirry kysymykseen 11.*
- Kyllä *Siirry kysymykseen 22.*
- Ei, olen suorittanut muun alan tutkinnon tai opiskelen muuta alaa tällä hetkellä. *Siirry kysymykseen 17.*
- Minulla on sekä alaa tukevia että muun alan opintoja. *Siirry kysymykseen 28.*

11. Miksi et ole opiskellut konservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

12. Oletko kokenut tarvetta jatko-opinnoille tai harkinnut opiskelua? *

Millaisessa tilanteessa olet harkinnut opiskelua? Mitä taitoja tai pätevyyttä olet opintojen kautta suunnitellut hankkivasi? Kerro myös, oletko harkinnut rakennuskonservoinnin alaa tukevia opintoja vai niin sanottuja muun alan opintoja.

13. Mikäli olet harkinnut jatko-opintoja, minkä tutkinnon suorittamista olet ajatellut?

14. Kuinka olet työllistynyt rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Olen työllistynyt koulutusta vastaavaan työhön lähes kokoaikaisesti.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut koulutusta vastaavassa työssä noin puolet ajasta.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut koulutusta vastaavassa työssä vain satunnaisesti.
- Olen työllistynyt muulle alalle.
- Muu: _____

15. Kuvaile työllistymistäsi vielä omin sanoin. *

Kerro esimerkiksi työnhausta, tarjolla olevista työmahdollisuuksista, työllistymisen vaikeuksista tai haasteista yms.

16. Koetko jatkokoulutuksella olevan vaikutusta rakennuskonservaattorin työllistymiseen? *

Kuvaile jatkokoulutuksen vaikutuksia, niin positiivisia kuin negatiivisiakin.

Siirry kysymykseen 33.

17. Miksi olet hakeutunut muun alan opintoihin? *

18. Mitä olet opiskellut rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

19. Kuinka olet työllistynyt rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Olen työllistynyt rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavaan työhön lähes kokoaikaisesti.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä noin puolet ajasta.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä vain satunnaisesti.
- Olen työllistynyt jatkokoulutustani vastaavaan työhön.
- Muu: _____

20. Kuvaile työllistymistäsi vielä omin sanoin. *

Kerro esimerkiksi työnhausta, tarjolla olevista työmahdollisuuksista, työllistymisen vaikeuksista tai haasteista yms.

21. Koetko jatkokoulutuksella olevan vaikutusta rakennuskonservaattorin työllistymiseen? *

Kuvaile jatkokoulutuksen vaikutuksia, niin positiivisia kuin negatiivisiakin.

Siirry kysymykseen 33.

22. Mitä olet opiskellut rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

23. Miksi hakeuduit jatkokoulutukseen? *

24. Millaisia tietoja, taitoja tai pätevyksiä halusit jatkokoulutuksen kautta saada ja tarjosiko koulutus toivomasi asiat? *

25. Kuinka olet työllistynyt rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Olen työllistynyt rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavaan työhön lähes kokoaikaisesti.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä noin puolet ajasta.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä vain satunnaisesti.
- Olen työllistynyt jatkokoulutustani vastaavan työhön.
- Muu: _____

26. Kuvaile työllistymistäsi vielä omin sanoin. *

Kerro esimerkiksi työnhausta, tarjolla olevista työmahdollisuuksista, työllistymisen vaikeuksista tai haasteista yms.

27. Millainen vaikutus jatkokoulutuksella on ollut työllistymiseesi? *

Siirry kysymykseen 33.

28. Mitä olet opiskellut rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

29. Millaisia tietoja, taitoja tai pätevyksiä halusit jatkokoulutuksen kautta saada ja tarjosiko koulutus toivomasi asiat? *

30. Kuinka olet työllistynyt rakennuskonservaattoriksi valmistumisen jälkeen? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Olen työllistynyt rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavaan työhön lähes kokoaikaisesti.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä noin puolet ajasta.
- Olen valmistumiseni jälkeen ollut rakennuskonservoinnin koulutusta vastaavassa työssä vain satunnaisesti.
- Olen työllistynyt rakennuskonservoinnin alalle, mutta jatkokoulutustani vastaavaan työhön.
- Olen työllistynyt muulle alalle.
- Muu: _____

31. Kuvaile työllistymistäsi vielä omin sanoin. *

Kerro esimerkiksi työnhausta, tarjolla olevista työmahdollisuuksista, työllistymisen vaikeuksista tai haasteista yms.

32. Millainen vaikutus jatkokoulutuksella on ollut työllistymiseesi? *

Siirry kysymykseen 33.

Kiitos vastauksista!

Pro gradu -tutkielmani valmistuu kevään aikana ja on valmistuttuaan luettavissa Jyväskylän yliopiston sähköisessä julkaisuarkistossa.

33. Tähän voit vielä jättää terveisesti minulle tai kertoa jotain aiheeseen liittyvää, mitä en osannut kysyä.

Palvelun tarjoaa

